

**AZ SZKP
XXVI.
KONGRESZ-
SZUSA**

A SZOVJETUNIO
KOMMUNISTA
PARTJA.
XXVI.
KONGRESSZUSA

1981. február 23—március 3.

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Szikra Lapnyomda (81—985)
Felelős vezető Csöndes Zoltán vezérigazgató
A kötetet Hetényi Zsuzsa szerkesztette
A borító Erdélyi János munkája
Műszaki vezető Aranyi Imre
Műszaki szerkesztő Székffy Gyula
Terjedelme 9,5 (A/5) ív

ISBN 963 09 1846 8

(3316)

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA

Lenyid Iljics Brezsnyev előadói beszéde

Küldött elvtársak! Tisztelt vendégek!

Pártunk soron levő, huszonhatodik kongresszusa megkezdte munkáját. A kongresszusnak — mint mindig — összesítenie kell az eredményeket és meg kell határoznia a jövőre szóló feladatokat.

A megtett utat értékelve határozottan kimondhatjuk: a XXV. kongresszus helyesen határozta meg a társadalmi fejlődés alapvető tendenciáit és irányait. A párt lenini irányvonalát szilárdan megvalósítjuk: az előző kongresszuson kitűzött feladatokat egészében véve sikeresen megoldottuk.

A tizedik ötéves terv eredményeként jelentősen gyarapodott az ország nemzeti vagyona. Megnövekedett termelési és tudományos-technikai potenciálja. Szilárdult a szovjet állam védelmi képessége. Emelkedett népünk jólétének és kultúrájának színvonala.

A szovjet népek családja még összeforrottabb lett, barátságuk még szorosabbá vált.

Óriási jelentőségű esemény volt a Szovjetunió új alkotmányának elfogadása. Az alkotmány magasabb rendű szakaszt nyitott meg a szocialista demokrácia fejlődésében. A szovjet emberek mind aktívabban vesznek részt a társadalom és az állam ügyeinek irányításában.

A párt és a nép megbonthatatlan egysége az elmúlt öt év alatt még jobban megszilárdult. Ez az egység társadalmunk hatalmas erejének forrása volt és marad!

Nemzetközi vonatkozásban a beszámolási időszak bonyolult és viharos volt. Mindenekelőtt a világpolitika két irányzatának heves harca jellemezte. Egyfelől: a fegyverkezési hajszra megfélekezésének, a béke és az enyhülés megszilárdításának, a népek szu-

verén jogai és szabadsága védelmének irányvonala. Másfelől: az enyhülés aláásásának, a fegyverkezési hajsza fokozásának irányvonala, a fenyegetőzésnek és a más népek ügyeibe való beavatkozásnak, a felszabadító harc elfojtásának politikája.

Ezekben az években tovább növekedett a Szovjetuniónak és a szocialista közösség többi országának ereje, aktivitása és tekintélye.

Újabb győzelmeket aratott a népek forradalmi harca. Ezt bizonyítja az etiópai, az afganisztáni, a nicaraguai forradalom, valamint a népellenes, monarchista rezsim megdöntése Iránban. A hetvenes években gyakorlatilag befejeződött a gyarmatbirodalmak felszámolása.

Leszűkült az imperialista uralom szférája a világban. Kiéleződtek a belső ellentmondások a tőkésországokban, és kiéleződött a közöttük folyó versengés. Jelentősen növekedett az imperializmus — és mindenekelőtt az amerikai imperializmus — politikájának agresszivitása.

Amikor a nemzetközi látóhatáron sűrűsödtek a felhők, a Szovjetunió állhatatosan folytatta a harcot a háborús veszély elhárításaért, az enyhülés megőrzéséért és elmélyítéséért, fejlesztette a kölcsönösen előnyös együttműködést a világ országainak többségével.

Más békeszerető államokkal, a Nyugat reálisan gondolkodó köreivel együttesen folytattuk a harcot a beszámolási időszakban a fegyverkezési hajsza ellen.

Ha megkérdezzük bármely szovjet embertől — kommunistától vagy pártonkívülitől —, hogy elsősorban mi jellemzi azt az utat, amelyet pártunk az utóbbi években megtett, válaszul ezt hallhatjuk: elsősorban az jellemzi, hogy sikerült megőrizni a békét.

Ma teljesen nyilvánvaló: a Szovjetunió és szövetségesei most még inkább, mint valaha, a béke fő támaszai földünkön.

Egészében véve, a XXV. kongresszus óta eltelt időszak nem volt egyszerű. Nem kevés nehézség volt — mind az ország gazdasági fejlődésében, mind a nemzetközi helyzetben.

Ennek ellenére a kitűzött célokat elértük. Ez ismételten a szocialista rendszer hatalmas lehetőségeit, a szovjet nép áldozatkészségét, lenini pártunk elvi osztálypolitikájának helyességét bizonyítja.

Harcunk a béke megszilárdításáért, a nemzetközi feszültség enyhülésének elmélyítéséért — mindenekelőtt azért folyik, hogy biztosítsuk a szovjet népnek a szükséges külső feltételeket az előtte álló alkotó feladatok megoldásához. Ezzel egy, valóban az egész világot érintő problémát is megoldunk. Ma ugyanis egyetlen nép számára sincs lényegesebb, fontosabb kérdés, mint a béke megőrzése, mint minden ember legfőbb jogának, az élethez való jognak a biztosítása.

1. A SZOCIÁLISTA VILÁGRENDSZER FEJLŐDÉSE, A SZOCIÁLISTA ORSZÁGOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az elmúlt években a párt, annak Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága lankadatlan figyelmet szentelt a szocialista országokkal való barátság és együttműködés szilárdításának.

Velük együtt építjük az új, szocialista világot, az államok közötti kapcsolatoknak a történelemben eddig nem ismert új típusát, a valóban igazságos, egyenjogú testvéri kapcsolatokat.

Ilyen szellemben alakulnak kapcsolataink a szocialista közösség országaival: Bulgáriával, Csehszlovákiával, Kubával, Laoszszal, Lengyelországgal, Magyarországgal, Mongóliával, a Német Demokratikus Köztársasággal, Romániával, Vietnammal.

A társadalmi-gazdasági fejlődés, a nemzetközi politika valamennyi nagy horderejű problémáját illetően megszilárdult elvi egyetértésünk. Ez közös vívmányunk, a testvéri kommunista pártok állandó együttműködésének eredménye.

Igen fontos, hogy pártjaink vezetőségei között mély, kölcsönös megértés, bizalom és egyetértés van.

Ezekben az években harminchét legfelsőbb szintű baráti találkozóra került sor a Krimben. Protokolláris formaságok nélkül, elvtársi légkörben megvitattuk kapcsolataink fejlődésének távlatait, a világpolitika kulcsproblémáit, megjelöltük a jövő feladatait. Mindegyik találkozó hozott valami újat és hasznosat. Ezért a jó együttműködésért szeretnék szívből jövő köszönetet mondani a testvérországok és -pártok vezetőinek.

Rendszerezések voltak a párt- és kormányküldöttségek kölcsönös látogatásai. Gyakorlattá váltak a KB-titkárok tanácskozásai a nemzetközi kapcsolatok, az ideológiai és a pártszervezési munka kérdéseiről.

Rengeteg szál fűzi egymáshoz a Szovjetunió és a szocialista közösség többi országa pártszervezeteit. Minden szinten léteznek ezek a kapcsolatok a köztársaságoktól, területektől és megyéktől kezdve a járásokig és nagyvállalatokig. Elevenné, gyümölcsözővé vált az együttműködés az állami szervek, a társadalmi szervezetek, a termelőkollektívák között. Szilárd normává vált a szellemi érintkezés, a szoros kapcsolatok az ideológia és a kultúra területén.

Az államok közötti kapcsolatokat régóta nemzetközi kapcsolatoknak nevezzük. De ezek csak a mi időnkben, a szocializmus világában váltak valóban a népek közötti kapcsolatokká. E kapcsolatokban közvetlenül vesznek részt az emberek milliói. Ez a szocializmus vívmánya és óriási érdeme.

Együttműködésünk egyre újabb szférákra terjed ki. Ezt példázza az Interkozmosz-program. A testvéri országok úrhajósai nemcsak a tudomány és a népgazdaság érdekében munkálkodnak. Hatalmas jelentőségű politikai küldetést is teljesítenek.

Engedjék meg, hogy erről az emelvényről forrón köszöntsem a világűr hőseit — a szocialista országok bátor fiait!

A testvéri országok többségének alkotmánya hangsúlyozza a Szovjetunióval való barátság és együttműködés eszméjét. Ez nagy bizalom országunk iránt, és mi ugyanezzel válaszolunk. A Szovjetunió új alkotmánya a szovjet külpolitika sarkkövének nyilvánítja a szocialista országokkal fennálló barátságot, együttműködést és kölcsönös segítséget.

Az elmúlt időszak meggyőzően megmutatta, hogy milyen fontos szerepet játszik az európai és általában a nemzetközi ügyekben a Varsói Szerződés szervezetének és mindenekelőtt politikai tanácskozó testületének tevékenysége. Szerződésünk legfelsőbb politikai szerve, egyengetve az összeurópai értekezlethez vezető utat, a bukaresti, moszkvai és varsói ülésein egész sor új kezdeményezést tett, amelyek széles körű érdeklődést keltettek az egész világon. E kezdeményezések fő célja az enyhülés megvédése; az, hogy az enyhülés erőteljes ütemet, azaz új lendületet kapjon.

Ezekben az években létrejött együttműködésünk új szerve, a külügyminiszteri bizottság. Már most megállapíthatjuk, hogy ez teljes mértékben bevált: fokozódott a külpolitikai akciók egyeztetésének operativitása.

Összehangoltan folyt az egyesített fegyveres erők építése. Ebben, mint mindig, jó munkát végzett a honvédelmi miniszterek bizottsága.

A Központi Bizottság jelenti a kongresszusnak: a szocialista országok katonai-politikai védelmi szövetsége hűségesen szolgálja a békét. Minden szükségessel rendelkezik ahhoz, hogy megbízhatóan megvédelmezze a népek szocialista vívmányait. És mi mindent megteszünk, hogy továbbra is így legyen!

Távol áll tőlünk, hogy a mai szocialista világ képét csupa ünnepi színben ábrázoljuk. Előfordulnak országaink fejlődésében bonyodalmak is. A gazdaság intenzív fejlesztésére, a nagyszabású társadalmi programok megvalósítására való áttérés, a kommunista tudat formálása nem megy egy csapásra. Idő és fáradhatatlan alkotó útkeresés kell hozzá. És természetesen tanulnunk kell egymástól.

A szocialista építés évei alatt a testvéri országok sokrétű pozitív tapasztalatokat szereztek a termelés szervezésében, az irányításban, a népgazdasági problémák megoldásában.

Tudjuk, például, milyen hozzáértően szervezték meg a mezőgazdasági termelőszövetkezetek és vállalatok munkáját Magyarországon, milyen értékes tapasztalatok vannak a termelés észszerűsítésében, az energia-, a nyersanyag- és anyagtakarékosság területén az NDK-ban. Nem kevés az érdekes és értékes tapasztalat Csehszlovákia társadalombiztosítási rendszerében. Bulgáriában és több más európai szocialista országban az agráripari kooperáció hasznos formáit találták meg.

Tanulmányozzuk hát figyelmesebben és hasznosítsuk szélesebb körben a testvéri országok tapasztalatait.

Ismeretes, hogy a kapitalizmussal folyó verseny döntő arcvonala a gazdaság, a gazdasági politika szférájában húzódik. Az előző kongresszuson mi, csakúgy mint más testvérpártok is, elsőrendű feladatként tűztük ki a szocialista integráció további elmélyítését a hosszú távú célprogramok alapján. Ezeknek az a rendeltetésük, hogy segítsék a népgazdaság legégetőbb, létfontosságú problémáinak megoldását.

Most ezek a programok konkrét tettekben öltenek testet. Felgyorsul az integráció üteme. Gyakorlatilag a gazdaság, a tudomány és technika valamennyi ágazatában láthatók a gyártásszakkosítás eredményei. Már mintegy 120 sokoldalú és több mint ezer kétoldalú egyezményt kötöttek meg erre vonatkozólag. Befejezéséhez közeledik a KGST-országok 1981—1985-re szóló népgazdasági terveinek koordinálása.

A közös munka sikereiről szólva jogos büszkeséggel említjük meg az olyan hatalmas létesítményeket, mint a Szövetség gázvezeték, amelynek hossza csaknem háromezer kilométer, a Béke energiarendszer, amely újabb távvezetékkel egészült ki, az uszty-ilimszki Cellulózkombinát, a mongóliai Erdenet ércdúsító mű, a kubai nikkelüzemek és sok más új létesítmény. Még nagyobb szabású tennivalók várnak ránk egész közösségünk javára.

Mindaz, amit a szocialista országok elértek a gazdasági fejlődésben, az emberek életszínvonalának emelésében — egy egész korszakot jelent.

Az utóbbi évek nem voltak a legkedvezőbbek több szocialista ország népgazdasága számára. Ennek ellenére tény, hogy a KGST-tagországok gazdasági növekedésének üteme az elmúlt évtizedben kétszer olyan gyors volt, mint a fejlett tőkésországoké. A KGST-országok továbbra is a világ legdinamikusabban fejlődő országcsoportját alkotják.

Az SZKP és a többi testvérpárt azt tűzi ki célul, hogy a közvetkező két ötéves terv váljék a szocialista országok intenzív termelési és tudományos-műszaki együttműködésének időszakává.

Maga az élet veti fel azt a feladatot, hogy a tervkoordinációt a gazdaságpolitika egészének egyeztetésével egészítsük ki. Napirendre kerülnek az olyan kérdések is, mint a gazdasági mechanizmusok szerkezetének közelítése, a közvetlen kapcsolatok továbbfejlesztése a kooperációban részt vevő minisztériumok, egyesülések és vállalatok között, valamint közös cégek létrehozása. Lehetségesek erőfeszítéseink és erőforrásaink egyesítésének más formái is.

E területen sok új, nagy probléma van. Bizonyára hasznos volna, ha ezeket a problémákat a közeljövőben a testvérországok vezetői közösen vitatnák meg.

Magától értetődik, hogy a Szovjetunió, miként szocialista partnereink is, arra törekszik, hogy a kapcsolatok minden tekintetben kölcsönösen előnyösek legyenek.

A Szovjetunió sokfajta gépet és berendezést, közlekedési eszközöket, közszükségleti cikkeket, egyes nyersanyagfajtákat kap a testvéri országokból. A Szovjetunió kőolajat, földgázt, ércet, gyapotot, fűrészárut és természetesen különféle ipari termékeket szállít a szocialista piacra. Az elmúlt öt év alatt mi a KGST-országokból 90 milliárd rubel értékű árut kaptunk, a mi szállításaink pedig elérték a 98 milliárd rubelt.

Lehetetlen elképzelni, hogy bármelyik szocialista ország biztosan fejlődne, sikeresen oldhatna meg olyan problémákat, mint például az energiahordozókkal és nyersanyaggal való ellátás, vagy a tudomány és a technika legújabb vívmányainak hasznosítása, anélkül, hogy ne tartson fenn kapcsolatokat a többi testvéri szocialista országgal.

Az együttműködésünk során felmerülő problémákat közösen oldjuk meg, mindegyik testvéri ország érdekei és a közös érdekek leghelyesebb összehangolásának útjait keressük. Ez vonatkozik például a kőolaj, a földgáz, valamint más olyan nyersanyagok és iparcikkek kedvezményes árának megállapítására, amelyeket a KGST-tagországok egymásnak szállítanak.

Előfordulnak különleges esetek is, amikor barátaink sürgős segítségre szorulnak. Így volt ez Vietnammal, amely 1979-ben Peking barbár agressziójának áldozata lett. És így volt Kambodzsával is, amelyet Peking Pol Pot-ista bábjai teljesen tönkretettek. A Szovjetunió és a szocialista közösség más országai sürgősen élelmet, gyógyszert, építőanyagot küldtek, haditechnikát szállítottak számukra.

Ez szocialista internacionalizmus a gyakorlatban. A szovjet emberek megértik és helyeslik az ilyen magatartást.

Mi mindnyájan érdekeltek vagyunk abban, hogy a szocialista piac képes legyen kielégíteni közösségünk országainak növekvő szükségleteit. Az egymás gazdasági lehetőségeinek kiegészítéséből származó haszon természetesen nem kizárólag üzleti mércével mérhető. Ennek a feladatnak a megoldása felelősségteljes megközelítést igényel a gazdasági vezetőktől, a pártmunkásoktól, s a testvéri országok elválaszthatatlan érdekazonosságának mélységes megértését követeli.

Mi amellett vagyunk, hogy fejlesszük a kereskedelmi-gazdasági kapcsolatokat a Nyugattal is. Ez egyébként a nemzetközi kapcsolatok stabilizálásának egyik tényezője. Itt azonban figyelembe kell venni a kapitalista államok politikáját is. Ezek az államok a velünk fennálló gazdasági kapcsolatokat nemritkán a politikai nyomás eszközeként próbálják felhasználni. Vajon nem erről tanúskodnak a különféle tilalmak és diszkriminációs korlátozások az egyes szocialista országokkal folytatott kereskedelemben?

Az építőmunka feladatait az utóbbi években országaink bonyolultabb viszonyok között kénytelenek megoldani. Közrejátszott ebben a világgazdasági helyzet rosszabbodása, az árak ug-rásszerű emelkedése.

Az enyhülés folyamatának lefékeződése, az imperializmus által kikényszerített fegyverkezési hajszra nem csekély terhet jelent számunkra is.

Emellett tény, hogy szemmel láthatóan kiéleződött az ideológiai harc is. A Nyugat részéről ez nem korlátozódik az eszmék egymás elleni küzdelmére. A Nyugat az eszközök egész rendszerét veti be arra törekedve, hogy aláássa, fellazítsa a szocialista világot.

Az imperialisták és szekértolók rendszeresen rendeznek el-lenséges kampányokat a szocialista országok ellen. Befeketítenek és kiforgatnak mindent, ami ezekben az országokban történik. Számukra az a legfőbb, hogy eltérítsék az embereket a szocializmustól.

Az utóbbi idők eseményei újra és újra bizonyítják: osztályel-lenségeink tanulnak vereségeikből. Egyre körmönfontabban és alattomosabban lépnek fel a szocialista országok ellen.

Ott pedig, ahol az imperializmus aknamunkájához hozzájárulnak még a belpolitikában elkövetett hibák és melléfogások is, talajra talál a szocializmusellenes elemek aktivizálódása. Így történt a testvéri Lengyelországban, ahol a szocializmus ellen-ségei a külső erők támogatásával, anarchia létrehozásával igye-kszenek ellenforradalmi mederbe terelni az események alakulását. Mint a LEMP Központi Bizottsága legutóbbi plénuma megállapította, Lengyelországban olyan veszély keletkezett, amely fenyegeti a szocialista állam alapjait.

A lengyel elvtársak most azon munkálkodnak, hogy leküzdjék a válságos helyzetet. A párt harcképességének fokozására, a munkásosztályhoz, a dolgozókhöz fűződő kapcsolatok megszilárdítására törekszenek, konkrét programot dolgoznak ki a lengyel népgazdaság rendbehozására.

A szocialista Lengyelország számára fontos politikai támogatást jelentett a Varsói Szerződés tagállamai vezető személyiségeinek 1980 decemberében megtartott moszkvai találkozója. Ez a találkozó világosan megmutatta: a lengyel kommunisták, a lengyel munkásosztály, az ország dolgozói bizton számíthatnak barátaikra és szövetségeseikre. A szocialista Lengyelországot, a testvéri Lengyelországot nem hagyjuk el a bajban, nem engedjük bántani!

A lengyelországi események ismételten arról győznek meg bennünket, mennyire fontos a párt vezető szerepének megszilárdítása szempontjából az, hogy erősen odafigyeljen a tömegek véleményére, határozottan harcoljon a bürokratizmus, a voluntarizmus mindennemű megnyilvánulása ellen, aktívan fejlessze a szocialista demokráciát, megfontolt, reális politikát folytasson a külgazdasági kapcsolatokban.

A világszocializmus története sokféle megpróbáltatást ismer. Voltak bonyolult és válságos momentumai. De a kommunisták mindig bátran szembeszálltak az ellenség támadásaival, és győztek. Így volt ez a múltban, és így lesz ez a jövőben is. És ne kételkedjen senki közös eltökéltségünkben, hogy biztosítjuk érdekeink védelmét, megőrizzük a népek szocialista vívmányait!

Mi a népek békéjének és biztonságának igaz ügyéért, a dolgozó emberek érdekeiért harcolunk. A mi oldalunkon van a marxista—leninista tanítás igazsága. A mi erőnk az egységben és az összeforrottságban rejlik.

Az előző kongresszuson arról volt szó, hogy a szocialista államok közeledésének folyamata megy végbe. Ez a folyamat továbbra is fejlődik. De nem mossa el a szocialista országok nemzeti és történelmi sajátosságait. Társadalmi életük, gazdaság-szervezésük formáinak változatosságában azt kell látni, ami a valóságban van: a szocialista életmód meghonosodása útjainak és módszereinek gazdagságát.

Tovább fejlődnek kapcsolataink azokkal a szocialista orszá-

gokkal is, amelyek nem tagjai a Varsói Szerződésnek és a KGST-nek.

Számos területen előrehalad a szovjet—jugoszláv együttműködés. Az egyeztetett elvek és megállapodások jó alapul szolgálnak ezen együttműködés további szélesítéséhez. A szovjet—jugoszláv barátságnak mély gyökerei vannak, és mi nem kételkedünk annak jövőjében.

A Szovjetunió szolidáris azzal a harccal, amelyet a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság vív a haza békés, demokratikus, külső beavatkozástól mentes egyesítéséért. Arra törekszik, hogy elmélyítse és gazdagítsa a Koreai Népi Demokratikus Köztársasághoz fűződő kapcsolatait.

Külön kell szólni Kínáról. A Kínai Népköztársaság társadalmi-gazdasági fejlődésének tapasztalata az utóbbi két évtizedben súlyos tanulsággal szolgál, és megmutatja, hogy hová vezet a szocializmus elveinek, lényegének eltorzítása mind a bel-, mind a nemzetközi politikában.

Kína jelenlegi vezetői maguk is „a legkegyetlenebb feudális-fasiszta diktatúrának” nevezik azt a rendet, amely az úgynevezett kulturális forradalom időszakában volt országukban. Nekünk nincs mit hozzátennünk ehhez az értékeléshez.

Kína belpolitikájában most változások mennek végbe. Ezeknek a tényleges értelmét még majd az idő mutatja meg. Megmutatja, milyen mértékben sikerül a mai kínai vezetésnek leküzdenie a maoista örökséget. De Peking külpolitikájában, sajnos, egyelőre még semmiféle kedvező irányú változásról nem beszélhetünk. Ez a politika továbbra is a nemzetközi helyzet kiélezésére irányul, az imperializmus politikájával fonódik össze. Ez természetesen nem téríti vissza Kínát a fejlődés egészséges útjára. Az imperialisták nem lesznek a szocializmus barátai.

Az Egyesült Államok, Japán és több NATO-ország azon készsége mögött, hogy bővítsék a katonai-politikai kapcsolatokat Kínával, egyszerű számítás rejlik, mégpedig az, hogy saját, imperialista érdekükben használják fel Kína ellenséges magatartását a Szovjetunióval, a szocialista közösséggel szemben. Kockázatos játék!

Ami pedig a kínai népet illeti, mélységes meggyőződésünk, hogy valódi érdekeinek a békepolitika felelne meg. Csakis a béke és a más államokkal való normális kapcsolatok politikája.

Ha a szovjet—kínai kapcsolatok továbbra is fagypontra maradnak, ennek oka nem a mi álláspontunk. A Szovjetunió nem kereste és nem is keresi a konfrontációt a Kínai Népköztársasággal. Mi az SZKP XXIV. és XXV. kongresszusa által meghatározott irányvonalat követjük, és a jószomszédság alapján szeretnénk építeni kapcsolatainkat Kínával. Érvényben maradnak a Kínával való kapcsolatok rendezésére irányuló javaslataink, mint ahogy változatlan a kínai nép iránti tiszteletünk és barátságunk érzése is.

A Központi Bizottság tehát hatalmas munkát végzett a szocialista országokkal fennálló kapcsolataink fejlesztése és elmélyítése érdekében. A gazdaság, a kultúra fejlesztésében, a társadalmi viszonyok, a szocialista demokrácia tökéletesítésében — a szó szoros értelmében minden területen magabiztosan halad előre a világszocializmus. És mi, szovjet kommunisták, büszkék vagyunk arra a szerepre, amelyet Lenin pártja, a Nagy Október hazája tölt be ebben.

2. A FELSZABADULT ORSZÁGOKHOZ FÜZŐDŐ KAPCSOLATOK FEJLŐDÉSE

Pártunk nemzetközi tevékenységének egyik fő eredménye a beszámolási időszakban az együttműködés jelentős bővülése a gyarmati iga alól felszabadult országokkal.

Ezek igen különböző országok. Némelyek közülük a felszabadulás után forradalmi-demokratikus úton indultak el, némelyekben pedig a tőkés viszonyok honosodtak meg. Egyesek közülük igazi független politikát folytatnak, mások pedig az imperializmus politikájának uszályába kerültek. Egyszóval eléggé tarka a kép.

Kezdem a szocialista orientációjú államokkal, azokkal az országokkal, amelyek a szocialista fejlődés útját választották. Számuk megnövekedett. Ezeknek az országoknak a fejlődése a haladás útján természetesen nem egyformán megy végbe, hanem bonyolult viszonyok között folyik. Alapvető fejlődési irányuk azonban hasonlóak. Ezek: az imperialista monopóliumok, a helyi nagyburzsoázia és a hűbérurak pozícióinak fokozatos felszámolása, a külföldi tőke tevékenységének korlátozása; a népi állam

kulcspozícióinak biztosítása a gazdaságban és a termelőerők tervszerű fejlesztésére való áttérés, a szövetkezeti mozgalom ösztönzése a falvakban; a dolgozó tömegek szerepének növelése a társadalmi életben, az államapparátusnak a néphez hű nemzeti káderekkel való fokozatos megerősítése; az említett országok külpolitikájának antiimperialista jellege. Erősödnek a dolgozók széles tömegeinek érdekeit kifejező forradalmi pártjaik.

A Szovjetunió a beszámolási időszakban barátsági és együttműködési szerződést kötött Angolával, Etiópiával, Mozambikkal, Afganisztánnal s a Jemeni Népi Demokratikus Köztársasággal. Nemrég írtunk alá Szíriával barátsági és együttműködési szerződést. Meg vagyok győződve róla, hogy az jól fogja szolgálni a szovjet—szíriai barátság további fejlődését s a közkeleti igazságos béke megteremtését.

Fejlesztjük a kölcsönösen előnyös, széles körű gazdasági és tudományos-műszaki együttműködést a felszabadult országokkal. E kapcsolatainkban fontos helyet tölt be az, hogy ezekben az államokban nagy gazdasági objektumok létesülnek a Szovjetunió különféle formájú közreműködésével.

Az elmúlt években befejezett sok nagy létesítmény között olyan objektum is van, amely vezető szerepet tölt be az illető országok gazdaságában. Ilyen például Szíriában az asszaurai hidroenergetikai komplexum, amely az ország villamosenergia-termelésének több mint 70 százalékát adja, az Algériai Kohómű második üzemegysége, amely 2 millió tonnára növelte acéltermelését; Guineában egy 2,5 millió tonna bauxitot kitermelő vállalat stb.

Országunk a lehetőségeihez mérten számos felszabadult országnak segítséget nyújt a szakemberképzésben: mérnökök, technikusok, szakmunkások, orvosok, pedagógusok képzésében is.

Az afroázsiai országokban az építkezéseken, az iparban és a mezőgazdaságban, a kórházakban és tanintézetekben több tízezer szovjet szakember dolgozik önfeláldozóan, akik méltóan képviselik nagy szocialista hazájukat. Büszkéek vagyunk rájuk, és szívből sikereket kívánunk nekik!

A többi testvérországgal együtt segítünk a felszabadult országok védelmi képességének megszilárdításában is, ha ilyen kéréssel fordulnak hozzánk. Ez történt például Angolában és Etiópiában. Ezekben az országokban megpróbáltak leszámolni a

népi forradalmakkal belső ellenforradalom vagy külső agresszió révén. Mi ellenezzük a forradalom exportját, de nem érthetünk egyet az ellenforradalom exportjával sem.

Az imperializmus egy valóban hadüzenet nélküli háborút indított az afgán forradalom ellen. Ez közvetlenül veszélyeztette déli határaink biztonságát is. Ez a helyzet arra kényszerített bennünket, hogy megadjuk azt a katonai segítséget, amelyet e baráti ország kért.

Afganisztán ellenségeinek tervei kudarcba fulladtak. A Babrak Karmal elvtárs vezette Afganisztáni Népi Demokratikus Párt és kormány átgondolt, a nemzeti érdekeknek megfelelő politikája megszilárdította a néphatalmat.

Ami a szovjet katonai kontingenst illeti, azt készek leszünk kivonni az afgán kormánnyal való megegyezés alapján. Ehhez viszont az szükséges, hogy teljes egészében szüntessék meg az ellenforradalmi bandák átdobását Afganisztánba. Ezt az Afganisztán és a szomszédai közti megállapodásokban kell rögzíteni. Szilárd biztosítékokra van szükség arra, hogy nem lesz újabb intervenció. Ez a Szovjetunió elvi álláspontja, amihez mi szilárdan ragaszkodunk!

Sajátos jellege van az iráni forradalomnak, amely az utóbbi évek nemzetközi életének nagy eseménye lett. Minden bonyolultsága és ellentmondásossága ellenére ez alapján véve anti-imperialista forradalom, noha a belső és külső reakció igyekszik megváltoztatni e jellegét.

Az iráni nép keresi a szabadsághoz és a felvirágzáshoz vezető útját. Ebben őszintén sikereket kívánunk neki, és készek vagyunk fejleszteni Iránnal jó kapcsolatainkat az egyenlőség és természetesen a kölcsönösség elvei alapján.

Egyes keleti országokban az utóbbi időben aktívan hangoztatnak iszlám jelszavakat. Mi, kommunisták, tisztelettel viseltünk az iszlám vagy más hitű emberek vallási meggyőződése iránt. A lényeg az, hogy mi a céljuk az ilyen vagy olyan jelszavakat hangoztató erőknél. Az iszlám zászlaja alatt felszabadító harc is kibontakozhat. Erről tanúskodnak a történelem és többek között a közelmúlt tapasztalatai. De azt is mutatják, hogy iszlám jelszavakat használhat az ellenforradalmi lázadásokat szító reakció is. Következésképpen minden azon múlik, hogy milyen a valós tartalma valamely mozgalomnak.

A Szovjetuniónak a felszabadult országokhoz fűződő kölcsönös kapcsolataiban természetesen fontos helyet foglal el az Indiával való együttműködésünk. Üdvözljük azt, hogy ez a hatalom egyre nagyobb szerepet játszik a nemzetközi ügyekben. Tovább erősödnek kapcsolataink ezzel az állammal. A szovjet—indiai barátság mindkét országban olyan népi hagyománnyá lett, amelynek mélyek a gyökerei.

Az Indira Gandhi miniszterelnök-asszonnyal és más indiai vezetőkkel nemrégén folytatott delhi tárgyalások eredményeképpen lényegesen előrehaladt a szovjet—indiai kapcsolatok egész komplexuma.

Együttműködésünk a békeszerető, független Indiával továbbra is a szovjet külpolitika egyik fontos irányvonala marad.

Nem látjuk akadályát annak, hogy jó együttműködést építsünk ki Indonéziával, valamint más ASEAN-tagországgal is.

Az eltelt öt év alatt Afrikában, a Karib-tenger medencéjében és Óceániában tíz új állam nyerte el függetlenségét, s ezeket a Szovjetunió azonnal elismerte. A Zimbabwe Köztársaság létrejött, a felszabadító harc növekvő lendülete Namíbiában és most már a Dél-afrikai Köztársaságban is szemléletesen mutatja, hogy a „klasszikus” gyarmatosítók és fajgyűlölők uralma a végéhez közeledik.

Az imperialistáknak nem tetszik a felszabadult országok függetlenségének erősödése. Ezerféle úton-módon próbálják magukhoz láncolni ezeket az országokat, hogy szabadabban rendelkezzenek azok természeti kincseivel, saját stratégiai céljaikra használják fel területüket. Eközben széles körben alkalmazzák a gyarmatosítók régi „Oszd meg és uralkodj!” módszerét.

Épp ilyen szemszögből közelíti meg a Nyugat a már öt hónapja folyó iráni—iraki háborút. Ez a háború teljesen értelmetlen az érintett államok érdekei szempontjából. Viszont igen előnyös az imperializmusnak, amely arról álmodozik, hogy visszaállítsa pozícióit ebben a térségben. Szeretnénk remélni, hogy Irakban is, Iránban is levonják ebből a kellő következtetéseket.

A Szovjetunió határozottan síkraszáll azért, hogy mihamarabb vessenek véget e testvérgyilkos háborúnak, és politikai úton rendezzék a konfliktust. Mi igyekszünk ezt a gyakorlatban is elősegíteni.

Most pedig a közel-keleti problémáról szeretnék szólni. Az Egyesült Államok uralkodó helyzet megszerzésére törekszik a Közel-Keleten, a Camp David-i politika révén az arab világ megosztásának és az izraeli—egyiptomi különalku szervezésének útjára lépett. Az amerikai diplomáciának ezt az arabellenes különalkut nem sikerült szélesebb körű kapituláns egyezményre változtatnia. Azt azonban elérte, hogy ismételten kiéleződött a helyzet ebben a térségben. Ez visszavetette a közel-keleti rendezést.

Mi legyen a teendő a továbbiakban? Szerintünk ideje lenne elmozdítani a ügyet a holtpontról. Ideje lenne visszatérni ahhoz, hogy becsületesen, közösen, igazságos és realiztikus alapon keressük az átfogó rendezést. A kialakult viszonyok között ez elérhető lenne, egy külön e célból összehívandó nemzetközi konferencia keretében.

A Szovjetunió kész konstruktív szellemben, a jó szándék pozíciójából kiindulva részt venni az ilyen munkában. Készek vagyunk közösen megtenni ezt más érdekelt felekkel: az arabokkal (beleértve természetesen a Palesztinai Felszabadítási Szervezetet) és Izraellel. Készek vagyunk az Egyesült Államokkal együtt keresni egy ilyen megoldást. Emlékeztetek arra, hogy néhány évvel ezelőtt e tekintetben voltak bizonyos tapasztalataink. Készek vagyunk együttműködni az európai államokkal, mindazokkal, akik őszintén törekszenek az igazságos és tartós közel-keleti béke biztosítására.

Bizonyára hasznos szerepet játszhat ebben továbbra is az ENSZ.

Ami a dolog lényegét illeti, mi most is meg vagyunk győződve róla, hogy a valódi közel-keleti béke érdekében meg kell szüntetni az 1967-ben elfoglalt arab területek izraeli megszállását. Érvényre kell juttatni Palesztina arab népének elidegeníthetetlen jogait, köztük azt a jogát, hogy megteremtse saját államát. Szavatolni kell e térség összes államainak, a többi között Izraelnek a biztonságát és szuverenitását. Ezek az alapelvek. A részletek, magától értetődően, megbeszélések tárgyát képezhetnék.

A nemzetközi kapcsolatok fontos tényezője volt és marad is az el nem kötelezettek mozgalma, amely az idén emlékezik meg fennállásának huszadik évfordulójáról. E mozgalom ereje abban

rejlík, hogy az imperializmus és a kolonializmus, a háború és az agresszió ellen irányul.

Meggyőződésünk, hogy e mozgalom világpolitikai szerepe további növelésének kulcsa az, hogy hű maradjon ezekhez az alapelveihez, s mi ezt üdvözlénénk.

A hetvenes évek közepén a volt gyarmati országok felvetették az új nemzetközi gazdasági rend kérdését. A nemzetközi gazdasági kapcsolatok átalakítása demokratikus alapokon, az egyenlőség elveinek megfelelően történelmileg törvényszerű. Itt sokat lehet és kell is tenni. Azonban nem szabad, ahogyan ezt néha teszik, a kérdést egyszerűen a „gazdag Észak” és a „szegény Dél” közti különbségekre korlátozni. Készek vagyunk elősegíteni és a gyakorlatban is elősegítjük az igazságos nemzetközi gazdasági kapcsolatok kialakulását.

Senkinek sem szabad kételkednie abban, hogy *az SZKP ezen túl is következetesen fejleszti a Szovjetunió és a felszabadult országok együttműködését és erősíti a szocializmus szövetségét a nemzeti felszabadító mozgalmakkal.*

3. AZ SZKP ÉS A KOMMUNISTA VILÁGMOZGALOM

Most az SZKP-nak a nemzetközi kommunista és munkásmozgalommal kapcsolatos politikájáról szólnék.

A nemzetközi munkásosztály és politikai élcsapata — a kommunista és munkáspártok — magabiztosan előrehaladva, a dolgozók jogaiért, a békéért és a népek biztonságáért tevékenyen küzdő harcosokként érkeztek a nyolcvanas évek küszöbére.

A kommunista mozgalom tovább bővítette sorait, erősítette tömegbefolyását. Jelenleg a világ 94 országában működik aktívan kommunista párt.

Csupán Nyugat-Európában az utóbbi tíz év alatt 800 000 új harcos csatlakozott soraikhoz. Vajon ez nem a kommunista eszmék leküzdhetetlen vonzerejét tanúsítja?

Pártunk, Központi Bizottságunk aktív munkát végzett a testvérpártokkal folytatott sokoldalú együttműködés további bővítésére, elmélyítésére. A beszámolási időszakban csak a Politikai Bizottság tagjai és póttagjai, a Központi Bizottság titkárai több száz pártküldöttséget fogadtak. Az SZKP képviselői részt vettek

a kommunista pártok kongresszusainak munkájában, valamint más rendezvényeiken.

Rendszeresen tájékoztattuk a testvérpártokat életünk eseményeiről, külpolitikai akcióinkról. Külföldi elvtársainknak széles körű lehetőségük volt arra, hogy megismerkedjenek az SZKP gyakorlati tevékenységével a köztársaságokban, megyékben, vállalatoknál is. Mindez, amint barátaink maguk mondják, segíti munkájukat.

A külföldi kommunistákkal kialakult kapcsolatok a mi pártunk számára is lehetővé teszik a jobb tájékozódást az egyes országokban levő helyzetről.

A kommunista pártok befolyása növekedésének mértékében mind összetettebbek és sokrétűbbek az előttünk álló feladatok. Ez pedig időnként nem egybehangzó értékeléseket von maga után, eltérésekhez vezet az osztályharc konkrét kérdései megoldásának megközelítésében, vitákat vált ki a pártok között is.

Nézetünk szerint ez egészen természetes. Azelőtt is előfordult, hogy egyes kérdésekben nem volt azonos a kommunista pártok véleménye. Az élet meggyőzően bebizonyította, hogy az eltérések mellett is lehet és kell is fejleszteni a politikai együttműködést a közös osztályellenség elleni harcban. A legfelső döntőbíró a felmerülő problémák megoldásában az idő, a gyakorlat. Mélységesen igaza volt Leninnek, amikor rámutatott arra, hogy számos nézeteltérés „eltűnhet és okvetlenül el is fog tűnni: ezt eredményezi majd a valóban fenyegető ellenség, a burzsoázia ... ellen folytatott együttes harc logikája ...” (*Lenin Összes Művei*. 39. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 245. old.)

Nem olyan régen egyes kommunista pártok vezetősége erőlyesen védelmébe vette a szocializmusért folytatott harc és a szocializmus építése útjainak, formáinak nemzeti sajátosságaihoz való jogot. Ha azonban előítéletek nélkül vizsgáljuk ezt a kérdést, el kell ismerni, hogy senki sem erőszakol rá senkire semmiféle sablont vagy sémát, amely figyelmen kívül hagyná az egyes országok sajátosságait.

Jól ismert Lenin álláspontja ebben a kérdésben. „Minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen — írta —, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formájának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi

élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének.” (Lenin Összes Művei. 30. köt. Kosuth Könyvkiadó 1971. 120. old.)

Pártunk következetesen tartja magát ehhez a lenini útmutatáshoz, amelyet mára teljesen meggyőzően igazolt a történelmi gyakorlat. Hiszen a ma létező szocialista országok egyikében sem ismételték gépiesen a szocialista forradalom formáinak, módszereinek, útjainak máshol szerzett tapasztalatait. Vegyük az NDK-t vagy Lengyelországot, Magyarországot vagy Kubát, Mongóliát vagy Jugoszláviát — egyszóval valamennyi szocialista ország a maga módján valósította meg a forradalmat, minden országon belül az osztályerők közötti viszony, a nemzeti összetétel és a külső helyzet diktálta formákban.

Volt fegyveres harc is, volt békés átmenet is az új társadalmi rendszerbe; volt a dolgozó osztályok gyors hatalomra jutása, és voltak időben elhúzódó folyamatok. Egyes országokban a forradalomnak védekeznie kellett a külföldi beavatkozás ellen, máshol nem került sor kívülről jövő behatolásra.

A szocializmus alapjai megerősítésének és megerősítésének, a szocialista társadalom építésének, amint már mondtam, szintén megvoltak és megvannak a különböző országokban a maguk sajátosságai.

Így hát valamiféle „egységesítésről” beszélni, szembeállítani a kommunista pártokat azon az alapon, hogy valaki elismeri vagy nem ismeri el a társadalom átalakításának általuk választott útját, úgy gondolom, csak a reális tények mellőzésével lehet.

Egyes kommunista pártokban olykor bírálóan vélekednek országunk fejlődésének egyik vagy másik konkrét részletéről. Egyáltalán nem gondoljuk azt, hogy nálunk minden ideálisan ment végbe. A szocializmus a Szovjetunióban hihetetlenül bonyolult körülmények közt épült. A párt járatan uton haladt. És senki sem tudja nálunk jobban, hogy milyen nehézségekkel és fogyatékokkal kerültünk szembe ezen az úton, s mi az, amit még nem sikerült leküzdenünk.

Az elvtársi, építő bírálatra mi mindig odafigyelünk. De határozottan ellene vagyunk annak a „bírálatnak”, amely elferdíti a szocialista valóságot, és ezáltal akarva vagy akaratlanul az imperialista propagandának, az osztályellenségnek tesz szolgálatot.

Pártunk abból indul ki, hogy a kommunisták közötti véleménykülönbségek leküzdhetők — persze, ha nem a forradalmárok és a reformisták, az alkotó marxizmus és a dogmatikus szektásság, illetve balos kalandorság közötti elvi eltérésekről van szó. Itt természetesen nem lehet helye kompromisszumoknak, ma éppen úgy nem, mint Lenin idejében. De amikor a kommunisták közös forradalmi ügyükért harcolnak, abból indulunk ki, hogy a különböző nézetek és álláspontok türelmes, elvtársi megvitatása felel meg a legjobban közös céljaiknak.

A kommunisták következetes békeharca az imperializmus agresszív politikája ellen, a népeket nukleáris katasztrófával fenyegető fegyverkezési hajszával szemben nagy egyesítő erő, a kommunista világmozgalom további összefogásának, tekintélye növekedésének hatalmas tényezője.

A legfontosabb az, hogy a marxizmus—leninizmus tanításával felvértezett kommunisták mindenkinél mélyebben és mindenkinél helyesebben látják a világban végbemenő folyamatok lényegét és távlatait, helyes következtetéseket vonnak le ezekből az országuk munkásosztálya, dolgozói érdekeiért, a demokráciáért, a békéért, a szocializmusért folytatott harcuk számára.

Ezen az alapon építi az SZKP kapcsolatait a testvérpártokkal. Jók a kapcsolataink a kommunista pártok nagy többségével — a francia, a portugál, a német, a görög, a finn, a dán, az osztrák, valamint más európai kommunista pártokkal. Ugyanilyen jók az SZKP kapcsolatai Amerika, Ázsia, Afrika, Ausztrália országainak testvérpártjaival. A jövőben is erősítjük ezeket a kapcsolatokat, közös ügyünk: a béke, a szocializmus érdekében.

Jelentős esemény volt a nemzetközi kommunista mozgalom életében az európai kommunista és munkáspártok 1976-ban megtartott berlini konferenciája. Ez biztos iránypontokat jelölt ki a munkásosztály, a dolgozók széles tömegei számára a fegyverkezési hajsza ellen, az enyhülés megszilárdításáért, a társadalmi haladásért folytatott harchoz.

Új ösztönzést adott a háborús veszély elleni küzdelemnek az európai kommunista és munkáspártok 1980-as párizsi találkozója. Ez hozzájárult a kontinens néptömegei harcának megélénkítéséhez, ama komoly veszély ellen, amely azért tornyosul Európa fölött, mivel a NATO az új nukleáris töltetű amerikai rakéták Nyugat-Európába telepítéséről döntött.

A beszámolási időszakban megerősödött az SZKP együttműködése más demokratikus erőkkel. Tovább fejlődtek kapcsolataink, egyebek között Finnország, Belgium, Svédország, Japán, Spanyolország és több más ország szocialista, illetve szociáldemokrata pártjaival — főképpen a háborús veszély elleni küzdelemben. Nagy jelentőségűek voltak kontaktusaink a Szocialista Internacionálé vezetőségével, részvételünk a Szocialista Internacionálé leszerelési konferenciáján, kapcsolataink az általa létrehozott, ezen problémával foglalkozó munkacsoporttal, a Szocialista Internacionálé küldöttségének fogadása az SZKP Központi Bizottságában.

A mai szociáldemokráciának jelentős politikai súlya van. Többet tehetne a népek létérdekeinek védelméért, mindenekelőtt a béke megszilárdításáért, a nemzetközi helyzet javulásáért, valamint azért, hogy visszaverje a fasizmust, a fajgyűlöletet és a reakciónak a dolgozók jogai elleni támadását. A gyakorlatban azonban a szociáldemokrácia vezetői korántsem mindig ebben az irányban tevékenykednek. Sokukat megfertőzte az antikommunizmus vírusa. Egyesek hagyják bevonni magukat azokba a kampányokba, amelyeket az imperializmus szervez a szocialista országok ellen, és az úgynevezett atlanti szolidaritásra hivatkozva mentegetik a fegyverkezési hajszát. Érthető, hogy ez a politika nem felel meg a dolgozók érdekeinek. Mi határozottan elítéljük ezt a politikát.

De aktívan fogunk támogatni minden olyan lépést, amely hasznos a béke és a demokrácia ügyének. Ma, amikor a nemzetközi körülmények bonyolultabbakká váltak, fontosnak tekintjük az együttműködést a szociáldemokratákkal, a szakszervezetekkel, a vallásos körökkel, valamennyi demokratikus, békeszerető erővel a háború megakadályozásának, a béke megszilárdításának kérdéseiben. Az ilyen együttműködés jó példája volt a Népek Béke-világparlamentje, amelyet 1980 szeptemberében tartottak Szófiában.

A szovjet kommunisták üdvözik azokat az eredményeket, amelyeket a kommunista pártok értek el soraik bővítésében, tömegkapcsolataik szilárdításában, a munkásosztály és minden dolgozó érdekeinek, demokratikus és szabadságjogainak védelmében, a monopóliumok teljhatalmának korlátozásáért, a mili-

tarizmus fokozódásának megfékezéséért és az országuk szocialista fejlődési perspektívájáért vívott küzdelemben.

A tőkésországok kommunistái terror és üldözések közepette, börtönökben és koncentrációs táborok szögesdrótja mögött, a népük javáért végzett önfeláldozó és gyakran igen nehéz mindennapi munkában is megőrzik hűségüket a marxizmus—leninizmus, a proletár internacionalizmus eszméihez.

Forró szolidaritásunkról biztosítjuk kommunista testvéreinket, akik a fasiszta diktatúrák tömlőceiben sínylődnek, rendőri megtorlásoktól szenvednek, illegalitásban folytatják nehéz harcukat. Szolidárisak vagyunk azokkal, akiket diszkrimináció sújt, akiket csupán meggyőződésükért, a munkásosztály pártjához való tartozásukért megfosztanak állampolgári és politikai jogaitól.

Tisztelet és dicsőség a kommunistáknak — a nép ügyéért küzdő bátor harcosoknak!

4. VISZONY A TŐKÉSÁLLAMOKKAL. AZ AGRESSZIÓ ERŐINEK VISSZASZORÍTÁSA. A BÉKE ÉS AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS POLITIKÁJA

A beszámolási időszakban a Szovjetunió aktívan tovább folytatta a tőkésállamokkal való békés egymás mellett élésnek és kölcsönösen előnyös együttműködésnek, az imperializmus agresszív fondorlatai határozott visszautasításának lenini politikáját.

Ezekben az években tovább éleződött a kapitalizmus általános válsága. A kapitalizmus természetesen nem állt meg a fejlődésben, de az utóbbi tíz évben immár a harmadik gazdasági visszaesést éli át.

Hallatlan méreteket öltött az infláció. 1970 óta a fejlett tőkésországokban az árak átlagosan 2,3-szeresükre, s ezen belül 1975 óta másfélszeresükre emelkedtek. Az inflációs görbe egyre meredekebbé válik. Nem véletlen hát, hogy az Egyesült Államok új elnöke hivatalba lépésekor beismerte: az Egyesült Államokat most sújtja „nemzeti történelmének egyik legrosszabb inflációs periódusa”, s „az infláció magának az élet alapjainak a megrendítésével fenyegeti” az amerikaiak millióit.

Világosan látható, milyen keveset segít a kapitalista gazdaság állami szabályozása. A burzsoá kormányok az infláció elleni intézkedésekkel a termelés pangását és a munkanélküliség fokozódását segítik elő; a termelés válságos hanyatlásának megfékezésére törekedve még inkább fokozzák az inflációt.

Nagymértékben kiéleződtek a társadalmi ellentmondások. A tőkés társadalom körülményei között a legújabb tudományos-műszaki vívmányok termelési alkalmazása a dolgozók ellen fordul, emberek milliói kerülnek a gyárak kapuin kívülre. A fejlett tőkésországokban tíz év alatt megkétszereződött a munkanélküliek serege. 1980-ban a munkanélküliek száma 19 millió volt.

Nem jártak sikerrel azok a kísérletek sem, hogy bizonyos szociális reformokkal csökkentsék az osztályharc lendületét. A sztrájkokban résztvevők száma tíz év alatt több mint egyharmadával növekedett, s a hivatalos adatok szerint is elérte a negyedmilliárdot.

Éleződnek az imperialisták közötti ellentmondások, erősödik a harc a piacokért, a nyersanyag- és energiaforrásokért. A japán és a nyugat-európai monopóliumok mind sikeresebben versengenek az amerikai tőkével, még az Egyesült Államok belső piacán is. A hetvenes években az Egyesült Államok részesedése a világexportban csaknem 20 százalékkal csökkent.

Azok a nehézségek, amelyekkel a kapitalizmus küzd, befolyásolják politikáját, ezen belül külpolitikáját is. Kiéleződött a harc a tőkésországok külpolitikai irányvonalának alapvető kérdései körül. Az utóbbi időben jelentősen aktivizálódtak az enyhülésnek, a fegyverkezés korlátozásának, a Szovjetunióval és más szocialista országokkal fenntartott kapcsolatok javításának el-
lenségei.

A kalandorság és az, hogy saját önző céljaik érdekében készek kockára tenni az emberiség létérdekeit — mindez különösen leplezetlenül nyilvánul meg az imperializmus legagresszívebb köreinek politikájában. A népek jogainak és vágyainak teljes semmibevevését demonstrálva megkísérlik a „terrorizmus” megnyilvánulásának minősíteni a néptömegek felszabadító harcát. Valójában az a céljuk, hogy elérjék az elérhetetlent: meggátolják a világban végbemenő haladó változásokat, visszaszerezzék a népek sorsa feletti uralmat.

Példátlanul növekednek a katonai kiadások. Az Egyesült Államokban a katonai kiadások elérték az évi 150 milliárd dollárt. Az amerikai katonai-ipari komplexum azonban még ezekkel a csillagászati számokkal sincs megelégedve — még többet követel. Washington követeléseinek engedve az Egyesült Államok NATO-beli szövetségesei is kötelezték magukat — jóllehet egyesek nem a legszívesebben —, hogy csaknem évszázadunk végéig automatikusan növelik katonai kiadásait.

E hatalmas összegek jelentős részét az új típusú hadászati nukleáris fegyverek gyorsított fejlesztésére fordítják. E fegyverek létrehozását a hírhedt Carter-direktívához hasonló, a békét veszélyeztető katonai doktrínák meghirdetése kíséri. Az emberekbe be akarják szuggerálni, hogy a nukleáris háború korlátozott is lehet, azt akarják, hogy megbékéljenek az ilyen háborúk lehetőségének gondolatával.

Ez azonban a népek egyértelmű félrevezetése! Hiszen az amerikai értelmezés szerinti „korlátozott” nukleáris háború, például Európában, már a kezdet kezdetén az európai civilizáció biztos pusztulását jelentené. De maga az Egyesült Államok sem tudna, természetesen, távol maradni a háború lángjától. Nyilvánvaló, hogy a hasonló tervek és „doktrínák” komoly veszedelmet jelentenek minden nép, így az amerikai nép számára is. Ezeket a terveket világszerte elítélik — a népek határozott „nem”-mel fogadják.

Az imperialista körök más államokat és népeket illetően az uralom és a kényszer kategóriáiban gondolkodnak.

A monopóliumoknak szükségük van a külföldi kőolajra, uránra, színesfémekre — és az Egyesült Államok „létérkeinek” szférájává nyilvánítják a Közel-Keletet, Afrikát, az Indiai-óceánt. Az Egyesült Államok hadigépezete aktívan behatol e térségekbe, s igyekszik ott hosszú időre berendezkedni. Diego García szigete az Indiai-óceánon, Omán, Kenya, Szomália, Egyiptom — s mi következik még?

Az Egyesült Államok — hogy megossza másokkal a költségeket, és egyben szorosabban magához kösse NATO-partnereit — e tömb funkcióinak kibővítésére törekszik. A washingtoni stratégiák nyilvánvalóan be akarnának vonni háborús előkészületeikbe több tucat más államot, beszeretnék hálózni a világot támaszpontjaikkal, repülőtereikkel és fegyverraktáraikkal.

Ezeknek az akcióknak az igazolására azt a verziót terjesztik, hogy „szovjet veszély” fenyegeti a Közel- és Közép-Kelet kőolajkincsét, illetve a kőolajszállítási útvonalakat. Ez eleve hazugság, mivel e verzió szerzői jól tudják, hogy a Szovjetunió nem készül kezdet emelni sem az egyikre, sem a másakra. És egyáltalán, ostobaság azt gondolni, hogy a Nyugat kőolajérdekeit úgy lehet „megvédeni”, hogyha ezt a térséget lőporos hordóvá változtatják.

Nem, nekünk merőben más nézeteink vannak arról, hogyan lehetne valóban biztosítani a békét a Perzsa-öböl térségében és annak közvetlen közelében. Ahelyett, hogy egyre újabb és újabb tengeri és légi haderőket, csapatokat és fegyvereket vonnának össze, mi azt javasoljuk, hogy nemzetközi megállapodás megkötésével hárítsák el itt a háborús veszélyt. Együttes erőfeszítésekkel, valamennyi fél jogos érdekeinek figyelembevételével megteremthető, a térségben a stabilitás és a nyugalom légköre. Szavatolni lehet e térség államainak szuverén jogait, a térséget a világ többi részével összekötő tengeri és más utak biztonságát. Ez a lényege azoknak a javaslatoknak, amelyeket nemrég terjesztett elő a Szovjetunió.

Ez a kezdeményezés széles körű támogatásra talált a világban, nevezetesen a Perzsa-öböl több állama részéről is. Ugyanakkor akadtak a szovjet javaslatnak ellenségei is — nem nehéz rájönni, kinek a táborában. Szeretnénk kifejezni azt a reményünket, hogy az Egyesült Államok és más NATO-tagországok kormányai higgadtan és elfogulatlanul átgondolják ezt az egész kérdést, annak érdekében, hogy együttesen lehessen felkutatni a mindenki számára elfogadható megoldást.

A megállapodás elérése ebben a kérdésben ezenkívül kezdetét jelenthetné annak az igen fontos folyamatnak, hogy csökkenjen a katonai jelenlét a világóceán különböző térségeiben.

Az Egyesült Államokkal fenntartott viszonyunkban ezekben az években, ahogy korábban is, elvi és konstruktív vonalat követtünk.

Sajnos, az előző washingtoni adminisztráció nem a kapcsolatok fejlesztésére, nem a kölcsönös megértésre helyezte a hangsúlyt. Hogy nyomást gyakoroljanak ránk, hozzáláttak azoknak a pozitívumoknak a lerombolásához, amelyeket az előző években nem kis munkával sikerült létrehozni a szovjet—amerikai kap-

csolatokban. Ez több területen visszavetette kétoldalú kapcsolatainkat. Befagyasztották a SALT—II. szerződés érvénybe lépését. A fegyverkorlátozás egyes kérdéseiben pedig — mint például a harmadik országokba irányuló fegyverszállítások csökkentése — az Egyesült Államok egyoldalúan megszakította a tárgyalásokat.

Sajnos, a fehér házi vezetőségváltás után is nyíltan harcias felhívások és nyilatkozatok hangzanak el Washingtonban, amelyek kimondottan arra irányulnak, hogy megmérgezzék a légkört az országaink közötti kapcsolatokban. Szeretnénk mégis azt remélni, hogy azok, akik ma meghatározzák Amerika politikáját, végül is képesek lesznek reálisabban szemlélni a tényeket. A Szovjetunió és az Egyesült Államok, a Varsói Szerződés és a NATO között kialakult katonai-hadászati egyensúly objektív módon szolgálja a béke megőrzését bolygónkon. Mi nem törekedtünk és nem törekszünk katonai fölényre a másik féllel szemben. Ez nem a mi politikánk. De azt sem engedjük meg, hogy velünk szemben alakítsanak ki ilyen fölényt. Az ilyen kísérletek, valamint az, hogy az erő pozíciójából beszéljenek velünk, teljesen kilátástalanok!

Az igazi államférfiúi bölcsesség megnyilvánulása lenne, ha nem próbálnák megbontani a meglevő egyensúlyt, ha nem kényszerítenék ki a fegyverkezési hajsza újabb, még drágább és veszedelmesebb fordulóját. Ehhez pedig már igazán régen ideje lenne kitessékelni a komoly politikából a „szovjet veszély” megtepázott madárijesztőjét.

Nézzük meg a valódi helyzetet.

Akár a hadászati nukleáris fegyverekről, akár a közép-hatótávolságú nukleáris fegyverekről van szó Európát illetően, mindkét esetben hozzávetőleges egyensúly áll fenn a felek között. A fegyverek egyes fajtáit illetően bizonyos fölénye van a Nyugatnak, más fajtákat illetően — nekünk. S az egyensúly szilárdabb lehetne, ha megfelelő szerződéseket és egyezményeket kötnének.

Beszélnék továbbá a harckocsikról. A Szovjetunióknak valóban több harckocsija van, de a NATO-államok sem kevéssel rendelkeznek. Ezenkívül nekik sokkal több a harckocsi-elhárító eszközük.

Nem felel meg a valóságnak az az állítás sem, miszerint a fegyveres erők összlétszámát illetően szovjet fölény van. Az Egyesült Államok és a többi NATO-tagország fegyveres erőinek együttes létszáma még valamelyest nagyobb is, mint a Szovjetunióé és a Varsói Szerződés többi országáé.

Milyen szovjet katonai fölényről lehet is szó?

Valóban háborús veszély fenyegeti az Egyesült Államokat, csakúgy, mint a világ valamennyi más országát is. De ennek forrása nem a Szovjetunió, nem annak állítólagos fölénye, hanem maga a fegyverkezési hajszája, a világban fennálló feszültség. Ez ellen az igazi, és nem vélt veszély ellen mi készek vagyunk harcolni, vállalva Amerikával, az európai államokkal, bolygónk valamennyi országával. Megkísérelni legyőzni egymást a fegyverkezési hajzában, győzelemre számítani a nukleáris háborúban — veszélyes esztelenség.

Közismert, hogy a nemzetközi helyzet sok tekintetben a Szovjetunió és az Egyesült Államok politikájától függ. A közöttük fennálló kapcsolatok jelenlegi helyzete és a megoldást igénylő nemzetközi problémák élessége, véleményünk szerint, szükségessé teszi a párbeszédet, méghozzá az aktív párbeszédet minden szinten. Mi készek vagyunk a párbeszédre.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a döntő láncszemet itt a csúcs-találkozók jelentik. Ez helyes volt tegnap és helyes marad ma is.

A Szovjetunió normális kapcsolatokat akar az Egyesült Államokkal. Mind a két ország népei, mind pedig az egész emberiség érdekei szempontjából egyszerűen nincs más ésszerű út.

Az eltelt öt évben a párt és a szovjet állam céltudatosan harcolt az európai békéért és biztonságért.

Az európai kontinensen, az enyhülés ellenségei erőfeszítéseinek ellenére, lényegében nem rosszul fejlődik a békés együttműködés a két rendszer országai között. Szélesebbek és tartalmasabbak lettek a politikai kapcsolatok. A külpolitika több jelentős problémáját illetően gyakran sikerül megtalálnunk a közös nyelvet. Növekednek és minőségileg is fejlődnek a gazdasági, tudományos-műszaki és kulturális kapcsolatok.

Sokoldalú tanácskozásokra került sor az összeurópai együttműködés különböző kérdéseiben.

Széles körű kapcsolatrendszerünk alakult ki Franciaországgal. Gyakorlatilag folyamatos politikai párbeszéd folyik külön-

bőző szinteken, elsősorban Valéry Giscard d'Estaing elnökkel. Háromszorosára növekedett a szovjet—francia kereskedelem volumene. Több mint 300 témát és területet ölel fel az együttműködés a tudomány, a technika és a kultúra szférájában. S jól-lehet nem értünk egyet Franciaországnak a nemzetközi szintén végrehajtott valamennyi akciójával, kapcsolataink az enyhülés nagy jelentőségű tényezőjét jelentik, s mi további dinamikus fejlesztésük mellett szállunk sikra.

Az 1970-ben megkötött szerződés és az azt követő megállapodások alapján egészében véve kedvezően alakultak kapcsolataink a Német Szövetségi Köztársasággal. A Helmut Schmidt kancellárral 1978-ban és 1980-ban, csakúgy, mint korábban Willy Brandttal megtartott találkozóink hasznosan hozzájárultak az európai enyhülés ügyéhez, kiszélesítették a kölcsönösen előnyös szovjet—nyugatnémet kapcsolatok távlatait. Öt év alatt csaknem megkétszereződött kereskedelmünk az NSZK-val. A gazdasági kapcsolatokban jelentős helyet foglalnak el az olyan nagy vállalkozások, mint berendezések szállítása az Atomerőművi Berendezések Gyára számára, az oszcoli Elektrokohászati Kombinát és vegyipari vállalatok számára, csövek és berendezések szállítása gázvezetékek építéséhez stb.

De vannak területek — nem kevésbé fontosak —, ahol a Szovjetunió és az NSZK álláspontjai lényegesen eltérnek egymástól. Elegendő megemlíteni Bonn-nak azokat a kísérleteit, hogy időnként megkerülje a Nyugat-Berlinnel kapcsolatos négyoldalú megállapodást, több kérdésben figyelmen kívül hagyja az NDK szuverenitását. Mi a hetvenes években létrejött megállapodások szigorú és teljes betartása mellett vagyunk. Ez fontos az országaink közötti kölcsönös megértés és együttműködés, az európai béke szempontjából.

Bizonyos fejlődés mutatkozik Olaszországgal kialakított kapcsolatainkban is. Politikai kapcsolatok állnak fenn, szélesedik a gazdasági együttműködés, népeink kulturális kincseinek kölcsönös megismerése.

A barátság és a jószomszédság szilárd alapján fejlődnek a szovjet—finn kapcsolatok. Elismeréssel adózunk Finnországnak és személy szerint Kekkonen elnöknek az európai biztonság megszilárdításához való hozzájárulásáért. Megelégedésünkre szolgál az is, hogy nem rosszul fejlődnek gazdasági kapcsolata-

taink, eredményesen folyik nagy ipari létesítmények együttes építése.

Készek vagyunk tovább fejleszteni jó kapcsolatainkat szomszédunkkal, Törökországgal, hagyományos kapcsolatainkat Görögországgal, üdvözljük kapcsolataink eredményes fejlődését Ausztriával, Svédországgal, Belgiummal, Ciprussal és több más európai országgal. Negyvenéves szünet után normális mederbe kerültek kapcsolataink Spanyolországgal.

Ami a szovjet—angol kapcsolatokat illeti, itt, sajnos, pangás tapasztalható, és nem a mi hibánkból. Úgy gondolom, ez nem felel meg sem a Szovjetunió, sem Anglia érdekeinek.

Az európai ügyekről szólva nem hallgathatjuk el azt a tényt sem, hogy új, komoly veszélyek fenyegetik az európai békét. Elsősorban a NATO azon döntéséről van szó, hogy újabb amerikai nukleáris rakétaeszközöket telepít Nyugat-Európába. Ez a döntés nem „válasz” az állítólagos szovjet kihívásra, nem a fegyverzet szokásos „korszerűsítése”, ahogyan azt Nyugaton állítják. Nyilvánvaló az a szándék, hogy a NATO javára változtassák meg az Európában kialakult katonai egyensúlyt.

Világosan meg kell érteni: a Szovjetunió és szövetségesei ellen irányuló új amerikai rakéták telepítése az NSZK, Olaszország, Anglia, Hollandia vagy Belgium területén feltétlenül kihat kapcsolatainkra ezekkel az országokkal, nem beszélve már arról a kárról, amelyet saját biztonságuknak okoznak. Így ezen országok kormányainak és parlamentjeinek van okuk rá, hogy újra és újra mérlegeljék ezt az egész kérdést.

Az európai népek létérdekei megkövetelik, hogy Európa más úton járjon. Azon az úton, amelyet Helsinkiben raktak le.

Véleményünk szerint az összeurópai értekezlet által elkezdett folyamatnak töretlennek kell lennie. A tárgyalások bármilyen formáját — a sokoldalú és a kétoldalú tárgyalásokat — fel kell használni az Európát nyugtalanító problémák megoldására.

Japánnal fennálló kapcsolatainkról. Japán külpolitikai irányvonalában erősödnek a negatív mozzanatok: Washington és Peking kezére játszik veszélyes terveikben, s a militarizálás tendenciáját mutatja. Mi azonban nem gondoljuk, hogy Tokiónak ez lenne az utolsó szava, és reméljük, hogy felülkerekedik az előrelátás, a saját érdekeik megértése. A Szovjetunió továbbra is

a Japánnal való szilárd, valóban jószomszédi kapcsolatok mellett foglal állást.

Lényegesen emelkedett a világszíntéren a latin-amerikai államok szerepe, köztük az olyanoké, mint Mexikó, Brazília, Argentína, Venezuela, Peru. Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy bővültek a Szovjetunió kölcsönösen hasznos kapcsolatai a latin-amerikai országokkal, és készek vagyunk e kapcsolatokat tovább fejleszteni.

Nem csekélyek a tartalékok a Kanadával kialakított kapcsolatok fejlesztésében sem. S továbbra is nyitva lesz az ajtó a Kanadával — csakúgy, mint a többi kapitalista állammal — való együttműködés további szélesítése előtt. A legszélesebb körű együttműködésre nyílik mód a kormányokkal, a parlamentekkel, az üzleti körökkel, a kultúra művelőivel, a társadalmi szervezetekkel.

Ily módon a békés egymás mellett élésnek Lenin által megjelölt politikája egyre meghatározóbb befolyást gyakorol a jelenkori nemzetközi viszonyokra. A hetvenes évek a legmeggyőzőbben bizonyították ezt.

Az élet megköveteli valamennyi állam gyümölcsöző együttműködését azoknak a békés, konstruktív feladatoknak a megoldására, amelyek minden nép és az egész emberiség előtt állnak. S ez az együttműködés nem megalapozatlan utópia. Csírái, bár egyelőre még szerények, megvannak most is, napjainkban. Ezeket látni, becsülni és fejleszteni kell.

Hasznos együttműködés fejlődik most — egyebek között a nemzetközi szervezetek keretében — nagyszámú állam között olyan területeken, mint az atomenergia békés felhasználása, a járványos betegségek elleni küzdelem, az írástudatlanság felszámolása, a történelmi és kulturális műemlékek védelme, az időjárás-előrejelző szolgálat. Mindebben tevékenyen részt vesz országunk.

Egyszóval, ma már megvan a bevált alapja annak, hogy tovább munkáljuk az államok gyakorlati békés együttműködését. És ennek szükségessége egyre nyilvánvalóbb. Elegendő megemlíteni például az olyan problémákat, mint az új energiaforrások feltárása és felhasználása, bolygónk növekvő lakosságának élelmezése, a föld természeti gazdagságának teljes megőrzése, a világűr magaslatainak és a világóceán mélységeinek meghódítása.

5. SZILÁRDÍTSUK MEG A BÉKÉT, MÉLYÍTSUK EL AZ ENYHÜLÉST, FÉKEZZÜK MEG A FEGYVERKEZÉSI HAJSZÁT

A párt és az állam külpolitikai tevékenységének alapvető irányvonala volt és marad a háborús veszély csökkentéséért, a fegyverkezési hajsza megfékezéséért folytatott küzdelem. Ez a feladat jelenleg különleges jelentőségűvé és halaszthatatlanná vált. Arról van szó, hogy a haditechnika fejlődésében gyors és mélyreható változások történnek. Minőségileg új fegyverfajtákat és elsősorban tömegpusztító fegyvereket fejlesztenek ki. Olyan fegyverfajtákat, amelyek rendkívül nehézzé, sőt olykor lehetetlenné tehetik az ellenőrzést, és következésképpen az egyeztetett korlátozást. A fegyverkezési hajsza új szakasza aláássa a nemzetközi stabilitást, jelentős mértékben megnöveli a háború ki-robbanásának veszélyét.

A helyzetet súlyosbítja, hogy az agresszív imperialista erők politikája máris jelentősen fokozta a nemzetközi feszültséget, az ebből származó valamennyi veszélyes következménnyel.

Nincs talán még egy olyan állam a világon, amely az utóbbi évek során a nemzetközi kapcsolatok legfontosabb problémáiban a konkrét és realista kezdeményezések olyan széles skálájával lépett volna az emberiség elé, mint a Szovjetunió.

Az emberiségre legveszélyesebb nukleáris fegyverek korlátozásának problémájával kezdeném. Az elmúlt években a Szovjetunió határozottan harcolt azért, hogy véget vessenek a nukleáris fegyverkezési hajszának, s megakadályozzák bolygónkon a fegyverek további elterjedését. Óriási munkát végeztünk a hadászati fegyverek korlátozására vonatkozó, az Egyesült Államokkal megkötendő szerződés előkészítésében. Sokat tettünk a nukleáris fegyverek teljes betiltására irányuló, az Egyesült Államokkal és Angliával folytatott tárgyalások során. Fontos akciót kezdtünk, amikor bejelentettük és megerősítettük, hogy nem alkalmazunk nukleáris fegyvert az ilyen fegyverekkel nem rendelkező, azokat saját területükön elhelyezni nem engedélyező országok ellen. Azonban mi többet is javasoltunk: meg kell szüntetni a nukleáris fegyverek gyártását, el kell kezdeni készleteik csökkentését, egészen teljes felszámolásukig.

A Szovjetunió aktív lépéseket tett minden más tömegpusztító fegyverfajta betiltására is. A beszámolási időszakban egyet-mást sikerült elérni ezen a téren. Érvénybe lépett a természeti környezet katonai célú befolyásolásának betiltásáról szóló konvenció. Előzetesen egyeztettük a radiológiai fegyver betiltásáról szóló egyezmény alaptételeit. Folytatódnak, bár megengedhetetlenül lassan, a vegyi fegyvereknek az államok fegyvertárából való kitiltására irányuló tárgyalások. A békeszerető erők akciói révén sikerült leállítani a neutronfegyver nyugat-európai telepítésére irányuló tervek megvalósítását. A népek annál nagyobb felháborodását váltják ki a Pentagonnak azon újabb próbálkozásai, hogy e fegyver Damoklész kardjaként függjön Európa országai felett. Mi a magunk részéről megerősítjük, hogy nem kezdjük el e fegyver gyártását, ha az nem jelenik meg más országokban, és készek vagyunk az e fegyvert egyszer s mindenkorra betiltó egyezmény megkötésére.

A Szovjetunió és a Varsói Szerződés más országai több konkrét javaslatot terjesztettek elő az európai katonai enyhülésről. Mi többek között azt szeretnénk, ha az összeurópai értekezlet résztvevői kötelezettséget vállalnának, hogy nem alkalmaznak elsőként egymás ellen sem nukleáris, sem hagyományos fegyvereket; hogy ne bővüljenek a már létező katonai tömbök, és ne alakuljanak újak Európában és más kontinenseken.

Az európai katonai enyhülés és leszerelés kérdéseinek megvitatására és megoldására a Szovjetunió és szövetségesei összeurópai értekezlet összehívását javasolták. Ez a kérdés a jelenleg Madridban folyó találkozó figyelmének középpontjában áll.

Nem lankadtak azon erőfeszítéseink sem, hogy haladás történjen a közép-európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentéséről folyó bécsi tárgyalásokon. A szocialista országok itt az út nagyobbik részét megtették nyugati partnereik felé. Egyenesen ki kell mondani, amennyiben a nyugati országok továbbra is elhúzzák ezeket a tárgyalásokat, miközben fokozzák saját katonai potenciáljukat Európában, akkor kénytelenek leszünk figyelembe venni ezt a tényt.

Számos fontos kezdeményezést, amelyeket a Szovjetunió és szövetségesei tettek az elmúlt öt év alatt, határozatilag hagyott jóvá az ENSZ Közgyűlésének rendkívüli leszerelési ülészsaka.

A nemzetközi biztonság megszilárdítására és a fegyverkezési hajsza korlátozására tett szovjet javaslatok továbbra is érvényben vannak. Ezeknek megvalósításán a párt Központi Bizottságának vezetésével aktívan munkálkodnak a szovjet diplomaták, a külpolitikai front összes dolgozói.

Lépéseink összhangban vannak más országok és népek törekvéseivel. Elegendő felidézni, hogy különböző kontinensek számos országa tett olyan javaslatokat, amelyek széles nemzetközi támogatást kaptak: atomfegyvermentes övezetté nyilvánítani Latin-Amerikán kívül Afrikát és a Közel-Keletet, békeövezeteket létrehozni Délkelet-Ázsiában, az Indiai-óceán és a Földközi-tenger térségében. Az összeurópai értekezlet határozatai pedig ténylegesen arra irányulnak, hogy ilyen övezetté váljék egész Európa is.

Tovább harcolunk a nemzetközi helyzet gyökeres javulásáért. Ebben a küzdelemben megbízható iránymutatónk volt és marad az SZKP XXIV. és XXV. kongresszusán meghirdetett békeprogram.

A jelenlegi világhelyzet újabb, további erőfeszítéseket követel, hogy kiküszöböljük a háborús veszélyt és megszilárdítsuk a nemzetközi biztonságot. Engedjék meg, hogy a kongresszus elé terjesszek néhány ezen irányba mutató elképzelést.

Az utóbbi években a világnak hol az egyik, hol pedig a másik részében keletkeztek háborús konfliktusgócok, amelyek nem egy esetben azzal fenyegettek, hogy hatalmas tűzvésszé terebélyesednek. Ezek eloltása — a tapasztalat tanúsága szerint — nem könnyű dolog. Jobb lenne elébe menni, megelőzni az ilyen gócok megjelenését.

Európában valamilyen mértékben e célt szolgálják — és tegyük hozzá: általában nem rosszul — katonai téren a bizalom-erősítő intézkedések, amelyek az összeurópai értekezlet határozatai alapján születtek. Ilyen például az előzetes értesítés a szárazföldi csapatok hadgyakorlatairól, továbbá más országok megfigyelőinek ezekre való meghívása. Jelenleg ilyen intézkedéseket alkalmaznak az európai államok területén, beleértve a Szovjetunió nyugati körzeteit is. A magunk részéről mi már kijelentettük, hogy készek vagyunk továbblépni és bejelenteni a haditengerészeti és a légierők hadgyakorlatait is. Javasoltuk és újból

javasoljuk, hogy a tájékoztatás terjedjen ki a nagyobb méretű csapatmozgásokra is.

Most pedig azt akarjuk indítványozni, hogy jelentősen bővüljön az ilyen intézkedések alkalmazásának övezete is. *Készek vagyunk kiterjeszteni ezeket a Szovjetunió egész európai részére, azzal a feltétellel, hogy a nyugati államok is megfelelően kibővítik a bizalomerősítő intézkedések zónáját.*

Van egy olyan térség, ahol a bizalomerősítő intézkedések kidolgozása és alkalmazása — figyelembe véve természetesen e térség sajátosságait — nemcsak a helyzet enyhülését eredményezné ott, hanem igen hasznos lenne az egyetemes béke alapjainak megszilárdítása szempontjából is. A Távol-Keletről van szó, ahol olyan országok vannak egymás szomszédságában, mint a Szovjetunió, Kína és Japán. Amerikai katonai támaszpontok is vannak ott. *A Szovjetunió kész lenne valamennyi érdekelt országgal konkrét tárgyalásokat folytatni a Távol-Keletre vonatkozó bizalomerősítő intézkedésekről.*

Amikor ezeket a messzemenő javaslatokat tesszük a bizalomerősítő intézkedésekre vonatkozólag, abból indulunk ki, hogy azok megvalósítása előmozdítja a haladást a leszerelés ügyében is.

A Perzsa-öbölre vonatkozóan tett javaslatainkra időnként azt mondják, hogy ezeket nem lehet elválasztani a szovjet katonai kontingens afganisztáni jelenlétének kérdésétől. A Szovjetunió kész tárgyalni a Perzsa-öbölről mint önálló problémáról. Kész természetesen részt venni az Afganisztán körüli helyzet külön rendezésében is, amiről fentebb már beszéltem. *Nem ellenezzük azonban azt sem, hogy az Afganisztánnal kapcsolatos kérdések a Perzsa-öböl biztonságának kérdéseivel együtt kerüljenek megvitatásra.* Természetes, hogy ebben az esetben csupán az afgán probléma nemzetközi vonatkozásai tárgyalhatók meg, nem pedig az afgán belügyek. Afganisztán szuverenitását teljes mértékben meg kell őrizni, csakúgy, mint el nem kötelezett státusát.

Mi ismételten nyomatékosan higgadtságra szólítunk fel a hadászati fegyverzeteket illetően. Nem engedhető meg, hogy a világ népeinek életét beárnyékolja a nukleáris háború kirobbanásának veszélye.

A hadászati fegyverek korlátozása és csökkentése rendkívül fontos probléma. *A magunk részéről készek vagyunk halogatás*

nélkül tárgyalásokat folytatni erre vonatkozólag az Egyesült Államokkal, megőrizve mindazokat a pozitívumokat, amelyeket eddig ezen a téren elértünk. A tárgyalások természetesen csakis az egyenlőség és az azonos biztonság alapján folytathatók. Mi nem megyünk bele olyan megállapodásba, amely egyoldalú előnyt adna az Egyesült Államoknak. Ezzel kapcsolatban ne legyenek illúziók. Véleményünk szerint a megfelelő időben valamennyi többi nukleáris hatalomnak is csatlakoznia kell ezekhez a tárgyalásokhoz.

A Szovjetunió kész tárgyalásokat folytatni bármilyen fegyverfajta korlátozásáról. Annak idején javasoltuk az amerikai Trident tengeralattjáróra telepített rakétarendszer és a mi megfelelő rendszerünk létrehozásának betiltását. Ezt a javaslatunkat nem fogadták el. Ennek következtében az amerikaiak létrehozták a Trident—1 rakétákkal felszerelt Ohio típusú új tengeralattjárót. Mi is létrehoztuk a hasonló rendszerű Tájfunt. És ki nyert mindezen?

Készek vagyunk megegyezni arról, hogy korlátozzák az Egyesült Államokban az Ohio típusú, nálunk pedig a hasonló típusú új tengeralattjáró rendszerbe állítását. Meg tudnánk állapodni arról, hogy tiltsák be a tengeralattjárókon levő ballisztikus rakéták korszerűsítését és újak létrehozását.

Most pedig az európai nukleáris rakétafegyverekről. Folytatódik e fegyverek egyre veszedelmesebb felhalmozása. Sajátos, önmagába visszatérő kör alakult ki: az egyik fél akciói a másik fél ellenakcióit váltják ki. Hogyan szakítható meg e láncolat?

Olyan megállapodást javasolunk, amely szerint már most moratóriumot kell elrendelni a NATO-országok és a Szovjetunió új közép-hatótávolságú nukleáris rakétaeszközeinek európai telepítésére, azaz mennyiségi és minőségi szempontból be kell fagyasztani az ilyen eszközök meglevő szintjét, beleértve természetesen az Egyesült Államok ebben a térségben található előretolt telepítésű nukleáris eszközeit. Egy ilyen moratórium életbe léphetne azonnal, amint az adott kérdésben megkezdődnek a tárgyalások, és addig maradna érvényben, amíg nem kötik meg az Európában elhelyezett nukleáris eszközök korlátozásáról vagy inkább csökkentéséről szóló állandó szerződést. E kérdésben abból indulunk ki, hogy mindkét fél beszüntet mindenféle előkészületet a megfelelő kiegészítő eszközök rendszerbe állí-

lására, beleértve az amerikai Pershing—2 típusú rakétákat és a szárazföldi telepítésű hadászati szárnyas rakétákat.

A népeknek tudniuk kell az igazságot arról, hogy az emberiség számára milyen pusztító következményekkel járna egy nukleáris háború. *Javasoljuk, hogy hozzanak létre egy olyan tekintélyes nemzetközi bizottságot, amely kimutatná a nukleáris katasztrófa elhárításának létfontosságú szükségességét.* E bizottságnak tagjai lehetnének különböző országok legkiválóbb tudósai. A bizottság következtetéseiről tájékoztatni kell a világot.

Vannak természetesen más időszerű nemzetközi problémák is a mai világban. Azok ésszerű megoldása lehetővé tenné a nemzetközi helyzet feszültségének enyhítését, lehetővé tenné, hogy a népek megkönnyebbülten lélegezzenek fel. Ehhez azonban előrelátó hozzáállás, politikai akarat és bátorság, tekintély és befolyás szükséges. Ezért úgy véljük, hogy *hasznos lenne összehívni a Biztonsági Tanács rendkívüli ülését a tanács tagállamai legmagasabb szintű vezetőinek részvételével, hogy keressék a nemzetközi helyzet javításának, a háború kizárásának útjait.* Az ülésen nyilván részt vehetnének más államok vezetői is, ha úgy kívánnák. Az ilyen ülést természetesen alaposan kellene előkészíteni, hogy biztosítható legyen eredményessége.

Új javaslataink a kérdések széles körét ölelik fel. A nukleáris rakétafegyverekre és a hagyományos fegyvertípusokra, a szárazföldi csapatokra, a haditengerészetre és a légierőre vonatkoznak. Érintik mind az európai, mind a közel-, a közép- és a távolkeleti helyzetet. Szó van bennük mind politikai, mind katonai jellegű kérdésekről. Mindezeket a javaslatokat egy egységes cél, egy közös törekvésünk egyesíti: tegyünk meg minden lehetségest annak érdekében, hogy elhárítsuk a népeket fenyegető nukleáris háború veszélyét, hogy megőrizzük a békét a földön.

Ez, ha úgy tetszik, békeprogramunk szerves folytatása és továbbfejlesztése napjaink nemzetközi életének legégetőbb, legidőszerűbb problémáit illetően.

Nincs jelenleg fontosabb feladat nemzetközi téren pártunk, népünk számára és bolygónk valamennyi népe számára, mint a béke megvédése.

A békét védelmezve nemcsak a most élő emberek, nemcsak gyermekeink és unokáink érdekében munkálkodunk, hanem a jövő nemzedékek boldogságáért is.

Ha béke lesz, a népek alkotó tetteire — a tudomány és a technika vívmányaira támaszkodva — bizonyára megoldja azokat a problémákat, amelyek jelenleg aggasztják az embereket. Akkor utódaink előtt természetesen új, még magasabb feladatok fognak állni. Mert ilyen a haladás dialektikája, az élet dialektikája.

Nem a népek anyagi és szellemi javainak értelmetlen elterjedésére kárhóztató háború előkészítése, hanem a béke megszilárdítása a holnapba vezető út vezérfonala.

II Az SZKP gazdaságpolitikája a fejlett szocializmus időszakában

Engedjék meg, hogy áttérjek az SZKP gazdaságpolitikájának kérdéseire. A népgazdaság irányítása — a párt és az állam egész tevékenységének tengelye. Hisz éppen a gazdaság területén rakják le a társadalmi feladatok megoldásának alaptát, szilárdítják az ország védelmi képességét és az aktív külpolitika alaptát. Eppen itt hozzák létre a szükséges előfeltételeket ahhoz, hogy a szovjet társadalom sikeresen haladjon a kommunizmus felé.

1. A SZOVJETUNIO GAZDASÁGI FEJLŐDÉSÉNEK FŐ EREDMÉNYEI A HETVENES ÉVEKBEN ÉS A TIZEDIK ÖTEVES TERVIDŐSZAKBAN

A hetvenes évekbe lépve a párt sokoldalúan elemezte a népgazdaság állapotát, és meghatározta a fejlett szocializmus társadalmi-gazdasági problémái megoldásának fő útjait. A gazdaság pártszerű politikai megközelítésének kiindulópontjául szolgált és szolgál a változatlan programkövetelmény — mindent az ember érdekében, mindent az ember javára.

Ebből ered az SZKP XXIV. és XXV. kongresszusának irányvonala, amely megjelölte a népgazdaság határozottabb fordula-

tát a népjólét emelésével összefüggő sokrétű feladatok irányába. Ebből ered a kongresszusok azon útmutatása, amelyek szerint határozottan át kell térni a gazdasági fejlődés főleg intenzív tényezőire — az egész munka hatékonyságának növelésére és minőségének javítására.

Ez az SZKP gazdaságpolitikájának hosszú távú orientációja. Ennek alkotó továbbfejlesztésében és a kommunistáknak, valamennyi dolgozónak mozgósításában e politika megvalósítására fontos szerepet töltöttek be az SZKP Központi Bizottságának a gazdasági építéssel foglalkozó plénumai. Ezek a plénumok reá-lisan elemezték a népgazdaság helyzetét, s a megoldatlan problémákra összpontosították a párt figyelmét, elősegítették a korszerű közgazdasági gondolkodásmód kialakítását. Mindegyik plénum lényegében a szocialista gazdálkodás iskolája volt, a gazdaságirányítás tudományára és művészetére tanította kádereinket, az egész pártot.

Az országnak az 1971—1980-as években elért fejlődéséről tanúskodnak a következő adatok:

A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlődésének fő mutatói a 70-es években (milliárd rubelben, összehasonlító áron)

	1970	1980	1980 százalékban 1970-hez viszonyítva
Társadalmi össztermék	637	1061	167
Fogyasztásra és felhalmozásra felhasznált nemzeti jövedelem	282	437	155
A nemzeti jövedelem fogyasztásra és nem terme- lési beruházásokra fordí- tott eszközei	219	354	162
Ipari termelés	352	627	178
Mezőgazdasági termelés (évi átlagtermelés)	100,4	123,7	123
Beruházások	80,6	133,5	166
Termelési állóalapok (év végére)	531	1149	216
A közlekedés valamennyi ágzatának teherforgalma (milliárd tonnakilométer)	3829	6165	161
Kiskereskedelmi áruforgalom	158,1	268,5	170
Társadalmi fogyasztási alapok	63,9	116,5	182

A népgazdaság fejlődésének eredményei meggyőzően bizonyítják a párt gazdasági stratégiájának helyességét. Az ország lenyegesen előrelépett a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozásának minden irányában. Minőségileg új szintre emelkedtek a szovjet társadalom termelőerői. Mélyebben és szélesebben fejlődik a tudományos-technikai forradalom, megváltoztatva számos termelési ág és egész gazdasági ágazatok arculatát. A szovjet tudomány vezető pozíciókat foglal el az ismeretek legfontosabb területein. Az ország gazdasági ereje megbízhatóan garantálja a továbbhaladást a kommunista építés útján.

Jól, kiválóan dolgoztak a szovjet emberek. A városok és falvak dolgozói, szorosan tömörülve a lenini párt köré, szívügyüknek tekintve a párt célkitűzéseit, nem kímélték erejüket, hogy növeljék a haza gazdasági teljesítőképességét. Tisztelet és dicsőség a szovjet embernek, a munka emberének! Ő társadalmunk legfontosabb, felbecsülhetetlen értékű kincse.

Az elmúlt évtized folyamán megfeszített küzdelem folyt a népgazdaság hatékonyságának fokozásáért. E tekintetben a legértékesebb mutató — a munka termelékenysége. A munka termelékenysége ez idő alatt csaknem másfélszeresére növekedett. A tudomány vívmányai alapján tovább fejlődtek, illetve újonnan jöttek létre olyan legkorszerűbb ágazatok, mint az atomgépgyártás, a kozmikus technika, az elektronikai és mikroelektronikai, a mikrobiológiai ipar, a lézertechnika, a mesterséges gyémántok és más új szintetikus anyagok gyártása.

A hetvenes évek jellemző sajátossága, hogy nagy változások történtek a termelőerők elhelyezésében. Az SZKP XXV. kongresszusa határozatainak megfelelően folyamatban van a területi-termelési komplexumok kialakítása az OSZSZSZK európai részében, az Urálban, Szibériában, a Távolszelesten, Kazahsztánban és Tadzsikisztánban.

A tizedik ötéves tervidőszakban ezek a komplexumok biztosították a kőolaj, a földgáz és a szén egész össz-szövetségi növekményét. Szibéria északnyugati részén 1970-ben a kőolaj-kitermelés (beleértve a gázkonденzátumot) 31 millió tonnát tett ki, 1980-ban pedig túlszárnyalta a 312 millió tonnát; a gázkitermelés ezalatt 9,5 milliárd köbméterről 156 milliárd köbméterre növekedett. Jelenleg több mint 48 milliárd köbméter földgázt ad-

nak az orenburgi gázkitermelők. A pavlodari-ekibásztuzi komplexum bányászai 1980-ban mintegy 67 millió tonna szenet bányásztak — csaknem háromszor annyit, mint 1970-ben. Az ország ázsiai részének gazdaságában növekvő szerepet töltenek be a szajáni, a bratszk—uszty-ilimszki, a dél-jakutföldi, a karatau-dzsambuli, a mangislaki, a dél-tadzsik területi-termelési komplexumok. A kelet és észak felé való előrehaladás szempontjából nagy lehetőségeket tár fel a Bajkál—Amur vasútvonal.

Az új térségek ipari hasznosítása mind társadalmi, mind politikai szempontból fontos. Az itt kialakuló termelőkollektívák magukkal viszik a munka és az életmód magas fokú kultúráját, az új, korszerű életritmust. A szovjet emberek hősi tetteinek krónikája újabb ragyogó fejezettel gazdagodik.

Mindez a párt előrelátó politikájának az eredménye. Mindez a munkások, a mérnökök, a technikusok és a tudósok bátorságának és lelkesedésének az eredménye, akik nehéz, időnként halhatatlanul nehéz körülmények között dolgozva a rendkívül gazdag természeti kincseket a népgazdaság szolgálatába állították. Amit véghez vittek, igazi hőstett a nép javára, a nép érdekében!

A hetvenes években folyamatosan növekedett a nehézipar. A termelési eszközök gyártása ugyanolyan méretekben nőtt, mint az előző húsz esztendőben. A hatvanas évekhez képest megkétszereződött a villamosenergia-termelés. Az ország egységes energetikai rendszerébe bekapcsolódott Szibéria egyesített energiarendszere.

A maga nemében egyedülálló hidroaggregátokat helyeztek üzembe a szajano-susenszkojei, az uszty-ilimszki, a nureki, az inguri, a dnyeperi, a nyizsnyekamszki és más vízerőműben. Befejezték az olyan nagy hőerőművek építését, mint a zaporozsjei és az uglogorszki. Gyors ütemben fejlődik az atomenergetika. Újabb blokkokat helyeztek üzembe a leningrádi és a csernobili, a kurszki, a beloarszki, az örmény és a bilibinói atomerőműben. Az atomenergetika nagy kapacitású korszerű technikát kap: megkezdte a termelést az Atommas — a nukleáris áramfejlesztő berendezések fő szállítója.

Tovább erősödött az ország kohászata. Az utóbbi évtizedben a népgazdaság 460 millió tonnával több acélt kapott, mint az előzőben. Megvalósították a gépgyártás fejlesztésének széles körű programját. Termelése 1980-ban 1970-hez viszonyítva 2,7-

szerezésre, a műszergyártás 3,3-szeresére, a számítástechnikai eszközök előállítása tízszeresére növekedett.

Figyelemre méltó mennyiségi és minőségi változások történtek a vegyiparban és a petrokémiai iparban. Az 1971—1980-as években ezeknek az ágazatoknak a termelése több mint a kétszeresére nőtt. Különösen nagy eredményeket értek el a műtrágyatermelésben. Egyidejűleg fejlődik a vegyipari termelés egész skálája. Olyan egyesülések, mint a Nitron és a Polimer, a tomszki vegyigár, a prikumi, az omszki és a sevcsenkói műanyaggyár, valamint több más új vállalat alkotja a jelenkori vegyipar magvát.

Az utóbbi két ötéves tervidőszakban lényegesen megszilárdult a mezőgazdasági termelés műszaki bázisa. Fokozódott a földművelés és az állattenyésztés kemizálása, komplex gépesítése és iparosítása. Nagyarányú talajjavítási munkálatok folynak. E nem egyszerű feladatok megoldása érdekében növelték a beruházásokat a népgazdaság agrárszektorában. Tíz év alatt ezek a beruházások több mint 300 milliárd rubelt tettek ki. Ez 2,3-szer annyi, mint az előző évtizedben volt.

A mezőgazdaság belterjesítése lehetővé tette, hogy — még a dolgozók létszámának csökkenése mellett is — töretlenül növekedjék a termelés volumene, amely egy hektárra számítva az elmúlt évtizedben az előzőhöz képest 1,3-szeresére nőtt.

A belterjesítés másik eredménye: a mezőgazdaság magasabb fokú stabilitása. Annak ellenére, hogy az utóbbi öt évből három kedvezőtlen volt, a gabona évi átlaghozama 205 millió tonna volt. A gyapottermelés 1980-ban csaknem tízmillió tonnát tett ki. Egészében véve a IX. és a X. ötéves tervidőszakban 272 milliárd rubellel több mezőgazdasági terméket állítottak elő, mint a két előző tervidőszakban.

Mindez azt jelenti, hogy a pártnak, a mezőgazdaság és a vele összefüggő ágazatok valamennyi dolgozójának sokrétű és célirányos munkája, a mezőgazdasági termelés fellendítésére irányuló munka jelentékeny eredményeket hoz.

A szovjet állam gazdasági erejének növekedése lehetővé tette, hogy a hetvenes években teljesítsük a népjólét emelésének átfogó programját. Harminckét milliárd rubelt fordítottak a munkabérek, a nyugdíjak, segélyek stb. emelésére irányuló országos intézkedések megvalósítására. S minden ilyen intézkedés reális,

jelentős előrehaladás fő irányunkban, a szovjet emberek élet-színvonalának emelésében.

Növekedtek a minimális munkabérek, a közepes keresetű munkások és alkalmazottak bére, illetve fizetése a népgazdaság valamennyi ágazatában. A havi átlagos munkabér 1980-ban meghaladta a 168 rubelt, és 1970-hez képest csaknem 1,4-szere-sére nőtt. Még nagyobb mértékben növekedett a kolhoztagok munkadíjazása. Csaknem kétszeresére emelkedtek a társadalmi fogyasztási alapokból származó kifizetések és kedvezmények.

A kilencedik és a tizedik ötéves tervidőszakban emelték a munkások, az alkalmazottak és a kolhoztagok nyugdíjának mi-nimális összegét. Javították a Nagy Honvédő Háború résztvevői-nek anyagi-jóléti körülményeit. Családi pótlékot vezettek be az alacsony keresetű családok részére. Növelték az ösztöndíjakat a felsőoktatási intézmények hallgatói, valamint a szakközépisko-lák és a műszaki szakiskolák tanulói számára. Az első-ötödik osztályos tanulók díjmentesen kapják a tankönyveket.

A legközvetlenebbül kapcsolódik az életszínvonalhoz a köz-szükségleti cikkek termelése, amely a hetvenes években az előző évtizedhez viszonyítva csaknem megkétszereződött. Ugyanakkor ezen a téren, csakúgy, mint a lakosság élelmiszer-ellátásában, vannak problémák és hiányosságok, amelyekről a továbbiakban részletesen szólok.

A hetvenes években annyi lakóház épült, hogy azok területe meghaladja a hatvanas évek elejének teljes városi lakásalapját. A lakásépítés hatalmas mérete a mi kiemelkedő szociális vív-mányunk.

Így tehát a párt gazdasági stratégiájának fő célkitűzése, a bo-nyolult problémák felvetődése ellenére következetesen meg-valósul.

Egészében véve a hetvenes éveket úgy értékelhetjük: nagy lé-pés az ország valamennyi szövetségi és autonóm köztársasága népgazdaságának fejlesztésében. Az elmúlt évtized sikereit nagymértékben határozzák meg a tizedik ötéves terv eredmé-nyei. Az elért eredményekről általános képet nyújt a következő táblázat:

**A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlődésének fő mutatói
a X. ötéves tervidőszakban a IX. ötéves tervhez viszonyítva
(évi átlagos szintek, milliárd rubelben, összehasonlító árakon)**

	IX. ötéves terv	X. ötéves terv	X. ötéves terv százalékban a IX.-hez viszonyítva
Társadalmi össztermék	769	989	129
Fogyasztásra és felhalmozásra felhasznált nemzeti jövedelem	329	409	124
A nemzeti jövedelem fogyasztásra és nem terme- lési beruházásokra fordí- tott eszközei	258	325	126
Ipari termelés	438	581	133
Mezőgazdasági termelés	113,7	123,7	109
Beruházások	98,6	126,8	129
A közlekedés valamennyi ága- zatának teherforgalma (milliárd tonna/km)	4625	5833	126
Kiskereskedelmi áruforgalom	191,4	246,1	129
Társadalmi fogyasztási alapok	78,6	105,4	134

Az SZKP Központi Bizottsága ezeknek az eredményeknek a szociálpolitikai értelmét abban látja, hogy a gazdaság szilárd fel-
lendítésének bázisán tovább tökéletesedett a társadalmi visz-
onyok egész rendszere, szocialista életformánk. Az elért eredmé-
nyek mögött az emberek tízmillióinak önfeláldozó munkája áll,
a pártszervezetek, a tanácsok, a szakszervezetek és a Komszo-
mol aktív munkája, a lendületes szocialista munkaverseny. És
ma, visszatekintve a megtett évekre, teljes joggal mondhatjuk:
gigászi munkát végeztünk. Nagy hazánk erősebb, gazdagabb,
szebb lett!

Elismeréssel adózva a szovjet nép valóban történelmi jelentő-
ségű tetteinek, az SZKP Központi Bizottsága világosan látja a
nehézségeket, a hiányosságokat, a megoldatlan problémákat is.
Nem minden kitűzött célt sikerült elérni. Nem minden minisz-
térium és vállalat teljesítette terveit. A népgazdaságban még
vannak gyenge pontok és aránytalanságok.

Ennek okai különbözőek. Közrejátszottak az objektív, akaratunktól független körülmények is, a tervezésben és az irányításban meglevő fogyatékoságok is. Több pártszerv és gazdasági vezető nem kielégítő igényessége is, a munkafegyelem megsértései, a gondatlanság megnyilvánulásai. De a legfőbb ok bizonyára abban rejlik, hogy még nem sikerült maradéktalanul leküzdeni a tehetetlenség visszatartó erejét, azokat a hagyományokat és szokásokat, amelyek abban az időszakban alakultak ki, amikor nem annyira a minőség, mint inkább a mennyiség volt előtérben.

Minderről részletesen volt szó az SZKP Központi Bizottságának plénumain. Konkrét határozatokat hoztunk arra vonatkozóan, hogy az elmaradó ágazatok és láncszemek felzárkózzanak. Most arra van szükség, hogy a felhalmozott tapasztalatokra támaszkodva még határozottabban hárítsuk el az akadályokat, amelyek gátolják a gazdaság fejlődését. Ehhez pedig egyetlen út vezet: fokozni kell a követelményeket, meg kell tanulni hatékonyabban dolgozni, hatékonyabban gazdálkodni. Ez a tudomány nem könnyű dolog. De mi, kommunisták, kitartó és céltudatos emberek vagyunk. Rátértünk erre az útra, és nem térünk le róla.

2. A NYOLCVANAS ÉVEK ÉS A TIZENEGYEDIK ÖTÉVES TERV IDŐSZERŰ NÉPGAZDASÁGI PROBLÉMÁI

A tizenegyedik ötéves tervidőszakra és a nyolcvanas évekre vonatkozó feladatokat részletesen vázolta az SZKP Központi Bizottságának tervezete „A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésének fő irányai az 1981—1985. évekre és az 1990-ig terjedő időszakra”. A tervezet megvitatásában több mint 121 millió ember vett részt. Teljes mértékben helyeselte és támogatta a tervezetet a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség.

Sok hasznos javaslattal, kiegészítéssel és módosítással járultak hozzá, amelyek kétségtelenül gazdagabbá teszik a dokumentum tartalmát. Engedjék meg, hogy a kongresszus emelvényéről elismerésemet fejezzem ki mindazoknak az elvtársaknak, kom-

munistáknak és pártonkívülieknek, akik részt vettek a tervezet megvitatásában.

Az, hogy a dolgozók milliói jó gazda módjára, személy szerint érdekelten fogadják a párt szociális-gazdasági terveit, tördnek az állami ügyekkel, kifejezi a szovjet rendszer igazi demokratizmusát. Ez terveink valóra váltásának fontos biztosítéka.

A nyolcvanas évek sajátosságai és a tizenegyedik ötéves terv fő feladata

Az ország hatalmas gazdasági és műszaki-tudományos potenciállal, az ügy iránt odaadó, képzett káderek sokmilliós seregével lépett be az új évtizedbe. Ez határozza meg lehetőségeinket. Egyidejűleg fokozódnak szükségleteink is, növekednek mind a népgazdaság formális munkájához, mind a szovjet emberek növekvő igényeinek kielégítéséhez szükséges beruházások méretei. S e termelési és személyi szükségleteket nem egyszerű körülmények között kell majd kielégítenünk.

A nyolcvanas években több olyan tényező játszik majd szerepet, amely bonyolultabbá teszi a gazdasági fejlődést. Ezek egyike a munkaerőforrások növekedésének lelassulása. A másik az, hogy növekednek a ráfordítások a keleti és az északi körzetek gazdasági hasznosításával kapcsolatban, valamint az, hogy elkerülhetetlenül emelkednek a környezetvédelemre fordított kiadások. Ehhez hozzá kell tenni, hogy sok a gyökeres átépítést igénylő régi vállalat. Azonkívül az utak, a közlekedés és a hírközlés elmarad a gazdaság növekvő szükségleteitől. Következésképpen itt is komoly erőfeszítésekre, számottevő anyagi eszközre van szükség.

A népgazdasági fejlődés fő irányainak tervezetében érvényesül a párt gazdasági stratégiájának folytonossága. Figyelembe veszi azokat a konkrét körülményeket is, amelyek között az ország fejlődni fog. Ebből a szemszögből jelöltük ki a gazdasági fejlődés céljait, és azok elérésének fő útjait.

„A tizenegyedik ötéves terv fő feladata — áll a tervezetben — a szovjet emberek jóléte további növelésének biztosítása a népgazdaság állandó, fokozatos fejlesztésének a műszaki-tudományos haladás meggyorsításának és a gazdaság intenzív fejlesztési módra való átállításának, az ország termelési potenciálja

ésszerűbb felhasználásának, a valamennyi erőforrásfajtával való lehető legnagyobb takarékoságnak és a munka minősége megjavításának alapján.”

A meglevő számításoknak megfelelően a fogyasztásra és felhasználásra fordított nemzeti jövedelmet 1990-re legalább 1,4-szeresére kell növelni. Körülbelül ilyen mértékben növekednek a beruházások is. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban a nemzeti jövedelmet 18—20 százalékkal, az ipari termelést 26—28 százalékkal, a mezőgazdasági termelést pedig 12—14 százalékkal kell növelni. Az ötéves tervidőszakban a beruházások össz-volumene eléri a 711—730 milliárd rubelt.

Valamennyi népgazdasági — mind termelési, mind társadalmi — feladat megoldásának elengedhetetlen feltétele a nehézipar fejlesztése. Ez különösen vonatkozik az alapvető, elsősorban a *fűtőanyag-energetikai* ágazatokra. Nem fogok számokat említeni, ezeket önök ismerik. Csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy egyre időszerűbbé válik a fűtőanyag-energetikai mérleg szerkezete javításának feladata. Csökkenteni kell a kőolaj mint fűtőanyag részarányát, ezt földgázzal és szénnel kell helyettesíteni, gyorsabban kell fejleszteni az atomenergetikát, ezen belül a gyorsneutronokkal működő reaktorokat. És természetesen az élet megköveteli az elvileg új energiaforrások felkutatását, beleértve a termonukleáris energetika alapjainak megteremtését.

Elsődleges fontosságú gazdasági és politikai feladatként szeretném kiemelni a szibériai földgázkitermelés gyors növelését. A nyugat-szibériai térség lelőhelyei egyedülállóak. Közülük a legnagyobb — az urengoji — olyan gigászi tartalékokkal tűnik ki, hogy sok éven át biztosíthatja mind az ország belső szükségleteit, mind az exportot, ezen belül a tőkésországokba irányulót is. A nyugat-szibériai földgáz és kőolaj kitermelését, az ország európai részébe való szállítását a tizenegyedik, de még a tizenkettedik ötéves terv energetikai programjának is fontos láncszemévé kell tenni. Ez a párt Központi Bizottságának irányelve, és remélem, a kongresszus támogatni fogja ezt.

Azt várjuk, hogy ennek az elgondolásnak a megvalósításában, csakúgy mint az atomenergetika fejlesztésében, részt vesznek az érdekelt szocialista országok. Ennek nagy jelentősége lenne egész közösségünk számára.

Előre tekintve, alaposan tanulmányozni kell a folyékony szín-

letikus fűtőanyag előállításának kérdését a kanszk-acsinnszki medence szénkészletének alapján.

Az új ötéves tervidőszakban jelentős összegeket fordítunk a *kohászat* — a vas- és színesfémkohászat — fejlesztésére. Természetesen új kohászati kapacitásokat fogunk üzembe helyezni. De a fémhiány kiküszöbölésének más útja is van — ésszerűen és teljesebben kell felhasználni azt, amit megtermelünk.

Ha csak a felére csökkentenénk a fémmegmunkálási veszteségeket és hulladékokat, ez a vaskohászati hengereltáru-termelés 10 százalékos emelésével lenne egyenlő. Nem csekély tartalék magának a kohászati hulladékoknak, valamint a korrózióból adódó fémveszteségeknek a csökkentése. És milyen eredményekkel járna országos méretekben a munkagépek és felszerelések súlycsökkentése, a fém, valamint a fémtermékek minőségi javítása, vagy például a fémet helyettesítő anyagok gyártásának bővítése? Itt lenne mit tenniük a tudósoknak, tervezőknek, újítoóknak. Persze ehhez is beruházásokra, erőfeszítésekre, bizonyos időre van szükség. De sokkal kevesebbre, mint a fém előállításának végtelen növeléséhez.

Az új ötéves terv komoly vizsga lesz az *építők* számára. Jellemző vonása a tervnek az erők nagyméretű összpontosítása azon vállalatok mielőbbi felépítésére és üzembe helyezésére, amelyek képesek biztosítani a legnagyobb terméknövekedést, megszüntetni a szűk keresztmetszeteket. Már ennek az irányvonalnak megfelelően munkálkodunk, és a továbbiakban is rendíthetetlenül ezt az irányvonalat fogjuk követni.

Külön ki kell térnem a *közlekedés* munkájára. Figyelembe véve a közlekedésben felhalmozódott problémák komolyságát és arányait, arra a következtetésre jutottunk, hogy ezek csak egy hosszú távú, komplex program alapján oldhatók meg. Egy ilyen program kidolgozását előirányozták a Központi Bizottság tervezetében.

Az egész teherforgalomnak több mint a felét a vasút bonyolítja le. A fejlesztésére előirányzott pénzüsszegek az elkezdődött ötéves tervidőszakban több mint 30 százalékkal emelkednek. Ez lehetővé teszi a gördülőállomány korszerűsítését és a pályagazdaság javítását. Fontos a pályaudvari pályaszakaszok fejlesztésére összpontosítani az erőfeszítéseket. Ez a vasút áteresztő-képessége fokozásának gazdaságos és gyors módja.

A programnak elő kell irányoznia a közlekedés valamennyi ágazata — a vasúti, a közúti, a légi, a tengeri és a folyami közlekedés, valamint a csővezetékes szállítás — koordinálásának fokozását. Az energetikai és nyersanyagbázis keletre való áttolódása megköveteli az utak, csővezetékek és repülőterek fejlesztésének meggyorsítását Szibériában és a Távol-Keleten.

Sok más problémához hasonlóan a közlekedés problémáját sem lehet elszigetelten megoldani. A közlekedési ráfordítások csökkentése fontos állami feladat. Megoldásának útja: a termelőerők ésszerű elhelyezése, a teherforgalom optimális rendszerének kidolgozása, valamint a keresztbe szállítások kizárása. És természetesen komolyan meg kell javítani az utasszállítást, a minimumra kell csökkenteni a menetrendtől való eltéréseket, kényelmesebbé kell tenni a pályaudvarokat és repülőtereket, kulturáltabbá kell tenni az utasok kiszolgálását.

Az SZKP Központi Bizottsága felhívja az energetika, a kohászat, a nehézipar más ágazatainak valamennyi dolgozóját, az építőket, a közlekedési dolgozókat, hogy kiváló, kezdeményező munkájukkal, a haza javát szolgáló munkájukkal tegyék nevezetessé az új ötéves tervet.

Minden ágazatnak megvannak a maga időszerű feladatai, sajátos problémái. De vannak a népgazdaság minden szférájára kiterjedő problémák, és a legfontosabb közülük, hogy befejezzük a főleg intenzív fejlesztési útra való átállást.

A gazdaság intenzívvé tétele, hatékonyságának fokozása, ha ezt a tételt a gyakorlat nyelvére ültetjük át, mindenekelőtt abban rejlik, hogy a termelés eredményei gyorsabban növekedjenek, mint a ráfordítások, hogy viszonylag kisebb erőforrásokat vonva be a termelésbe, többet tudjunk elérni. E feladat megoldásának kell alárendelni a tervezést, a műszaki-tudományos és a strukturális politikát. A hatékonyságot kell szolgálnia a gazdálkodási módszereknek és a gazdaságirányítás politikájának is. Engedjék meg, hogy kifejezzem meggyőződésemet: a kérdés ilyen felvetését teljes mértékben helyeselni fogja pártkongresszusunk.

A kongresszus küldöttei meghallgatják és megvitatják Nyikolaj Tyihonov elvtársnak, a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének előadói beszédét a Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésének fő irányairól az 1981—1985. évekre és az 1990-ig ter-

jedő időszakra. A magam részéről szeretnék kifejtetni néhány elvi jellegű elképzelést, amelynek jelentősége van gazdaságpolitikánk számára mind a következő öt éves tervidőszakban, mind egészben véve az elkezdődött évtizedben.

Teljesebben, hatékonyabban használjuk ki a termelési potenciált

Valóban óriási erőforrásokat vontunk be a népgazdaságba. Nemegyszer állapították meg, hogy a Szovjetunió az első helyre került világviszonylatban számos fontos termékfajta gyártásában, köztük a kőolaj és az acél, a cement és a műtrágya, a búza és a gyapot, a távolsági villamos és dízelmozdonyok előállításában. Mi rendelkezünk a világ legnagyobb szerszámgépparkjával. Túl-szárnyaljuk a többi országokat a mérnökök számát tekintve. S minderre büszkék lehetünk.

A büszkeséget azonban állandóan magas fokú felelősségtudatnak kell kísérnie. Felelősségnek azért, hogy a szovjet nép által létrehozott óriási potenciált a gazda módjára, teljes egészében kihasználjuk.

A legjobb nemzetközi mutatókhoz viszonyítva mi több nyersanyagot és energiát használunk fel a megtermelt nemzeti jövedelem egy-egy egységére. Következésképpen van rá lehetőség, hogy lényegesen növeljük a már meglevő erőforrásokból a végtermék gyártását.

Arról már beszéltem, hogy mit eredményezhet a fém ésszerűbb, gazdaságosabb felhasználása. Ez teljes mértékben vonatkozik gyakorlatilag az erőforrások valamennyi válfajára — legyen az érc, fa- vagy építőanyag. Vagy vegyük például a kőolajat. Óriási tartalékok rejlenek a föld mélyéből való teljesebb ki-termelésében. Igen sokat adhat a hajtóművek tökéletesítése, a gépkocsi-közlekedés átállítása dízel- és gázüzemanyagra.

Nyilvánvaló, hogy újszerűen kell a kitermelő ágazatokat kezelni. Már ma ezekre jut a beruházások oroszlánrész, márpedig a nyersanyag és energiahordozók iránti kereslet növekedni fog. Következésképpen az egész népgazdaság sikerei nagymértékben függnék majd a kitermelő ipar hatékonyságának fokozásától. Ennek útja a műszaki-tudományos haladás

meggyorsítása, az ásványi kincsek komplex teljes feldolgozása, a másodlagos erőforrások szélesebb körű hasznosítása.

E feladatok időszerűsége azzal függ össze, hogy pótolhatatlan kincsekről van szó. Helyes, gazdaságos felhasználásukért nemcsak a mai, hanem a jövőendő nemzedékeknek is felelősséggel tartozunk. És erről senkinek sincs joga megfélekezni.

Nagy lehetőségeket tár fel a termelési kapacitások — a gépek, berendezések és közlekedési eszközök — jobb kihasználása. A vesztéglések csökkentése, a műszakszámok növelése, energiát és anyagokat megtakarító technológiai eljárások létrehozása — ezekre kell összpontosítani az erőfeszítéseket.

A nyolcvanas évek viszonyai között különösen nagy jelentőségre tesz szert a munkaerőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. Ez összetett dolog, amely megköveteli számos gazdasági, műszaki, szociális és nevelő jellegű feladat megoldását.

A fokozottabb takarékoság, mindannak teljesebb és ésszerűbb kihasználása, amivel az ország rendelkezik, új hozzáállást követel a gazdálkodás számos kérdéséhez. Ez az irányvonal azt jelenti, hogy tökéletesíteni és erősíteni kell a megfelelő ágazatok „felső szintjeit”: az úgynevezett negyedik frissítést a kohászatban, a kivitelező munkálatokat az építőiparban és a befejező munkafolyamatokat a könnyűiparban. Ezek nagymértékben meghatározzák a termékek minőségét és olykor mennyiségét is.

Az SZKP Központi Bizottságának több plénumán hangsúlyoztuk: további előrehaladásunk mind nagyobb mértékben függ majd valamennyi meglevő erőforrás — a munka, az állóalapok, a fűtőanyag és nyersanyag, a mezőgazdasági területek és állattenyésztő telepek termékei — ésszerű és hatékony felhasználásától.

Mi most meg tudunk birkózni a legnagyobb és legösszetettebb feladatokkal. A gazdaságpolitika tengelyébe azonban olyan feladat kerül, amely látszólag egyszerű és igen hétköznapi — az, hogy jó gazda módjára bánjunk a társadalmi vagyonnal, s tudjuk teljes mértékben, célszerűen felhasználni mindazt, amivel rendelkezünk. Erre kell irányítani a dolgozó kollektívák kezdeményezőképességét, a párt tömegmunkáját. Erre kell irányítani a műszaki politikát és a beruházási politikát, úgyszintén a terv- és beszámolási mutatók rendszerét.

A párt Központi Bizottsága arra szólítja fel a kongresszus delegátusait, hogy hagyják jóvá ezt a megállapítást mint az SZKP gazdasági stratégiájának egyik legfontosabb elvét az elkövetkező időszakra.

A gazdasági rendszernek gazdaságosnak kell lennie — ez a kor követelménye.

Emeljük a népgazdaság valamennyi ágát az élenjáró tudomány és technika színvonalára

Azok a körülmények, amelyek között a népgazdaság a nyolcvanas években fejlődni fog, még égetőbbé teszik a műszaki-tudományos haladás meggyorsítását. A tudomány nagy jelentőségéről senkit sem kell meggyőzni. A kommunisták pártja abból indul ki, hogy az új társadalom építése tudomány nélkül egyszerűen elképzelhetetlen.

Az SZKP Központi Bizottsága amellett foglal állást, hogy tovább növeljék a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának szerepét és felelősségét, egész rendszerének szervezését. Ennek a rendszernek sokkal rugalmasabbnak és mozgékonyabbnak kell lennie, nem tűrheti meg a hasznot nem hajtó laboratóriumokat és intézeteket. Nagyobb figyelmet kell fordítani a tudomány szükségleteire, megfelelő berendezésekkel és műszerekkel kell ellátni a tudományos intézményeket, s bővíteni kell a kísérleti üzemegységeket.

Az országnak rendkívül nagy szüksége van arra, hogy a fejlett tudomány erőfeszítéseit az elméleti problémák kimunkálása mellett jelentős mértékben összpontosítsák a népgazdasági kulcskérdések megoldására, olyan felfedezésekre, amelyek képesek igazi forradalmi változásokat vinni a termelésbe.

A tudósok maximális figyelmét igénylő gyakorlati feladatok pontos meghatározása — ez elsősorban a központi tervezési és gazdasági szervek, a Tudományos-Műszaki Állami Bizottság feladata. Ugyanakkor magának a tudománynak is állandóan amolyan „csendháborítónak” kell lennie, ki kell mutatnia, milyen területeken mutatkozik pangás és lemaradás, hol teszi lehetővé az ismeretek mai színvonala a gyorsabb, eredményesebb előrehaladást. Át kell gondolni, hogyan lehetne ezt a munkát az irányítási mechanizmus elválaszthatatlan részévé tenni.

Jelenleg a döntő, legsürgetőbb feladat a tudományos felfedezések és találmányok hasznosítása. A tudományos-kutató és tervező-konstruktóri munkát szorosabban kell — gazdaságilag és szervezetileg — a termeléshez igazítani. Nagyszerű példáink vannak erre — a moszkvai ZIL Gyár, a leningrádi LOMO és Elektroszila, a kijevi Paton Intézet és sok más.

De még gyakran találkozhatunk megengedhetetlen lassúsággal a távlati kutatások eredményeinek hasznosításában — legyen szó akár folyamatos acélöntésről vagy porkohászatról, akár uni-kális egyenáramú távvezetésekről vagy nagy szilárdságú műrostok előállításáról. Tisztázni kell, mi az oka annak, hogy olykor elszalasztjuk a lehetőségeket, tetemes összegeket fordítunk olyan külföldi technológiák és berendezések vásárlására, amelyeket teljes mértékben előállíthatunk magunk is, méghozzá gyakran jobb minőségben.

Fokozni kell a főhatóságok, vállalatok és intézetek vezetőinek személyi felelősségét az új termékfajták gyártásáért, az új, haladó technológia bevezetéséért. Ki kell küszöbölni mindent, ami megnehezíti, lassúvá, gyötrelmessé teszi az új meghonosításának folyamatát. A termelésnek messzemenően érdekeltnek kell lennie abban, hogy gyorsabban és jobban hasznosítsák a tudósok és konstruktőrök elgondolásainak és munkájának gyümölcsét. E feladat megoldása, természetesen, nem egyszerű. Megköveteli, hogy szakítsunk az elavult szokásokkal és mutatókkal, ez elengedhetetlenül szükséges az országnak, a népnek jövőnk szempontjából.

A másik momentum — a termékek minőségével szemben támasztott követelmények színvonala. Úgy gondolom, hogy ennek a legmagasabbnak kell lennie. Termékeink minőségének meg kell ütnie a legjobb világ- és hazai színvonalat — ennél kevessebbel nem lehet és nem szabad megelégednünk. Erre kell szoktatni magunkat, erre kell törekedni, határozottan elvetve mindazt, ami elavult, elmaradott, amit maga az élet értékel le.

És még egy kérdés. A magunk elé tűzött feladatok megoldása során nem békélhetünk meg többé azzal, hogy több ágazat — a könnyű-, az élelmiszer-, a gyógyszer- és orvosműszer-gyártó ipar, a mezőgazdasági és egyes más gépeket gyártó ipar — tudományos-tervezői bázisa lemarad. A Tudományos Akadémiának, a Tudományos-Műszaki Állami Bizottságnak, a miniszté-

riumoknak nyilván érdemes lenne felmérniük a különböző ágazatok tudományos-tervezői bázisait, s javaslatokat tenni a tudományos erők bizonyos átcsoportosítására. Méltán számítunk itt azoknak az ágazatoknak a segítségére is, amelyek különösen erős tudományos bázissal rendelkeznek, a többi között a honvédelmi ágazatok segítségére.

A tudomány és a termelés szoros integrációja a jelenkor sürgető követelménye. Az SZKP Központi Bizottságának meggyőződése, hogy a tudomány és a technika művelői, a mérnökök és a tervezők, az ágazatok és iparágak vezetői mindent megtesznek, hogy e követelmények magaslatán álljanak.

A műszaki-tudományos haladás legfőbb alapja a tudomány fejlesztése. Az új előtt azonban elsősorban a gépgyártás tudja szélesre tárni a kapukat. A gépgyártás arra hivatott, hogy mindazt a korszerűt, amit a tudományos és mérnöki gondolat alkot, halogatás nélkül hasznosítsa, s nagy hatékonyságú, megbízható gépekben, műszerekben, technológiai gépsorokban realizálja. Valóban forradalmi lehetőségeket nyit az elektronikus miniatűr vezérlőgépek és az ipari robotok kifejlesztése és alkalmazása. Ezeket a legszélesebb körben kell hasznosítani.

Ma, amikor öt, tíz évre előre tekintünk, nem feledkezhetünk meg arról, hogy ezekben az években fogjuk megalapozni és kialakítani a népgazdaság olyan szerkezetét, amellyel országunk a XXI. századba lép majd. Ennek a szerkezetnek meg kell testesítenie az új társadalom alapvető vonásait és eszményeit, a haladás élvonalában kell lennie, s tükröznie kell a tudomány és a termelés integrációját, az alkotó gondolat és az alkotó munka megbonthatatlan szövetségét.

A népjólét emelésének fő irányai

A párt előterjeszti a népjólét további emelésének széles körű programját a tizenegyedik ötéves tervidőszakra és a nyolcvanas évek egészére. Ez a program felöleli a szovjet emberek élete valamennyi oldalának — szükségleteinek és lakásviszonyainak, kultúrájának és pihenésének, munka- és életkörülményeinek — megjavítását.

A fogyasztási alap részarányát a nemzeti jövedelemben 1985-ben 77,3 százalékra tervezzük növelni. Emlékeztetek rá, hogy

1980-ban ez 75,3 százalékot tett ki. Jelentősen gyarapodnak a társadalmi fogyasztási alapok. Az ötéves tervidőszakban több mint 16 milliárd rubelt irányozunk elő a munkabérek, valamint más kifizetések és juttatások emelésével kapcsolatos központi intézkedésekre. Emelni fogjuk a munkások, az alkalmazottak és kolhoztagok öregségi és rokkantsági nyugdíjának minimális összegét, és más intézkedéseket is foganatosítunk a lakosság szociális ellátásának további javítására. Növeljük a gyermekes családoknak juttatott állami segélyt.

Tervbe vettük, hogy hozzálátunk egy olyan fontos intézkedés megvalósításához, mint a minimális havi munkabér emelése 80 rubelre, a munkások és alkalmazottak fizetésének és munkadíjának növelése. Az 1981—1985-ös években a havi átlagos munkabér 13—16 százalékkal emelkedik, s eléri a 190—195 rubelt. A kolhoztagoknak a közös gazdaságokból származó jövedelme 20—22 százalékkal növekszik. Előirányoztuk több bérkedvezmény — egyes keleti körzetekben a szolgálati évek után járó pótlékok, valamint a körzeti szorzószámok — kiszélesítését.

A dolgozók életszínvonalának emelése természetesen nem korlátozódik a pénzjövedelmek növelésére. Az SZKP Központi Bizottságának véleménye szerint jelenleg előtérbe kerül az a feladat, hogy javítsuk a lakosság étel-miszer-ellátását, valamint közszükségleti cikkekkel való ellátását.

Az utóbbi ötéves tervidőszakok folyamán növekedett az étel-miszerek termelése. Ugyanakkor a párt Központi Bizottsága, az SZKP KB Politikai Bizottsága, jól ismerve minden köztársaság, minden terület helyzetét, látja, hogy a lakosság étel-miszer-ellátásában még mindig vannak nehézségek. Ennek kapcsán intézkedéseket hoztunk és hozunk mind a belső erőforrások, mind a külkereskedelem felhasználásával.

A probléma radikális megoldása céljából szükségesnek tartottuk egy speciális *ételmezési program* kidolgozását. Ennek biztosítania kell a mezőgazdasági termékek termelésének lényeges növelését. Szorosabb kapcsolatot kell teremteni a mezőgazdaság és azon ágazatok között, amelyek a mezőgazdasági termékek tárolásával és feldolgozásával foglalkoznak, valamint, természetesen, a kereskedelem között is. Más szóval, a programnak az a célja, hogy a lehető legrövidebb időn belül oldja meg a lakosság zökkenőmentes étel-miszer-ellátásának feladatát. A program ki-

dolgozásának munkája csak most kezdődött, és ez még szükségesebbé teszi, hogy az itt felmerülő kérdésekre irányítsuk a figyelmet.

Az élelmezési program alapja a *mezőgazdaság további fellendítése*. Az előttünk álló munka fő irányait a mezőgazdaság területén az SZKP Központi Bizottsága 1978. évi júliusi plénumának határozatai jelölték meg. Ezek továbbra is érvényben vannak.

Az első feladat, hogy növeljük azoknak a mezőgazdasági termékfajtáknak a termelését, amelyeknek hiánya különösen érezhető fennakadásokat idéz elő az ellátásban. Ezen elsősorban a húst és a többi állati eredetű terméket értem.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban több mint 3 millió tonnával tervezzük növelni a hústermelést, és ennek 1985-ben el kell érnie az évi 18,2 millió tonnát. De ez a minimum. Az SZKP Központi Bizottsága a köztársaságok, körzetek és területek párt-szervezeteihez, a járások pártszervezeteihez, a falvak összes dolgozóihoz fordul: az állattenyésztés ma kiemelt munkafront. Maximális állhatatosságot, maximális kezdeményezőkészséget és rugalmasságot kell tanúsítani, ki kell aknázni minden tartalékot és lehetőséget, hogy ne csak teljesítsük, hanem lényegesen túl is teljesítsük a kitűzött terveket.

A fő nehézség a takarmányhiány. A Központi Bizottság dokumentuma szerint a tizenegyedik ötéves tervidőszakban a gabona évi termelését átlag 238—243 millió tonnára kell növelni. Figyelembe véve, hogy az élelmiszergabona-szükségletet maradéktalanul kielégítjük, nagy súlyt kell helyezni a takarmánygabona termesztésére. Részarányának a gabonafélék összhozamában sokkal nagyobbnek kell lennie.

Célszerű növelni egyebek közt a takarmánykukorica, úgyszintén a szója vetésterületeit Moldáviában, Ukrajna déli körzeteiben, Észak-Kaukázusban, Közép-Ázsiában és a Kaukázuson túli területeken. Az ország számos vidékén jó feltételek vannak a borsó, az árpa és a zab termesztéséhez. Egyszóval, itt az ideje, hogy tevékenyen hozzájárassunk — a természeti-gazdasági adottságokat figyelembe véve — az ésszerűbb szerkezetű gabona-vetésterületekre való tervszerű átmenet biztosításához. Ebben a döntő szó a tudományé és a szakembereké.

A gabonafélék mellett természetesen növelni kell a szálas és nedvdús takarmányok, valamint a fehérjeadalékok termelését.

Egyidejűleg meg kell javítani az állatállomány fajtaminőségét, és növelni annak hozamát, valamint fejleszteni kell a nagyüzemi baromfitenyésztést.

Ha a mezőgazdaságról egészében véve beszélünk, ugyanaz a fő probléma áll előtte, mint a népgazdaság más ágazatai előtt: a hatékonyság fokozása és a minőség javítása. A továbbiakban is számottevő pénzügyi és anyagi eszközöket fordítunk a mezőgazdaságra, tovább folytatjuk ennek az ágazatnak ipari vágányokra való tervszerű átállítását. De a súlypont most — és ez a nyolcvanas évek agrárpolitikájának megkülönböztető sajátossága — áttolódik a beruházások megtérülésére, a mezőgazdasági termelékenység növelésére, az agráripari komplexum valamennyi ága közötti együttműködés elmélyítésére és tökéletesítésére.

Fontos feladat, hogy hatékonyabbá tegyük a földművelést, különösen az öntözött és lecsapolt földeken, hatékonyabban használjuk a gépeket, a trágyaféléket és a takarmányféléket, hogy növeljük valamennyi növény terméshozamát. Ez megköveteli, hogy még nagyobb figyelmet fordítsunk a szakképzettség emelésére, a tudomány ajánlásaira, a nemzetközi és a hazai tapasztalatok tanulmányozására és felhasználására. Szó van egyszerűs mind a mezőgazdaság műszaki ellátásának további javításáról, a mezőgazdaságnak szállított gépek és berendezések teljesítőképességének növeléséről, ezek tartósságáról és megbízhatóságáról, a növényvédő vegyszerek és a műtrágyák minőségének javításáról, a falusi építés fejlesztéséről.

Végül nehéz elképzelni a hatékony agráripari komplexumot és a korszerű falut fejlett úthálózat, megbízható közlekedés, magtárak, tárolók, raktárak, hűtőházak és göngyöleggazdálkodás nélkül. Az e láncszemek bármelyikében előforduló rendellenesség, elmaradás elkerülhetetlenül megmutatkozik a végtermék minőségében és mennyiségében.

A mezőgazdaságban előállított termékek volumene már ma lehetővé teszi, hogy lényegesen javítsuk a lakosság ellátását számos élelmiszer-cikkkel. Az elmúlt öt éves tervidőszakban például az egy lakosra jutó évi átlagos zöldség- és gyümölcsfogyasztás sokkal lassabban növekedett, mint termelésük. Ezt főképpen a veszteségek okozták. Következésképpen, folytatva a zöldségfélék és gyümölcsök termelésének növelését, javítani kell szállí-

tásukat, tárolásukat és feldolgozásukat. Ez a kolhozok és szovhozok, a Gyümölcs- és Zöldségtermesztési Minisztérium közvetlen feladata. A köztársasági, területi és körzeti párt- és tanácsi szervezeteknek, az illetékes központi főhatóságoknak messzemenő támogatást kell nyújtaniuk az új minisztériumnak.

Napirenden van a legértékesebb élelmiszerek választékának szélesítése, termelésének növelése és minőségének javítása. Ez pedig megköveteli a feldolgozóipar kapacitásainak fejlesztését, ellátását korszerű, nagy termelékenységgű berendezésekkel. Úgy gondolom, hogy az ötéves tervben elő kell irányozni az említett ágazatokra fordított beruházások jelentősebb növelését. Biztos vagyok benne, hogy ez a párt és a nép teljes jóváhagyására talál.

És természetesen a hatékonyság elmaradhatatlan összetevője — a kolhozok és szovhozok munkája gazdasági feltételeinek további tökéletesítése. Minden terv és program sikere a mezőgazdasági dolgozók lelkiismeretes munkájától függ, s így tehát az erkölcsi és anyagi ösztönzés rendszerétől is.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa nemrég részletes határozatot fogadott el erről a kérdésről. A határozat elítéli azt a gyakorlatot, hogy egyes pártmunkások és tanácsi dolgozók indokolatlanul beavatkoznak a kolhozok és szovhozok gazdasági tevékenységébe. A határozat egyértelműen kimondja: a köztársaságok, a területek és megyék, a járások, kolhozok és szovhozok számára évekre lebontott, egységes ötéves tervet kell megállapítani a mezőgazdasági termékek felvásárlására. Egyidejűleg ösztönzési rendszert vezetnek be azon gazdaságok számára, amelyek az előző öt éves tervidőszak évi átlagszínvonalához képest növelik a termékellátást az államnak. Következésképpen erősödnie kell az anyagi ösztönzők kapcsolatának a végeredményekkel, s különösképpen a minőségi mutatók javításával.

Igen fontos, hogy a felsorolt intézkedéseket következetesen váltsák valóra. A szocialista mezőgazdaság alapját a kolhozok és szovhozok képezték és képezik. De ez korántsem jelenti azt, hogy figyelmen kívül hagyjuk az egyéni háztáji gazdaságok lehetőségét. A tapasztalatok azt tanúsítják, hogy ezek a gazdaságok lényegesen elősegíthetik a hús, a tej és egyes más ter-

mékek előállítását. A dolgozók tulajdonában levő gyümölcsös, konyhakert, baromfi és jószág közös vagyonunk része.

Az SZKP Központi Bizottsága szükségesnek tartotta, hogy határozatot fogadjon el az egyéni háztáji gazdaságok fejlesztését célzó kiegészítő intézkedésekről. A határozat előíranyozza olyan — anyagi és erkölcsi — feltételek megteremtését, amelyek fokozzák az állampolgárok érdekeltségét a háztáji gazdálkodásban és elsősorban a jószág és baromfi tenyésztésében. Növendék jószággal és takarmánnyal kell segíteni a kolhoztagokat és a szovhozmunkásokat. Vonatkozik ez azokra is, akik személyi tulajdonban tartanak jószágot és azokra is, akik készek a kolhozok és a szovhozok jószágát hizlalni. Ilyen tapasztalatra szert tettek több köztársaságban és területen, és e tapasztalat elterjesztésre érdemes.

Messzemenő támogatást kell élvezniük egyszersmind az iparvállalatok kisegítő gazdaságainak.

Engedjék meg, hogy a kongresszus nevében kifejezzem mély meggyőződésemet: a mezőgazdasági termékek termelésében és feldolgozásában a falvak és az ipar dolgozói megsokszorozzák erőfeszítéseiket, s újabb kiemelkedő eredményeket érnek el.

A pártnak a jólét emelésére irányuló erőfeszítéseiben elsőrendű jelentőségű a közszükségleti cikkek termelésének növelése és minőségének javítása, valamint a szolgáltatások fejlesztése.

Ezen a téren vannak eredményeink, és ezek nem is csekélyek. A pártkongresszuson azonban fontos, hogy másra összpontosítsuk a figyelmet. Hiszen tény, hogy évről évre nem teljesítik számos közszükségleti cikk, különösképpen a szövetek, a kötöttáru, a bőr lábbeli, a bútor és a tévékészülékek gyártásának tervét. Nincs kellő előrehaladás a minőségben, a kidolgozásban és a választékban sem. Mindebben haladéktalanul rendet kell teremteni.

Elő kell irányozni a könnyűipar felszerelését korszerű berendezésekkel, meg kell javítani nyersanyaggal és anyagokkal való ellátását, tökéletesíteni kell az ágazat tervezését és irányítását. Meg kell javítani a könnyűipari dolgozók munka- és életkörülményeit. Emelni kell a kereskedelem szerepét az árucikkek választékának és minőségének meghatározásában. Egyszersmind lényegesen növelni kell a kommunális-szolgáltató vállalatok mű-

szaki ellátását, egyenletesen kell elosztani azokat az országban, jól felkészült szakembereket kell képezni számukra.

A közszükségleti cikkek termelésének és a szolgáltatások fejlesztésének a KB-dokumentumban megjelölt programja keretében nagy szerep hárul a nehézipar ágazataira. Ezek állítják elő a nem élelmiszer jellegű közszükségleti cikkek nagyobbik felét.

Nemrég módosítottuk a vegyipar irányításának szerkezetét. Ennek közvetlen köze van ahhoz a kérdéshez is, amelyről beszélek. Elvárjuk az új vegyipari minisztériumtól, hogy lényeges előrehaladást érjen el a szintetikus szövetek és rostok, a műanyagok, festékek és más szükséges anyagok termelésében, a fogyasztási cikkek mennyiségének növelése, s ami a legfontosabb, minőségük javítása érdekében.

S végül óriási jelentősége van a helyi kezdeményezéseknek, hiszen a népgazdaság egyetlen más szférájában sem töltenek be olyan szerepet a helyi lehetőségek, a helyi tartalékok, mint a mindennapi fogyasztói kereslet kielégítésében, a lakosság kiszolgálásában. El kell érni, hogy a tanácsok minden szinten konkrét intézkedéseket tegyenek az ipari termékek gyártásának és eladásának javítására, a szolgáltatások fejlesztésére.

A következő öt évre vonatkozó fő irányok tervezete előírja a „B” csoport fejlődési ütemének bizonyos meggyorsítását. Ez az ütem valamelyest meghaladja az „A” csoport növekedési ütemét. Ez jó. A feladat az, hogy létrehozzuk a fogyasztási cikkek olyan termelését, a lakosságnak nyújtott olyan szolgáltatásokat, amelyek valóban korszerűek, és megfelelnek a nép szükségleteinek.

Befejezve ezt a témát, szeretnék túllépni a tulajdonképpeni gazdasági problémakör keretein, és valamelyest átfogóbban foglalkozni a kérdéssel. Az, amiről beszélünk — az élelmiszerek, a közszükségleti cikkek, a szolgáltatások —, milliók és milliók mindennapi életének kérdései. Az üzletekben, az étkezdékben, a mosodákban, a vegytisztítóknál az emberek nap mint nap megfordulnak. Mit tudnak venni? Hogyan fogadják őket? Hogyan beszélnek velük? Mennyi időt vesztegetnek el különféle háztartási gondokra? Az emberek nagymértékben aszerint ítélik meg munkánkat, hogyan oldódnak meg ezek a kérdések. Szigorúan, igényesen ítélnék, s ezt szem előtt kell tartani.

A konkrét törődés az emberrel, szükségleteivel, igényeivel — a párt gazdaságpolitikájának kiinduló- és végső pontja. Azért emlékeztetek erre, hogy ismételten hangsúlyozzak egy egyszerű és igen fontos gondolatot: a lakosság szükségleteit kielégítő árucikkek gyártása és a szolgáltatások fejlesztése elsőrendű pártügy. Így is kell ezt kezelni.

Tökéletesítsük a gazdaságirányítás módszereit

Az előttünk álló problémák megoldása, a rendelkezésünkre álló lehetőségek kiaknázása nagymértékben függ a népgazdaság irányításának színvonalától, a tervezés és az irányítás színvonalától. Ezzel nyilván tisztában van minden gazdasági vezető, minden pártmunkás.

A jelenlegi körülmények között sokszorosára növekszik a fegyelem, a személyi felelősség jelentősége. Főképpen a gazdasági, tanácsi és pártvezetők felelőssége. Az egyetemes állami érdekeknek mindig fölötte kell állniuk az egyes minisztériumok és vállalatok érdekeinek. A jogokat — mégpedig széles körű jogokat — azért adják meg a vezetőknek, hogy teljes mértékben éljenek ezekkel. Emellett azonban minden vezetőknek állandóan emlékeznie kell saját, magas fokú felelősségére — az irányítására bízott emberek, a párt és a nép iránti felelősségére.

S az első, amire szeretnék kitérni, az állami tervek teljesítéséért viselt felelősség. A párt a tervet mindenkor törvénynek tekinti. És nemcsak azért, mert a tervet a Legfelsőbb Tanács hagyja jóvá. A terv — törvény, s csakis megtartása biztosítja a népgazdaság összehangolt munkáját. Mondjuk meg őszintén: ezt a nyilvánvaló igazságot kezdték elfelejteni. Széles körben elterjedt a tervek módosításának gyakorlata a csökkentés irányába. Ez a gyakorlat dezorganizálja a gazdaságot, bomlasztja a káderek tevékenységét, felelőtlenésre szoktatja őket.

A legkevésbé sem akarok formális álláspontra helyezkedni. Előfordulhatnak és elő is fordulnak esetek, amikor a tervek módosítása szükséges. De ezeknek valóban csak eseteknek, kivételes eseteknek szabad lenniük. Amikor viszont egyre gyakrabban és gyakrabban találkozunk kivételekkel, jogos aggodalmunk támad. Vajon nem túl gyakran hagyjuk-e, hogy az orrunknál fogva vezessenek bennünket azok, akik a saját életüket akarják

megkönnyíteni, az élen akarnak járni, prémiumokat kapni, miközben gyakorlatilag nem teljesítik a tervet?

Nyilvánvalóan itt az ideje, hogy megszigorítsuk a követelményeket mind a tervfegyelemmel, mind pedig a tervek minőségével szemben. A tervnek kétségtelenül reálisnak, kiegyensúlyozottnak kell lennie. Ugyanígy azonban kétségtelenül teljesíteni is kell a tervet.

Még egy megoldásra érett feladat: meg kell szüntetni az összhang hiányát a különböző főhatóságok intézkedéseiben. Az SZKP XXV. kongresszusán szó volt annak szükségességéről, hogy létre kell hozni a rokon ágazati csoportok és kölcsönösen összefüggő ágazatok irányítási rendszerét. E célból a Szovjetunió Állami Tervbizottságában ágazatközi komplex alegységeket hozunk létre. Nemrég alakult meg a Szovjetunió Minisztertanácsának a nyugat-szibériai kőolaj- és földgázkomplexum fejlesztési kérdéseivel foglalkozó bizottsága, valamint a Szovjetunió Állami Tervbizottsága mellett működő Főhatóságközi Területi Bizottság, amelynek székhelye Tyumenyben van. Ezek a lépések helyesek, segítenek abban, hogy jobban irányítsuk a területi-termelési komplexumokat, jobban figyelembe vegyük és összhangba hozzuk a regionális és az ágazati érdekeket. Az ilyen irányú munkát folytatni kell.

Külön szeretnék szólni az egyesülési és vállalati szintű irányításról. Mint önök is tudják, különböző változatokat, eljárásokat próbáltunk ki. Gazdag tapasztalatokra tettünk szert. Ezek arról tanúskodnak, hogy tovább kell keresni a megoldásokat. Ennek általános iránya elképzeléseink szerint az, hogy növelni kell az egyesülések és a vállalatok önállóságát, bővíteni kell a gazdasági vezetők jogkörét és felelősségét.

Természetesen ezzel egyidejűleg megfelelő gazdasági viszonyokat, szervezési és irányítási kapcsolatokat kell kialakítani. Pontosan ezt irányozzák elő azok a határozatok, amelyeket 1979-ben fogadott el az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa a gazdasági mechanizmus további tökéletesítéséről, a tervezés rendszerének javításáról. Ezeket következtesen valóra kell váltani. Ugyanakkor — a felgyülemlett problémákat megoldva — tovább kell lépünk.

Általános érvényű, hogy a vezetés szervezeti rendszerének tökéletesítése nem tűri meg a konzervativizmust. Nem lehet a

gazdaságirányítás eleven, fejlődő szervezetét elavult, megszokott formákhoz igazítani. Éppen ellenkezőleg: a formákat kell hozzáigazítani a változó gazdasági feladatokhoz. Csakis így vetethető fel a kérdés.

Az élet által előtérbe helyezett feladatok megkövetelik az elmélet, a közgazdaságtudomány fejlesztését s annak közelebb hozását a gazdasági gyakorlat szükségleteihez. Mozgósítani kell egész társadalmunk alkotó potenciálját. A központban és helyi szinten, a népgazdaság valamennyi láncszemében, minden sejtjében meg kell érteni a felmerülő problémákat, mélyebben kell feltárni és kiaknázni a meglevő lehetőségeket.

Olyan munkastílus kidolgozásáról van szó, amelyben szerves összhangban áll a végrehajtás és a fegyelmezettség a bátor kezdeményezőkészséggel és vállalkozó szellemmel, a gyakorlatiaság és a tárgyyszerűség a nagy célokhoz vezető törekvéssel. A fogyatékokoságokat bíráló magatartásnak összhangban kell lennie az általunk kiválasztott út történelmi előnyeibe vetett megingathatatlan magabiztossággal.

A gazdaságirányítás kérdései nem pusztán gazdasági kérdések, hanem politikai, pártkérdések is. Régóta közismert: a párt jelszavai, programjai a tömegek tevékenységében öltenek testet. Minél mélyebbek azok az átalakítások, amelyeket véghez akarnunk vinni, mondotta Lenin, „annál inkább fel kell keltenünk iránta az érdeklődést, annál inkább kell törekednünk arra, hogy tudatosan foglaljanak állást mellette, annál inkább kell újabb milliókat és tízmilliókat meggyőznünk ennek szükségességéről”. (*Lenin Összes Művei*. 42. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 135. old.) Az a gazdaságpolitika, amelyet a párt megfogalmaz a XI. ötéves tervidőszakra és a nyolcvanas évekre, tükrözi a szovjet nép alapvető létérdekeit. Ez a politika a tömegek alkotó- és kezdeményezőkészségével, tetterejével párosulva biztosítja társadalmunk töretlen előrehaladását a dolgozók jóléte emelésének, a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa megteremtésének útján.

III A szovjet társadalom politikai és szellemi fejlődése és a párt feladatai

~~A fejlett szocializmus viszonyai közepette mind szorosabbá válik a gazdaság fejlődésének kölcsönös kapcsolata a társadalom politikai és szellemi fejlődésével. Ebből kiindulva az SZKP Központi Bizottsága állandó figyelmet fordított a szovjet társadalom osztály- és nemzetiségi szerkezetére, a szocialista életmód, szovjet államiságunk és szocialista demokráciánk tökéletesítésére.~~

~~A hetvenes években folytatódott a szovjet társadalom valamennyi osztályának és társadalmi csoportjának közeledése. Ez objektív, de korántsem spontán folyamat. Fontos szerepet játszik ebben a párt és az állam társadalompolitikája. Célunk egy olyan társadalom megteremtése, amelyben az emberek nem tagolódnak osztályokra. Határozottan kijelenthetjük: fokozatosan és magabiztosan haladunk e magasztos cél felé.~~

Mi jogosít fel ilyen következtetésekre?

~~A társadalom életében mind nagyobb a munkásosztály szerepe. Növekszik lélekszáma. Országunkban jelenleg mintegy 80 millió munkás van — a foglalkoztatott lakosság kétharmada. Tehát nálunk a munkásosztály nem egyszerűen a legnépesebb osztály, hanem a dolgozó nép többsége is lett. Mind több munkás kerül a párt-, szakszervezeti és a Komszomol-bizottságokba, a felsőbb és a helyi államhatalmi szervekbe. Ez igen helyes, és ezt mi üdvözljük!~~

A munkásosztály vezető szerepének megszilárdulása kétségtelenül összefüggésben áll eszmei-politikai érettségének, műveltségének és szakképzettségének növekedésével. Tíz évvel ezelőtt a munkásoknak alig több mint a fele rendelkezett középfokú (befejezett és befejezetlen) és felsőfokú végzettséggel, jelenleg pedig a háromnegyede végzett ilyen iskolákat. Öröndetes, hogy javul a munkásosztály fiatal utánpótlásának szakmai felkészültsége. A hatvanas években a fiataloknak csupán egyharmada szerzett szakmát az ipari szakoktatási rendszerben, a X. ötéves tervidőszakban viszont 12,5 millióan, azaz a termelésbe bekapcsolódott munkásoknak kétharmada. Változik a mai

munkás munkájának jellege is. Ez a munka egyre inkább intellektuális tartalommal telítődik.

A mezőgazdasági termelés iparosodásának arányában mélyreható változások mennek végbe a kolhozparasztság életében. Munkájuk jellege fokozatosan közeledik a munkásokéhoz. A falvakban egyre több a gépkezelő, az olyan dolgozó, akinek a legújabb technikával van dolga. Ezért nem meglepő, hogy a középfokú (befejezett és befejezetlen) és a felsőfokú képzettséggel rendelkező kolhoztagok száma tíz év alatt 39 százalékról több mint 60 százalékra emelkedett.

A falu társadalmi szerkezetére nagy hatást gyakorol a szocialista tulajdon két formájának közeledése, az olyan gazdaságközi szervezetek fejlődése, amelyekben kolhozok is, állami vállalatok is részt vesznek. Nem csekély jelentősége van annak, hogy változnak a kolhoztagok munkája szervezésének és díjazásának formái, s rájuk is kiterjed a munkások és alkalmazottak részére megállapított társadalombiztosítási rendszer. Mindez ahhoz vezet, amit Lenin a munkás és a paraszt társadalmi helyzetében mutakozó különbség megszüntetéseként jellemzett.

Természetesen nálunk még sok elmaradott gazdaság, sok olyan falu van, amely átépítésre, felújításra, közművesítésre szorul. Enélkül nem hozhatunk létre szilárd dolgozókollektívákat, nem használhatjuk fel hatékonyan a falvakban meglevő termelési kapacitást az élelmiszerprogram sikeres teljesítése érdekében. Egyszóval, még sok erőfeszítésre, időre és anyagi eszközre van szükség ahhoz, hogy javuljanak a falu kulturális és szociális körülményei, hogy felszámoljuk a város és a falu közti lényeges különbségeket.

De már ma is örömmel járunk sok kolhozban és szovhozban. Jólesik betérni a tágas, világos házakba, amelyekben a városi komfort párosul a falusi élet sajátosságaival és szükségleteivel. Az ilyen falvak munkájának újszerű jellege, mai élete és arculata mutatja szociális politikánk jó eredményeit!

A beszámolási időszakban a leggyorsabban gyarapodott *értelmiségünk* létszáma. Országunkban jelenleg minden negyedik dolgozó alapjában véve szellemi munkát végez. Nemcsak a tudományban, az oktatásban és a kultúrában, hanem az anyagi termelésben, a társadalom egész életében is egyre jelentősebb szerepet játszik az értelmiség.

Ugyanakkor a munkások és kolhozparasztok millióinak termelési tevékenységében a legszorosabban fonódik össze a fizikai és a szellemi munka. Sokan közülük újitók és feltalálók, cikkek és könyvek szerzői, állami és közéleti személyiségek. A szó szoros értelmében nagy műveltségű, intelligens emberek.

Az utóbbi évtizedek társadalmi fejlődésének tapasztalatait értékelve, úgy vélem, feltételezhetjük, hogy a társadalom osztály nélküli szerkezetének kialakulása főleg és alapvetően a fejlett szocializmus történelmi keretei között megy végbe.

E folyamat vezető ereje, Marx szavaival élve, „társadalmi elméje és társadalmi szíve” a mai munkásosztály volt és lesz. A munkásosztály forradalmi ideológiáját és erkölcsét, közösségi gondolkodásmódját, érdekeit és eszményeit napjainkban a szovjet társadalom valamennyi rétege magáénak vallja.

Az osztályok közötti különbségek elmosódása természetesen újabb feladatokat állít a társadalompolitika elé. Ez egyre inkább az egyes osztályok kereteit túlhaladó különbségek túlhaladására s azokra a problémákra összpontosít, amelyeknek megoldásához a legalaposabban figyelembe kell venni a társadalom valamennyi csoportjának sajátosságait s érdekeit.

Ennek kapcsán szeretném hangsúlyozni a társadalmi különbségek úgymond területenkénti kiegyenlítődésének szükségességét. Hatalmas országunk különböző térségeiben az emberek életének kulturális és szociális viszonyai nem egyformák. Gyakran és több helyen épp az ilyen különbségek teszik bonyolulttá a munkaerő-tartalékok helyzetét. A Nyugat-Szibéria, a BAM-övezet és az ország ázsiai része más vidékeinek gazdasági hasznosítására irányuló programok megvalósítása fokozta a lakosság odaáramlását. S mégis az emberek mind ez ideig gyakran jobbnak tartják, ha északról délre és keletről nyugatra költöznek, noha a termelőerők ésszerű telepítése ellenkező irányú mozgást igényel.

Néha úgy gondolják, hogy elegendő Szibériában, a Távolszeleken és az északi körzetekben növelni a fizetési pótlékot, és az emberek nem fognak onnan elköltözni. A pótlékokra természetesen szükség van, de csupán ezzel nem lehet megoldani a problémát. Az ember, például Szibériából leggyakrabban nem azért költözik el, mert nem felel meg számára az éghajlat, vagy kevés a fizetés, hanem inkább azért, mert ott nehezebb lakás-

hoz jutni, elhelyezni óvodában a gyereket, kevés a kulturális központ. Ezért tervezzük a mostani ötéves tervidőszakban azt, hogy ezekben a térségekben még gyorsabb ütemben épüljenek a lakások, mindenfajta szociális-kulturális intézmény, s javítsuk a lakosság ellátását közszükségleti cikkekkkel. Mindenki egyetért azzal, hogy az itteni helyzetet meg kell változtatni, mégpedig a közeljövőben!

Közép-Ázsiában és a Kaukázus több körzetében viszont főleg munkaező van, főként a falvakban. Ez tehát azt jelenti, hogy tevékenyebben kell bevonni e vidékek lakosságát az ország újabb területeinek gazdasági hasznosításába.

S természetesen fejleszteni kell itt a népgazdaság számára szükséges termelési ágazatokat, bővíteni kell a helyi nemzetiségű szakmunkások képzését, mindenekelőtt a falusi fiatalság köréből.

A XXV. pártkongresszus útmutatásai értelmében a Központi Bizottság jelentős figyelmet fordított a hatékony *demográfiai politika* kidolgozására és megvalósítására, az utóbbi időben kiéleződött népesedési problémákra. Megoldásuk fő útja: a fokozottabb gondoskodás a családról, a fiatal házasokról és mindenekelőtt a nőkről. Hiszen mindenki számára világos, hogy időnként mennyire nem könnyű összeegyeztetni az anyai kötelességeket az aktív részvétellel a termelésben és a közéletben.

A tizedik ötéves tervben több intézkedés történt a dolgozó nők munkakörülményeinek, a családi üdülésnek, a szociális és kulturális szolgáltatásoknak javítására. Meg kell azonban őszintén mondanunk: eddig még nem ment végbe jelentékeny fordulat. Sokkal szélesebb és hatékonyabb intézkedésekre van szükség. S ezeket, mint ismeretes, a Központi Bizottság tervezete vázolja fel. Arról van szó, hogy bevezetjük a részlegesen fizetett gyermekgondozási szabadságot a gyermek egyéves korának eléréséig, a kiskorú gyermekeket nevelő anyák részére a nem teljes munkanapot, kibővítjük az óvodák és a bölcsődék, a napközis csoportú iskolák, az egész szolgáltatás hálózatát, és javítjuk munkájukat. Előirányozzuk a családi pótlék emelését, különösen a második és harmadik gyermek születése esetén. Érthető, hogy nem valósíthatjuk meg nyomban mindazt, amit szeretnénk. De kitartóan fogjuk keresni mindezen problémák megoldásának útjait. Eközben természetesen figyelmesen szá-

mitásba kell vennünk a különböző köztársaságokban és körzetekben kialakult helyzet sajátosságait.

S szóljunk a lakosság még egy csoportjáról — a nyugdíjasokról. A hetvenes években számuk 40 millióról 49 millióra növekedett. A párt és az állam szüntelenül gondoskodik a munka és a háború veteránjainak egészségéről és jólétéről. Csupán a nyugdíjak és a segélyek kifizetésére most több mint 43 milliárd rubelt fordítunk évente. Az utóbbi időben emeltük a nyugdíjakat is. De ez nem terjedt ki a korábban nyugdíjba vonult személyekre. Úgy tervezzük, hogy a mostani ötéves tervidőszaktól kezdődően fokról fokra javítunk ezen a helyzeten.

Mást is kell azonban tennünk: szélesebb körben kell bevonni a munkába nyugdíjasainkat, egyebek között a szolgáltatási szférában, magától értetődik, hogy lehetőségeikhez mértén és a nép-gazdasági szükségletek figyelembevételével. Ez a mai körülmények között igen fontos feladat.

Szüntelenül erősödik soknemzetiségű hazánk összes népének testvéri barátsága. Irányvonalunk: minden egyes köztársaság anyagi és szellemi potenciáljának növelése s ezzel egyidejűleg maximális felhasználása is az egész ország harmonikus fejlesztése céljából. Ezen az úton valóban történelmi jelentőségű eredményeket értünk el.

A szovjethatalom első éveitől kezdve gazdasági és szociális politikánk célja, hogy Oroszország egykori nemzetiségi peremvidékeit mihamarabb központjának fejlettségi szintjére emeljük. És ezt a feladatot sikeresen megoldottuk. A legfontosabb szerepet játszotta ebben az ország összes nemzetiségeinek szoros együttműködése és mindenekelőtt az orosz nép önzetlen segítése. Ma már nincsenek elmaradott peremvidékeink!

Vegyük például Kazahsztánt, amely gazdasága és kultúrája igazi felvirágzásának időszakát éli. Itt csupán a tizedik ötéves tervben több mint 250 korszerű iparvállalatot, nagyüzemet és termelőegységet adtak át rendeltetésének. Megszokottá válik a milliárd pud kazahsztáni gabona ($1 \text{ pud} = 16,38 \text{ kg}$ — *A szerk.*), amely az Oroszországi Föderáció és Ukrajna kenyérgabonájával együtt az ország élelmiszerbázisának alapját alkotja.

Közismert, hogy milyen óriási társadalmi-gazdasági változások mentek végbe a közép-ázsiai köztársaságokban. Csupán egy tényről említenék. Ott, ahol Október előtt a földművelő csak a

kimerítő kétkezi munkát ismerte, most minden száz hektár szántóföld energiaellátottsága kétszeresen haladja meg az országos átlagot.

Lenyűgöző méretű átalakulások mentek végbe a hetvenes években az Oroszországi Föderáció óriási térségeiben. Nagymértékben gyarapítják az ország gazdaságát Ukrajna és Belorusszia dolgozói. Gyors ütemben fejlődik a Kaukázuson túli köztársaságok népgazdasága. A munka hatékonyságának fokozásában és minőségének javításában jelentős sikereket értek el a Baltikum és Moldávia dolgozói.

A beszámolási időszak alatt elfogadott határozatoknak és a bennük előirányzott intézkedéseknek egyszerű felsorolása is szemléltetően mutatja, milyen széles és sokrétű azoknak a kérdéseknek köre, amelyekkel az SZKP Központi Bizottsága és a kormány foglalkozott, hogy megoldja az ország valamennyi köztársasága fejlesztésének, a Szovjetunió megszilárdításának időszzerű problémáit. Ide sorolhatjuk az OSZSZSZK autonóm körzeteiről szóló új törvényt is, a közép-ázsiai öntözőcsatornák kibővítését, a Távol-Észak körzeteiben folyó rénszarvastenyésztés és a kirgíziai juhtenyésztés fejlesztését, a Szevan-tó természeti kincseinek védelmét, és sok más fontos dolgot. Következétesen teljesítik azokat a határozatokat, amelyeket az SZKP Központi Bizottsága hozott Abházia, Tuva és Burjátia, valamint az északi népek lakta térségek gazdaságának és kultúrájának fejlesztése céljából.

Külön szeretnék szólni az OSZSZSZK nem fekete földű övezetéről. Több oknál fogva e térség sokkal nehezebb körülmények közé került, mint némely más körzetek. Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány átfogó intézkedéseket vázolt fel és hajt végre a nem fekete földű övezet fejlesztésére. Ez a feladat annyira bonyolult és halaszthatatlan, hogy az összes köztársaságok együttes erőfeszítésével, és lehetőség szerint minél rövidebb idő alatt kell megoldanunk. Vannak ilyen tapasztalataink, mégpedig gazdag tapasztalataink. Emlékezzünk csak vissza a turkesztán—szibériai vasútnak és az uráli—kuznyeck-i medence létesítményeinek építésére, a szűzföld meghódítására, Taskent újjáépítésére. Ugyanilyen összefogással és tetterővel kell dolgoznunk a nem fekete földű övezetben is.

A szovjet nemzetek egysége ma szilárdabb, mint valaha. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a nemzetiségi viszonyok szférájában már minden kérdést megoldottunk. Egy olyan nagy, soknemzetiségű állam dinamikus fejlődése, mint a miénk, sok olyan problémát vet fel, amely megköveteli a párt gondos figyelmét.

A szovjet köztársaságok lakossága soknemzetiségű. És természetesen valamennyi nemzetnek joga van ahhoz, hogy megfelelő képviselte legyen a párt- és az állami szervekben — magától értetődően minden egyes személy rátermettségének és eszmeierkölcsi adottságainak szigorú figyelembevételével.

Az utóbbi években több köztársaságban jelentősen növekedett a nem helyi nemzetiséghez tartozó állampolgárok száma. Nyelvi, kulturális és szociális téren sajátos igényeik vannak. A köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak, a területi és járási pártbizottságoknak alaposabban kell foglalkozniuk az ilyen kérdésekkel, idejében kell javasolniuk e kérdések megoldásának módjait.

Országunkban tiszteletben tartják minden ember nemzeti érzelmeit, nemzeti méltóságát. Az SZKP harcolt és mindig is határozottan harcolni fog a szocializmus természetétől oly idegen megnyilvánulások ellen, mint amilyen a sovinizmus és a nacionalizmus, mindennemű nacionalista túlkapás ellen, akár antiszemitizmus, akár cionizmus legyen az. Ellenezzük a nemzetiségi sajátosságok mesterséges eltörlésére irányuló tendenciákat.

De ugyanolyan mértékben megengedhetetlenek tartjuk mesterséges felnagyításukat is. A párt kötelessége, hogy a dolgozókat a szovjet hazafiságnak és a szocialista internacionalizmusnak, az egységes nagy szovjet hazához való tartozás büszke érzésének szellemében nevelje.

Az élet meggyőzően mutatja, hogy minden egyes köztársaságunk intenzív gazdasági és szociális fejlődése meggyorsítja sokoldalú közeledésük folyamatát. Virágoznak és kölcsönösen gazdagodnak a nemzeti kultúrák, formálódik az egységes szovjet népnek — ennek az új társadalmi és internacionalista közösségnek a kultúrája. Ez a folyamat nálunk úgy megy végbe, ahogyan a szocializmusban kell végbemennie: az egyenlőség, a testvéri együttműködés és az önkéntesség alapján. Pártunk szí-

gorúan figyelemmel kíséri a nemzetiségi politika e lenini elveinek megtartását. Sohasem fogunk eltérni tőlük!

A fejlett szocializmus időszakában befejeződik a társadalmi viszonyok átalakítása azoknak a kollektivistá elveknek alapján, amelyek belsőleg jellemzőek az új rendszerre. Ez az átalakítás kiterjed mind az anyagi, mind a szellemi szférára, egész életformánkra.

A szovjet társadalom a *munka* embereinek társadalma. A párt és az állam minden erejét latba vetette és veti azért, hogy az ember munkáját ne csak termelékenyebbé tegye, hanem tartalmassá, érdekessé, alkotóvá is. S itt a legfontosabb szerepe a kétkézi, alacsony képesítésű és nehéz fizikai munka megszüntetésének van. Egyelőre még az emberek milliói végeznek ilyen munkát. Ez nemcsak gazdasági, hanem komoly társadalmi probléma is. Megoldása annyit jelent, mint leküzdeni a lényeges akadályokat az ahhoz vezető úton, hogy a munka minden ember elsőrendű létszükségletévé váljon.

A szocializmus a munkához való új viszonyt teremti meg. Ennek egyik nagyszerű megnyilvánulása volt és marad is a szocialista munkaverseny. Nincs egyetlen olyan gyár, kolhoz és építkezés, amelyet ne érintett volna éltető lehelete. Nagy lendületű ez a hazafias mozgalom, amelyben má több mint százmillió ember vesz részt. Benne kovácsolódnak a társadalmi kötelességtudat, a munkában való hősiesség és önfeláldozás mintaképei. Sokan a verseny győztesei közül, az országszerte ismert kiváló dolgozók közül ma itt vannak, ebben a teremben.

A szocialista munkaverseny a tömegek alkotó tevékenysége. Lényegét tekintve az emberek magas fokú öntudatára és kezdeményezőkézségére épül. Ez a kezdeményezőkézség segít a termelési tartalékok feltárásában és hasznosításában, a munka hatékonyságának fokozásában és minőségének javításában. A gyakorlatban azonban, mi tagadás, a szocialista versenyvállalásokat olykor nem alulról dolgozzák ki, hanem felülről „szugalmazták” a felettes hatóságok. Ez kárára van magának a munkaverseny szellemének. A munkaversenyben nagy fontosságot kell tulajdonítanunk az ellenterveknek és más hasonló kezdeményezéseknek „alulról fölfelé”: dolgozó, brigád, vállalat, ágazat. Ezután már össze kell hangolni az ilyen kezdeményezéseket

az állami tervvel. Ez megfelel mind a szocialista verseny természetének, mind gazdaságunk tervszerű jellegének.

Mindenki számára érthető, hogy az emberek jobban, szívesebben dolgoznak ott, ahol azt érzik, hogy szüntelenül törődnek munkájuk és mindennapi életük körülményeinek javításával. A munkahely — legyen az üzem, állattenyésztő telep — szintén otthon, amelyben az ember életének legalább egyharmadát tölti. Itt mindennek kényelmesnek, korszerűnek kell lennie — a munkahelytől a szociális helyiségekig és étkezdéig.

Sajnos, vannak még nálunk olyan gazdasági vezetők, akik ezeket a kérdéseket másodlagosnak, mellékesnek tekintik. Ez teljesen helytelen, káros álláspont. A KB Politikai Bizottsága nemegyszer, szigorúan számon kérte az ilyen magatartást a vezetőktől, beleértve a minisztereket is. Biztosítanunk kell annak szigorú ellenőrzését, hogy a vállalatok, a városok és falvak szociális fejlesztésére kiutalt összegeket pontosan rendeltetésüknek megfelelően, teljes egészükben, s a kitűzött határidő alatt használják fel. Az új ipari létesítmények üzembe helyezéséről szóló helvi jelentésekben rendszerint nem említik, mit tettek azokért, akik itt fognak dolgozni, hány lakást, óvodát, könyvtárat és milyen szolgáltatási hálózatot építettek. Egyezünk hát meg: az ilyen jelentéseket csak abban az esetben fogjuk érvényesnek tekinteni, ha az objektumon a terv által előírányzott lakás-, kulturális-szociális építkezés programja is megvalósul. Úgy vélem, a kongresszus támogatni fogja e javaslatot.

Pártunk megkülönböztetett figyelmének tárgya volt és marad is az elosztás szférája. Az itt végbemenő változások irányáról és mélységeiről szólnak például a következő tények. A hetvenes évek alatt csaknem háromszorosára növekedett az olyan munkás-, alkalmazott- és kolhoztagcsaládok száma, amelyben több mint száz rubel jut havonta egy főre. És fordítva. Körülbelül ugyanilyen mértékben csökkent azoknak a családoknak a száma, amelyekben az egy főre jutó jövedelem kevesebb volt havi 50 rubelnél. Tehát a dolgozók valamennyi csoportja életszínvonalának nemcsak emelkedése megy végbe, hanem egymáshoz való közeledése is. Ez a tendencia erősödni fog — s annál gyorsabban, minél hatékonyabban dolgozik mindenki.

A szocializmusban az elosztás fő kritériuma csakis a munka, annak mennyisége és minősége lehet. Sajnos, gyakorlatilag nem

mindig történik így. Igen káros hatása van mind a termelési mutatókra, mind az emberek gondolkodásmódjára az egyenlősdi- nek, azoknak a tényeknek, amikor voltaképpen csupán a munkahelyen való megjelenésért adnak fizetést és nem pedig a munka reális eredményeiért, amikor meg nem érdemelt prémiumokat osztanak.

Anyagi és erkölcsi ösztönzési rendszerünknek mindig és mindenütt biztosítania kell, hogy igazságosan és tárgyilagosan értékeljék mindenkinek a munkáját. Mindenképpen ösztönözni kell a lelkiismeretes dolgozókat, semmiféle lehetőséget nem szabad hagyni a naplopóknak és a selejtkészítőknek ahhoz, hogy hitvány munka mellett jól éljenek. Aki jobban akar élni, annak többet és jobban kell dolgoznia. Úgy vélem, ez mindenki számára érthető.

Nálunk nincs munkanélküliség. A munkához való jogot alkotmányunk rögzíti és államunk reálisan biztosítja. Az alkotmányba azonban mást is beírtak a dolgozók számos javaslata alapján: a társadalmilag hasznos munka alóli kibúvás nem egyeztethető össze a szocializmus elveivel. Ez pedig azt jelenti, hogy valamennyi szervezési, pénzügyi és jogi eszközzel szorosan el kell zárni minden rést a naplopás, a korrupció, az üzérkedés előtt, a nem munkával keresett jövedelmek előtt, a szocialista tulajdon mindennemű megkárosítása előtt.

A SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa nemrég határozatot hozott a kereskedelmi és közétkeztetési vállalatok munkájának javításáról, káderállományuk és anyagi bázisuk megszilárdításáról, arról, hogy teremtsenek szigorú rendet a kereskedelmi szabályokban, az élelmiszerek és árucikkek elosztásában. Egyidejűleg konkrét intézkedéseket irányoztunk elő a hiánycikkekkel való spekuláció határozott megakadályozására, annak érdekében, hogy az illetékes állami szervek fókuszálják az e téren előforduló visszaélések elleni küzdelmet, valamint a munkásellenőrzés fokozására. Meg vagyok győződve arról, hogy a dolgozók teljes mértékben helyeselni fogják ezeket a rendszabályokat.

A szovjet életforma egyik legjellemzőbb vonása a társadalmi fogyasztási alapokból juttatott javak növekedése. Öt év alatt ezek csaknem egyharmaddal növekedtek és csupán az idén 121,5 milliárd rubelt tesznek ki. Ez óriási összeg, amelyet a dol-

gozók életviszonyainak javítására, egészségük védelmére, a közoktatásra, gyermeknevelésre, a társadalombiztosításra és a kultúrára fordítunk. Ezeket az eszközöket hatékonyan, az emberek számára leghasznosabban kell felhasználni.

Szociális programunkban igen fontos helyet foglal el, mint ismeretes, a *lakás*. Már rámutattunk, hogy az elmúlt ötéves terv-időszakban óriási lendületű lakásépítés folyt; arányai ország-szerre a továbbiakban is megmaradnak. Ugyanakkor tudjuk, hogy még nem kevés család társbérletben, komfort nélküli lakásokban lakik, sok fiatal házaspár évekig vár lakásra. S mivel ez a probléma nem olyan egyszerű, ez azt jelenti, hogy a lakás-elosztásnál is megkülönböztetett figyelemre, tárgyilagosságra, s úgy is mondhatnám, tisztességre van szükség. A lakáselosztásnak mindenütt a társadalmi szervezetek részvételével, szigorú ellenőrzésével kell végbemennie. Szélesebb körben kell kibontakoztatni a szövetkezeti építkezést is, tökéletesíteni kell annak formáit. Emellett sokkal szigorúbban kell felelősségre vonni azokat, akik lakásukat nemtörődöm módon használják, s azt nem óvják meg. Úgy vélem, itt majd segít rendet teremteni a lakásügyi kerettörvény, melynek tervezetét széleskörűen megvitatja a közvélemény.

A beszámolási időszakban egészében véve sikeresen tettek eleget a XXV. pártkongresszus ama útmutatásainak, amelyek *a közoktatás fejlesztésére vonatkoznak*.

Fontos célt értünk el: befejeződött az áttérés a kötelező általános középiskolai oktatásra. Ma az a lényeg, hogy javítsuk az iskolában az oktatás, a munkára való nevelés minőségét, kiiktassuk a formalizmust a tanítók és a tanulók eredményeinek értékeléséből, ténylegesen megszilárdítsuk az oktatás kapcsolatát az élettel, javítsuk az erkölcsi nevelést, az iskolások felkészítését a társadalmilag hasznos munkára. Itt természetesen a pedagógusé a döntő szerep. Ne fukarkodjunk a figyelemmel, ha munkájukról, életkörülményeikről, szakmai továbbképzésükről van szó. De a munkájukkal szemben támasztott követelmények is növekednek.

S az iskolai programok, valamint a tankönyvek minősége is javításra szorul. Helyesen mutatnak rá, hogy a tankönyvek túl nehézkesek, ami bonyolultabbá teszi az oktatást, a gyerekek indokolatlan túlterheléséhez vezet. A közoktatásügyi miniszté-

riumnak, a Pedagógiai Tudományok Akadémiájának haladéktalanul változtatnia kell ezen a helyzeten.

Ismereteseek a szovjet felső- és középfokú szakoktatásügyi rendszer eredményei. Csupán az utóbbi öt év alatt tízmillió képesített szakembert kapott népgazdaságunk.

Ugyanakkor ezen a rendszeren is sokat lehet és kell tökéletesíteni. Mindenekelőtt az oktatás minőségére, a termeléssel való kapcsolatának erősítésére gondolok. Teljesebben kell felhasználni a főiskolák tudományos potenciálját, amelyekben a tudományok doktorainak és kandidátusainak csaknem a fele összpontosul. A népgazdaság fejlődésével együtt változik a különböző szakkáderek iránti kereslet is. Ez annyit jelent, hogy a főiskolákon folyó kádereképzés tervezése rendszerének is érzékenyen kell reagálnia ezekre a változásokra.

A XXV. kongresszus *a szovjet emberek egészségéről* való gondoskodást az egyik legfontosabb szociális feladatnak nevezte. Az SZKP KB és a kormány 1977-ben átfogó határozatot hozott a közegészségügy további javítására. Ennek teljesítése már eredményeket is hoz. Napjainkban rendelőintézeteink egy műszak alatt félmillióval több személyt tudnak fogadni, mint öt évvel ezelőtt. Jelentősen fejlődött a szakosított orvosi segítségnyújtás és a kardiológiai szolgálat. Hatékonyabbá vált a betegségmegelőzés.

Ám sok fogyatékoságunk maradt még. Lényegesen meg kell javítani a rendelőintézetek, gondozóintézetek, ambulanciák munkáját, ahol a betegek 80 százalékát kezelik. Ezek az intézmények sajnos több helyütt elmaradtak az orvostudomány lehetőségeitől, kevés a szakember, különösen a közép- és alsóbb szintű személyzet, elavultak a berendezések, nincs elegendő korszerű gyógyszer. Gyengén teljesítik a kórházak és gyógyüdülők építésének terveit.

Nagyrabecsüljük orvosaink, ápolónőink, más egészségügyi dolgozóink becsületes, odaadó munkáját. S annál nagyobb keserűséget keltenek bennünk azok az időnként érkező levelek, amelyekben a betegek beszámolnak arról, hogy egyes egészségügyi dolgozók megszegik szolgálati kötelességüket, figyelmetlenek az emberekkel. Az egészségügyi minisztériumnak, a pártbizottságoknak, a Komszomolnak és a szakszervezeteknek kérelmelhetetlen harcot kell folytatniuk az ilyen jelenségek ellen, és

teljesen fel kell számolniuk azokat! Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a szovjet ember mindig és mindenütt korszerű, szakszerű és figyelmes orvosi segítségben részesülhessen.

Az emberek egészségéről való gondoskodás elválaszthatatlan a *testnevelés és a sport* fejlesztésétől. A moszkvai olimpia szemléltetően bizonyította a szovjet sportolók nagyszerű eredményeit. Bennünket azonban sohasem csak a rekordok érdekeltek, hanem az, hogy a testnevelés és a sport mindenekelőtt tömegeket mozgósítson. E téren elért sikereink nyilvánvalóak. Az emberek többsége számára azonban a sport továbbra is csak látványosság, szórakozás. Ezen a helyzeten javítanunk kell. A testnevelésnek mindennapossá kell válnia a lakosság széles rétegei, s mindenekelőtt a gyermekek életében.

Abban, hogy a szovjet társadalom szellemi élete egyre sokoldalúbbá és gazdagabbá válik — vitathatatlan érdeme van kultúránk művelőinek, *irodalmunknak és művészetünknek*.

Az irodalomkritikusok és művészettörténészek dolga, hogy kifejtsék szakmai véleményüket. Úgy gondolom azonban, hogy minden olvasó, néző és hallgató érzi: a szovjet művészetben új hullám van emelkedőben. Az utóbbi években — még hozzá valamennyi köztársaságunkban — számos tehetségesen megalkotott mű látott napvilágot. Vonatkozik ez az irodalomra és a színházra, a film- és zeneművészetre, a festészetre és a szobrászatra.

Művészeink alkotó tevékenységében továbbra is magasztos forradalmi motívumok csendülnek fel. Marx, Engels és Lenin, sok lánglelkű forradalmár alakja, hazánk hősi történelme újabb érdekes alkotások megteremtésére ihleti őket a művészet legkülönbözőbb területein. A katonai témához hű szerzők alkotásai hazaszeretetre, a megpróbáltatások kiállására tanítanak bennünket.

Művészeink vitathatatlan sikereket értek el kortársaink nagyszerű alakjainak ábrázolásában. Ezek foglalkoztatják az embereket, vitákat váltanak ki, arra készítetik őket, hogy elgondolkozzanak a jelenről és a jövőről. A párt üdvözli a legjobb alkotásokra jellemző honpolgári pátoszt, a fogyatékoságokkal szembeni kérlelhetetlenséget, a művészet aktív beavatkozását a társadalmunkat foglalkoztató problémák megoldásába. Emlékeznék rá, mit írt Majakovszkij: „Azt szeretném, hogy vitákban verejtékezzon az Állami Tervbizottság, amikor egy évre feladatot ad

nekem." S örülünk annak, hogy az irodalomban, a film- és színházművészetben az utóbbi években olyan komoly problémákat vetettek fel, amelyek fölött valóban nem ártana „verejtékeznie” az Állami Tervbizottságnak. És nemcsak neki.

Az ilyen alkotások hősei különbözőek: építési brigádvezető és kolhozelnök, vasúti munkás és katonatiszt, repülő és híres tudós. Az olvasók, a nézők azonban mindegyikükben megtalálják azt, ami összecseng gondolataikkal és élményeikkel: a szovjet jellem legjobb vonásainak a megtestesülését.

A szovjet művészet nem hagyhatta figyelmen kívül azt, hogy társadalmunk mindjobban érdeklődik az erkölcsi kérdések iránt. A termelésben és a mindennapi életben kialakult emberi kapcsolatok, a személyiség bonyolult belső világa, az egyén helye nyugtalan bolygónkon — mindez a művészeti kutatások kimeríthetetlen területe. Természetesen itt fontos arra törekedni, hogy a téma időszerűségével ne takargassák a szürke, művészileg szegényes alkotásokat, hogy a művek hősei ne zárkózzanak a kicsinyes dolgok körébe, hanem tegyék magukévá az ország gondjait, vagyis hogy megfeszített munkával telített életet éljenek, állhatatosan küzdjenek az igazság és jószág diadaláért.

Másfelől pedig, az eszmeiség hiányának megnyilvánulásai, a világnézeti zűrzavar, az eltérés egyes történelmi események és személyiségek pontos osztályszemléletű értékelésétől kárt okozhat még a tehetséges alkotók művészetének is. Kritikusainknak, irodalmi folyóiratainknak, alkotószövetségeinknek és elsősorban pártszervezeteiknek tudniuk kell kiigazítani azokat, akik ide-oda sodródnak. S természetesen tevékenyen, elvszerűen kell fellépniük azokban az esetekben, amikor a szovjet valóságunkat becsmérő alkotások látnak napvilágot. Itt kérlelhetetleneknek kell lennünk. A párt nem volt és nem is lehet közömbös művészetünk eszmei irányát illetően.

S még egy dologról szólnék. Nem kell megmagyaráznom, mennyire fontos, hogy mindaz, ami körülvesz bennünket, magán viselje a szépség, a jó ízlés jegyeit. Az olimpiai létesítmények, s egyes moszkvai lakótelepek, Leningrád múltjának újjászületett gyöngyszemei és a város legújabb építészeti együttesei, Alma-Ata, Vilnius, Navoj és más városok új építkezései — ez a mi büszkeségünk. Ám a városépítés egészében véve több művészi kifejezőerőt és változatosságot igényel. Nehogy előfor-

duljon ugyanaz, ami az egyik filmhőssel megtörtént, hogy a sors iróniája folytán egy másik városba került, s ott sem a házat, sem a lakást nem tudta megkülönböztetni a sajátjától.

Óriási a szovjet emberek vonzalma a művészet iránt. Ismeretes, mennyire nehéz időnként eljutni egy jó színházi előadásra, érdekes könyvet vásárolni, kiállítást megtekinteni. De ez a művészet iránti tisztelet és szeretet megköveteli a művész nagyfokú felelősségérzetét népe iránt. A művészet igazi népisége, igazi pártossága az, hogy a népnek éljen, osztozzon örömeiben és bánataiban, hirdesse az élet igazságát, humánus eszményeinket és a kommunista építés cselekvő résztvevője legyen.

Pártunk a lenini kulturális politikához híven gondoskodással és megbecsüléssel veszi körül, magasrendű alkotói feladatok megoldására ösztönzi a művészértelmiséget. Mindez elősegíti az alkotóerők további megszilárdulását, a társadalom szellemi életének fellendülését. S kétségtelen, hogy a kultúra szovjet mesterei újabb művészi felfedezésekkel örvendeztetnek meg bennünket!

A szovjet ember lelkiismeretes dolgozó, aki magas politikai kultúrával rendelkezik, hazafi és internacionalista. A párt és hazánk hősi történelme, egész rendszerünk nevelte őt. Az új világ megteremtőjének lüktető életét éli.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy már megoldottunk minden kérdést az *új ember formálásában*. E téren számos feladat áll előttünk. S a nevelés sikerét csak akkor biztosíthatjuk, ha az társadalmi-gazdasági politikánk szilárd alapjára támaszkodik.

Nagy anyagi és szellemi lehetőségekkel rendelkezünk az egyén mind teljesebb fejlődéséhez, s továbbra is növelni fogjuk ezeket a lehetőségeket. Ugyanakkor fontos az is, hogy minden egyes ember ésszerűen tudjon élni velük. Ez pedig végeredményben attól függ, milyenek az egyén érdekei, szükségletei. Pontosan ezért tartja pártunk szociális politikája egyik fontos feladatának az egyéni érdekek és szükségletek aktív, céltudatos formálását.

A szovjet emberek többségükben becsületesen, szívvel-lélekkel dolgoznak. Joggal és ésszerűen élvezik azokat a sokféle javakat, amelyeket a társadalom nyújt nekik, óvják és gyarapítják népi vagyonukat. De vannak nálunk olyanok is, akik igyekeznek minél kevesebbet adni és minél többet megkaparintani

az államtól. Az ilyen beállítottság talaján burjánzik az önzés és a kispolgáriság, a kapzsiság, a nép gondjaival és dolgaival szembeni közömbösség. Nem csekély kárt okoz a társadalomnak, a családnak az alkoholizmus, amely őszintén szólva, még mindig komoly probléma.

E torz jelenségek elleni harcra kell irányítani az összes dolgozókollektívák, minden társadalmi szervezet, az összes kommunisták erőfeszítéseit.

Mint látjuk, nagy munka vár ránk a szocialista életmód tökéletesítése terén, mindannak felszámolásában, ami akadályozza az új ember formálását. Ez a párt társadalompolitikájának egyik elválaszthatatlan alkotórésze, amelynek célja a szovjet emberek jóléte és boldogulása!

A szovjet társadalom gazdasági, társadalmi és szellemi életének leglényegesebb változásai, az össznépi állam mély demokratizmusa koncentrált formában jutott kifejezésre a Szovjetunió új alkotmányában. Mindannyiunk számára emlékezetes a nép alkotó erőinek, honpolgári aktivitásának az alaptörvény-tervezet megvitatása során megnyilvánult hatalmas fellendülése.

A Szovjetunió alkotmányának elfogadásával, majd a szövetségi és autonóm köztársaságok alkotmányának elfogadásával új szakasz kezdődött a tanácsok munkájában.

Szemmel láthatóan megélnékült a legfelsőbb hatalmi szerveknek — a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának, valamint a köztársaságok legfelsőbb tanácsainak — tevékenysége. A legfelsőbb tanácsok a törvényhozás, az irányítás és az ellenőrzés egyesítésével aktívan irányítják a minisztertanácsok, minisztériumok és a főhatóságok munkáját. Ez elősegíti a hiányosságok idejében történő feltárását és kiküszöbölését, emeli az államélet általános szintjét.

Igen hasznos eredményekkel jár a szovjet törvényalkotásnak az alkotmány alapján történő megújítása. Az új törvények lehetővé teszik a társadalmi viszonyok különböző oldalainak finomabb, pontosabb szabályozását. A törvényalkotás tökéletesítésére irányuló munka tovább tart. Itt három elsődleges fontosságú irány kerül az előtérbe: a népgazdaság irányítása, az állampolgárok és a társadalmi szervezetek alkotmányos jogainak érvényesítése és az össz-szövetségi törvénykönyv kiadásának a befejezése.

Nem kevés jó törvényt fogadtunk el. Most már elsősorban a pontos és következetes megvalósításuk szükséges. Hiszen minden törvény csak akkor él, ha végrehajtják — mindenki és mindenütt.

Sok érdekes és új dologgal gazdagodott a helyi tanácsok munkája. Nem csökkentve a figyelmet a helyi gazdaság, a lakosságnak nyújtott szolgáltatások iránt, egyre nagyobb mértékben hozzájárulnak a gazdasági és társadalmi fejlesztés komplexitásának biztosításához. A helyi tanácsok egyre aktívabban összehangolják és ellenőrzik a területükön levő vállalatok és szervezetek munkáját. Ez igen fontos. Az SZKP Központi Bizottsága minden módon támogatja a tanácsok ilyen irányú tevékenységét.

Nálunk csaknem egymillió kommunista tanácstag van. Tekintélyüket, tapasztalatukat arra kell felhasználniuk, hogy minden egyes tanácsi ülészak, az állandó bizottságok valamennyi ülése váljék valóban az emberek igazi tanácskozásává, a leghelyesebb döntések kollektív kialakításává.

A közös ügyben, a termelés fejlesztésében való érdekelttség, a vélemények összevetése, a nyílt és elvszerű bírálat és önbírálat, valamennyi állampolgár társadalmi-politikai aktivitásának fokozása — ez a szovjet demokráciának, a működő, gyakorlati demokráciának a lényege.

A szovjet demokrácia nélkülözhetetlen alkotóeleme az irányító szervek és hivatalos személyek tevékenységének mindent átfogó *népi ellenőrzése*. Egyetlen vétség, a visszaélés, pazarlás, fegyelmezetlenség egyetlen esete sem kerülheti el a népi ellenőrök jó gazda tekintetét. Erélyesebben lépjenek fel, határozottabban cselekedjenek — erre ösztönzi őket az SZKP Központi Bizottsága.

A szocialista törvényesség és jogrend szilárdításában nagy a felelőssége az igazságügyi szerveknek, a bíróságnak, az ügyészségnek, a szovjet rendőrségnek. E szervek munkatársai szakmai ismereteinek párosulnia kell honpolgári bátorságukkal, megvesztegethetetlenségükkel, igazságosságukkal. Csak ilyen emberek tehetnek eleget méltó módon a rájuk rótt komoly kötelezettségeknek. A szovjet nép joggal követelheti tőlük, hogy munkájuk a leghatékonyabb legyen, hogy minden bűncselekményt kellőképpen vizsgáljanak ki és a bűnösök nyerjék el megérde-

melt büntetésüket. Ebben a jogrendet védő szervezeteknek teljes támogatást biztosít a párt és — nem kétlem — egész közvéleményünk is.

A nemzetközi osztályharc kiéleződése magas fokú követelményeket támaszt az *állambiztonsági szervek* tevékenységével, e szervek munkatársainak pártos edzettségével, képzettségével, munkastílusával szemben. A Szovjetunió Állambiztonsági Bizottsága operatív módon, magas szakmai színvonalon dolgozik, szigorúan megtartja az alkotmány rendelkezéseit, a szovjet törvények normáit. Az állambiztonsági szervek munkatársai éles szemmel, éberen nyomon követik az imperialista hírszerző szolgálatok mesterkedéseit. Határozottan megakadályozzák azon személyek tevékenységét, akik az államellenes, ellenséges cselekmények útjára lépnek, akik a szovjet emberek jogai, a szovjet társadalom érdekei ellen lépnek fel. Munkájuk a párt és egész népünk őszinte elismerését érdemli ki.

A beszámolási időszakban pártunk és államunk egy napra sem tévesztette szem elől az *ország védelmi ereje, fegyveres erői szilárdításának* a kérdéseit. Erre kötelez bennünket a nemzetközi helyzet.

A magas fokú technikai ellátottság, a katonai képzettség és a megingathatatlan erkölcsi szilárdság megbonthatatlan egysége az alapja a szovjet fegyveres erők harci potenciáljának. Most a haza védőinek soraiban már a Nagy Honvédő Háború hőseinek fiaai és unokái teljesítenek szolgálatot. Nem estek keresztül olyan kemény megpróbáltatásokon, mint apáik és nagyapáik, de hűségeseink hadseregünk, népünk hősi hagyományaihoz. És amikor az ország biztonságának, a béke védelmének érdekei megkövetelik, amikor segíteni kell az agresszió áldozatainak, a szovjet katona mindig úgy lép fel a világ színe előtt, mint önzetlen és bátor hazafi, internacionalista, aki bármely nehézség leküzdésére kész.

Úgy adódott, hogy kongresszusunk a szovjet hadsereg és haditengerészet napján nyílt meg. Engedjék meg, hogy valamenynyí küldött nevében forrón üdvözljem hazánk dicső védelmezőit. Pártunk Központi Bizottsága meg van győződve arról, hogy ezentúl is megbízhatóan őrködnek a szovjet nép békés építőmunkáján!

A Szovjetunió alkotmánya jelentősen növelte azt a szerepet, amelyet a társadalmi szervezetek töltenek be demokráciánk fejlesztésében. Legnagyobb tömegszervezetünk — a szakszervezetek. A kolhoztagok millióinak a szakszervezetekbe való felvétele után azok gyakorlatilag minden dolgozót összefognak. A szakszervezetek jogköre és feladatai rendkívül szélesek. Gondoskodnak a dolgozók érdekvédelméről, részt vesznek a gazdasági, szociális és kulturális feladatok megoldásában, sokat tesznek a szocialista munkaverseny, a feltalálói és újítói mozgalom fellendítéséért.

És mégis, azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy szakszervezeteink olykor nem tanúsítanak kellő kezdeményező-készséget széles körű jogaik felhasználásában. Nem mindig kitartóak a kollektív szerződések teljesítése, a munkavédelem kérdéseiben, nem reagálnak kellőképpen a munkaügyi törvények megsértése, a bürokratizmus és hivatali huzavona eseteire.

Ez pedig azt jelenti, hogy továbbra is fokozni kell a szakszervezetek, a dolgozókollektívák által gyakorolt ellenőrzést az összes munkaügyi, az emberek életével és életkörülményeivel kapcsolatos kérdésben, szélesíteni kell részvételüket a tervezésben és a termelés irányításában, valamint a káderek kiválasztásában és elosztásában, a vállalatok és intézmények eszközeinek hatékony felhasználásában.

A párt a szakszervezeteket megbízható támaszának tekinti, erőteljes eszköznek a demokrácia fejlesztésében, a dolgozóknak a kommunizmus építésébe való bevonásában. Lenin azt tanította, hogy a tömegekkel, vagyis a munkások (azután pedig valamennyi dolgozó) óriási többségével való kapcsolat a siker legfontosabb, legalapvetőbb feltétele a szakszervezetek mindenmű tevékenységében. Azt követelte a szakszervezeti funkcionáriusoktól, hogy a munkásélet sűrűjében legyenek, alaposan ismerjék azt, tévedhetetlenül, a hamis idealizálás árnyéka nélkül tudják érzékelni a tömegek hangulatát, tudatosságának fokát és tényleges szükségleteit, hogy képesek legyenek kivívni a tömegek határtalan bizalmát a velük szemben tanúsított elvtársi viszony, az igények gondos kielégítése révén. Valamennyi szakszervezeti funkcionárius mindig és mindenben ehhez a lenini útmutatáshoz mérje munkáját!

Több mint 40 millió fiatalot egyesít a *Lenini Komszomol*. Gyakran hangoztatjuk, hogy a Komszomol a mi utánpótlásunk, a párt segítőtársa. Helyes, igen helyes szavak ezek! Azok a fiatalok, akik ma 18—25 évesek, a holnap társadalmának gerincét jelentik. A politikailag aktív, szakmájukat értő, munkaszerető és dolgozni tudó, a hazájuk védelmére mindig kész emberek nemzedékének kialakítása — ez a legfőbb, a legfontosabb a Komszomol munkájában.

Egészében véve a Komszomol megbirkózik ezzel a feladattal. Teljesítményéhez sorolhatjuk az építkezések tucatjait és százait az ország legkülönbözőbb részeiben. Fokozódott a Komszomol részvétele az államirányításban, az egész társadalom életében is. Csak így tovább!

Hagyományainkkal azonban ellenkezik, hogy csak dicsérjünk. Nem titok, hogy egyes fiataloknál a műveltség és a jólétesült-ség olykor megfér a politikai naivitással, a szakmai képzettség pedig a munkához való nem eléggé felelős hozzáállással. Ez javarészt a Komszomol hiányos munkájának a következménye.

Fokozni kell tehát a nevelő munkát. Gondolok itt mind a munkára való nevelésre, mind az erkölcsi, mind az eszmei-politikai nevelésre. Nem az ilyen vagy olyan rendezvények számának növeléséről van szó, hanem arról, hogy minden Komszomol-szervezetben eleven, alkotó légkör uralkodjon. Régóta ismeretes: az igazságot akkor sajátítja el az ember tartósan, ha nem pusztán meghallgatta, hanem a gyakorlatban is átélte. S a Komszomolnak úgy kell szerveznie a marxista—leninista elmélet tanulmányozását, hogy az szervesen összefonódjék a komszomolisták gyakorlati tetteivel, életével.

És a kommunistáktól, mindannyiunktól, nagyon sok függ itt. Nekünk megvan a tapasztalatunk és az évtizedek során kipróbált meggyőződésünk a marxizmus—leninizmus igazságában. S ezt a nagy kincset át kell adnunk a fiataloknak. Ez biztos záloga annak, hogy a szovjet fiatalok mindig magasra fogják tartani a kommunizmus zászlaját!

IV. A párt — a szovjet nép élcsapata

A XXV. kongresszus megállapította, hogy a fejlett szocializmus időszakában növekszik a párt szerepe a társadalom életében.

Az eltelt öt év bebizonyította: ez a megállapítás helyes. Éppen most, a szovjet nép lenyűgöző eredményeinek fényében még mélyebb értelmet nyer, erőteljesebben hangzik a híres lenini tétel: a párt — korunk esze, becsülete és lelkiismerete.

Társadalmunk fejlődésével, társadalmi-politikai és kulturális arculatának változásával együtt növekszik, erősödik és edzettebbé válik a kommunisták pártja.

Egészében véve, a beszámolási időszakban az SZKP taglétszáma 1,8 millió fővel gyarapodott. Jelenleg a pártnak 17 millió 480 000 tagja van. A kommunisták 43,4 százaléka munkás, 12,8 százaléka kolhoztag, 43,8 százaléka a műszaki, tudományos és alkotó értelmiség képviselői, a művelődés, az egészségügy, a kultúra, az irányító apparátus dolgozói és a katonák közül kerül ki.

Az elmúlt öt év alatt a munkásosztály több mint másfél millió legkiválóbb képviselője lépett az SZKP soraiba, azaz a párt egész utánpótlásának 59 százaléka munkás. Az új párttagok több mint tíz százaléka kolhoztag. Folytatódott a szovjet értelmiség képviselőinek a pártba való beáramlása. Ezekben az években az új párttagok mintegy háromnegyed részét a Lenini Komszomol küldte.

Növekszik a pártba jelentkezők száma. Igényesebbek letünk az új tagok felvételével szemben. A tagjelöltségi időt jobban használjuk ki a belépők politikai, szakmai és erkölcsi tulajdonságainak megismerésére. Nem mindenki állja ki ezt a próbát. Öt év alatt 91 000 tagjelöltet nem vettek fel az SZKP soraiba. Ez a lemorzsolódás többé-kevésbé normális.

Mint már rámutattam, a pártba a szovjet nép legjobb, élénjáró képviselői lépnek be. Néha azonban arra méltatlan emberek kerülnek az SZKP soraiba. Megemlítek egy számot. A XXV. kongresszus után mintegy 300 000 embert zártunk ki a pártból olyan cselekedetekért, amelyek nem egyeztethetők össze a kommunista névvel.

Nyomatékosan hangsúlyoznom kell: azokkal szemben, akik méltatlanul viselkednek, megszegik a párt szervezeti szabályzatát, erkölcsi normáit, kérlelhetetlenek voltunk, vagyunk, és azok is leszünk. Semmilyen engedményt sem teszünk senkinek, ha pártunk becsületéről és tekintélyéről, sorainak tisztaságáról van szó!

Éppen ez a nagyfokú igényesség biztosítja az SZKP sziklaszilárd egységét, azt a képességét, hogy a szovjet társadalom élén álljon, és magabiztosan vezesse a szovjet népet a kommunizmus felé.

Az SZKP vezető szerepének legfőbb kifejezői a pártkongresszusok, amelyek mintegy lerakják a szovjet társadalom előrehaladásának fő útját. Ugyanakkor nagy szerepet töltenek be a Központi Bizottság plénumai is.

A beszámolási időszakban a Központi Bizottság 11 plénumot tartott. A plénumokat rendszeresen hívtuk össze, a viták érdemi módon, önkritikusan zajlottak le. Egyszóval követtük a lenini normákat és hagyományokat.

Mint már említettem, az SZKP Központi Bizottsága plénumain minden évben elemeztük a gazdasági fejlődés alapvető tendenciáit. Ugyanakkor más hosszú távú problémák is megvitatásra kerültek.

1977-ben a Szovjetunió alkotmányának tervezetével kapcsolatosan részletesen áttekintettük a szocialista államiság, egész társadalmi rendszerünk fejlődésének kérdéseit az érett szocializmus viszonyai között. A párt agrárpolitikájának további kidolgozásával foglalkozott a Központi Bizottság 1978 júliusában megtartott plénuma. Az 1980. évi júniusi plénumon pontosan meghatároztuk a Szovjetunió álláspontját a legfontosabb külpolitikai kérdésekben, továbbá az enyhülésért vívott harc feladatait a bonyolultabbá vált nemzetközi helyzetben.

A beszámolási időszakban a Politikai Bizottság 237 ülést tartott. Egész tevékenysége az SZKP XXV. kongresszusa és a Központi Bizottság plénumai határozatainak gyakorlati végrehajtásával, a bel- és külpolitikában felmerült új jelenségekkel kapcsolatos kulcsfontosságú kérdésekre összpontosult.

A Politikai Bizottság elé került kérdéseket előzetesen körültekintően kidolgozták. E kérdések skálája rendkívül széles és sokrétű. Közülük sok kérdés egyre bonyolultabbá válik. Egyes

esetekben a Politikai Bizottság külön bizottságokat alakított a végbemenő jelenségek sokoldalú tanulmányozására és kiértékelésére, valamint megfelelő gyakorlati intézkedések operatív foganatosítására.

Mind az ülések előkészítése, mind pedig a viták során különböző vélemények hangzottak el, számos észrevételt és javaslatot tettünk, ami teljesen természetes dolog. A határozatokat azonban a teljes egyetértés szellemében fogadtuk el. Ebben az egy-ségben rejlik a kollektív vezetés ereje.

A Politikai Bizottság valódi vezérkara sokmilliós pártunknak. Itt összpontosul a párt kollektív elméje és alakul ki az a politika, amely az egész szovjet társadalom, minden kommunista és pártonkívüli érdekeit képviseli.

A káderek kiválasztása, a végrehajtás megszervezése és ellenőrzése, gyakorlatilag a pártélet valamennyi időszerű kérdése alkotja azt a problémakört, amellyel a *Központi Bizottság Titkársága* foglalkozott. Az eltelt időszakban a Titkárság 250 ülést tartott.

Egészében véve, elvtársak, a pléniumok, a Politikai Bizottság, a Titkárság munkája célratörő volt és nagyfokú szervezettség jellemezte. Ez a munka a marxizmus—leninizmus gránitalap-jára épül.

A KB Politikai Bizottsága és Titkársága állandóan gondosko-dott a *köztársasági, határterületi, területi, körzeti, városi és já-rási pártszervezetek szerepének és felelősségének fokozásáról*. Behatóan tanulmányozták a helyi ügyek alakulását, megvitat-ták számos pártbizottság beszámolóját. A sokoldalú, mélyreható vita alapján a párt egészére vonatkozó következtetéseket von-tak le.

Minden pártszervezet munkájában sok értékes és tanulságos tapasztalat van, csak néhány érdekes ténytet említék meg.

A moszkvai és a leningrádi pártszervezetek jó eredménye-ket értek el a dolgozó kollektívák alkotó aktivitásának fejlesztésében és a dolgozók kommunista szellemű nevelésében. Itt született számos hazafias kezdeményezés, amely a továbbiakban támogatásra talált és elterjedt az egész országban.

Kazahsztán gabonatermelőinek és Üzbegisztán gyapotter-mesztőinek kiemelkedő sikerei azzal az egyre erősödő munkával függnek össze, amelyet a pártszervezetek végeztek a földműve-

Iés tudományos rendszerének bevezetése és a haladó tapasztalatoknak a mezőgazdasági termelésben meghonosítása céljából. Pozitív értékelést érdemel Azerbajdzsán Kommunista Pártjának tevékenysége, amely arra irányult, hogy a dolgozókat a tizedik ötéves terv feladatainak határidő előtti teljesítésére mozgósítsa.

Lényegesen fokozta a köztársaság gazdasági és szociális fejlődésének ütemét Grúzia Kommunista Pártja.

Sok érdekes kezdeményezésnek lehettünk tanúi Ukrajna és Belorusszia Kommunista Pártjainak tevékenységében, a káderek kiválasztásában és nevelésében, valamint a vezetők felelősségének fokozásában a konkrét munkaterületekért. Örményország és Lettország pártszervezetei mozgósítani tudták a dolgozó kollektívákat, az irányítás és a tervezés valamennyi láncszemét az ipari termékek minőségének javítására. Megélénkítették a termelés intenzifikálására irányuló munkájukat Észtország kommunistái. Az SZKP novoszibirszki és szverdlovszki területi bizottsága sokat tett a tudomány és a termelés közötti kapcsolat erősítése érdekében.

A Központi Bizottság támogatta a Don-vidék dolgozói által indított munkaversenyt a tervezett kapacitások határidő előtti üzembe helyezésére, a Kubány-vidék és a dnyepropetrovszki terület pártszervezeteinek kezdeményezését a mezőgazdasági termékek minőségének javítására, az Urál-vidék és a kuznyecki medence kollektíváinak tapasztalatait a fém- és a fűtőanyag-energia-erőforrások takarékos felhasználásában.

Számos pártszervezet alkotó kezdeményezései és felajánlásai érdemesek arra, hogy elismeréssel szóljunk róluk a kongresszuson. Minél gazdagabbak és sokoldalúbbak a helyi tapasztalatok, annál gyümölcsözőbb a párt egész tevékenysége.

A beszámolási időszakban az SZKP Központi Bizottsága kénytelen volt nyíltan megbírálni egyes pártbizottságok munkáját, kijavítani vezetőik tevékenységét. Amikor ez sem segített, szervezeti rendszabályokra is sor került.

A területi vagy a járási pártszervezet munkájának eredményei természetesen sok különféle összetevőből állnak. Mégis döntő jelentőségű a határozott és hozzáértő pártirányítás. Ha a saját munkakörében mindegyik pártszervezet kihasználja valamennyi tartalékát, kellő rendet teremt minden vonatkozásban, akkor az egész ország ügyei is előbbre jutnak. Ezért a területi

és járási pártbizottságok szerepének növelése felelősségteljes, komoly és — mondhatnám — állandó jellegű feladat.

A kommunista építés nagy és sokoldalú feladatainak megoldásában elsőrendű szerepet töltenek be *a párt alapszervezetei*. Az SZKP-nak jelenleg 414 000 alapszervezete, 457 000 üzemi pártszervezete és több mint 618 000 pártcsoportja van. A Központi Bizottság igyekezett maximálisan aktivizálni ezeket, megkövetelte, hogy a helyi pártszervek állandó figyelmet fordítsanak rájuk.

A párt alapszervezeteinek joguk van az adminisztráció tevékenységének ellenőrzésére. Fontos, hogy teljesebben és jobban éljenek ezzel a jogukkal. Akár káderkérdésekről, akár a gazdasági tervek teljesítéséről, vagy az emberek munka- és életkörülményeinek javításáról van szó, a pártszervezetek kötelesek elvi álláspontra helyezkedni, nem pedig vakon követni az adminisztrációt, amikor az helytelenül jár el. Egyszóval szilárdan kell érvényesíteniük a pártvonalat.

A gazdasági és nemcsak a gazdasági feladatok megoldásában gyakran még zavaró tényezőkként lépnek fel a hivatali vagy a bürokratikus akadályok. És ki más, ha nem a minisztériumok és a főhatóságok pártbizottságai hivatottak elsősorban harcolni ezek leküzdéséért? Még határozottabban, megalkuvás nélkül kell óvniuk az osztálytársadalmi érdekeket.

Több kezdeményezést, több elvszerűséget — ez az, amit kívánni szeretnék nekik a kongresszus emelvényéről!

A pártirányítás lényege — mint ezt Lenin nemegyszer mondta — az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése.

A beszámolási időszakban jelentős munkát végeztünk *a vezető káderállomány minőségi összetételének és elhelyezésének további javítása*, szakmai képzettsége növelése érdekében.

A XXV. kongresszus útmutatásainak megfelelően aktívan emeltük ki pártmunkára a népgazdaság szakembereit. Jelenleg a szövetséges köztársaságok kommunista pártjai KB-titkárainak, a határterületi és területi pártbizottságok titkárainak háromnegyede, a városi és járási pártbizottságok titkárainak kétharmada mérnöki-műszaki, közgazdász és mezőgazdasági képzettséggel rendelkezik. Ez jó dolog. De nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a termelésből a pártapparátusba került szakemberek bizonyos része nem rendelkezik kellő politikai ta-

pasztalattal, néha adminisztratív-gazdasági munkamódszereket hoz magával a pártszervekbe.

Tovább kell növelni ezeknek az elvtársaknak a politikai képzettségét, segíteni kell nekik, hogy megszerezzék a pártmunkához szükséges tapasztalatokat. Ugyanakkor ahhoz, hogy valaki igazi pártvezető legyen, nem elég elvégezni a pártiskolát. A vezető pártmunkára kiemelt elvtársaknak együtt kell lenniük a dolgozó tömegekkel, hogy ne dokumentumokból, hanem személyes tapasztalataikból tudják, mi foglalkoztatja országunk munkásait, parasztjait és értelmiségét, ismerjék életüket, igényeiket, érdekeiket. Törekedni kell arra, hogy éppen ezt az iskolát, az élet, a tömegek körében folytatott gyakorlati munka iskoláját járja ki valamennyi kommunista, akit tartaléknak tartunk a kiemelésre.

Fontos feladat volt és marad a megfelelő kádertartalék létrehozása. Ebből a szempontból nagy jelentősége volt a pártfőiskolák és az olyan tanintézetek átszervezésének, ahol vezető kádereket képeznek a népgazdaság számára, a többi között a Társadalomtudományi Akadémia és a Népgazdasági Akadémia létrehozásának. Az elmúlt években 32 000-en fejezték be tanulmányaikat a párt tanintézeteiben. Több mint 240 000 párt-, tanácsi és ideológiai funkcionárius tanult különböző tanfolyamokon.

Gondolom, érdemes külön szólni a nők részvételéről a párt-, tanácsi, gazdasági és más vezetői munkában. Kénytelenek vagyunk elismerni, hogy a nők kinevezésének lehetőségei a felelősségteljes beosztásokba még korántsem valósulnak meg teljes mértékben. Ezen az állapoton javítani kell.

A beszámolási időszakban a Központi Bizottság nagyobb figyelmet fordított az *elfogadott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére*. Gyakrabban számoltattunk be különböző szintű vezetőket, akik személyesen felelősek egy-egy munkaterületért. Ugyanerre összpontosítottuk a Szovjetunió Minisztertanácsának, a minisztériumoknak és főhatóságoknak, a köztársasági, háttérterületi és megyei párt- és tanácsi szerveknek a figyelmét. Az SZKP Központi Bizottsága mellett működő pártellenőrző bizottság és a helyi pártszervek bizottságai fokozottabban harcolnak a párt- és állami fegyelem megsértése ellen. Egészében véve nem kevés az, amit teszünk. Ennek ellenére a végrehajtás ellen-

őrzése továbbra is gyenge pont számos pártszervezet munkájában.

Igy például több össz-szövetségi minisztérium kommunistái munkájának megvizsgálása az SZKP Központi Bizottságában azt mutatta, hogy a gazdasági tevékenység több fogyatékosága az ellenőrzés következetes rendszerének hiányából, a bürokratikus vezetésből fakad.

Sajnos, eddig még nem mindenki sajátította el azt az egyszerű igazságot, hogy a vezetés művészete nem abban rejlik, hogy minden ürüggyel direktívajellegű rendeleteket gyártsanak és osztogassanak. A határozat elfogadása után arra kell törekedni, hogy a megadott határidőre maradéktalanul teljesítsék azt. Ezt kell elősegítenie az ellenőrzés fokozásának is. Az ellenőrzést pedig rendszeresen és operatívan kell végrehajtani, fentről és lentől egyidejűleg.

A vezetés stílusa és módszerei — fontos kérdés az egész párt, az egész nép számára. És minden pártvezető közvetlen kötelessége, hogy emlékezzen erre, mindig és mindenben a lenini normákhoz igazodjék!

Amikor megkezdtuk a felkészülést a XXVI. pártkongresszusra, a Központi Bizottság felhívással fordult valamennyi kommunistához, hogy alkotó módon, önkritikusan, az élet, a kommunistákat foglalkoztató konkrét kérdések lehető legalaposabb megvizsgálásával bonyolítsák le a *beszámoló és vezetőség-választó taggyűléseket*, a Központi Bizottság tervezetének megvitátását.

A pártszervezetek munkája nem lehet igazán hatékony, ha a párttagok csak azért jönnek a gyűlésekre, hogy letöltsék a megszabott órákat, és meghallgassák az előre kijelölt szónokokat. A taggyűlés, miként bármely pártbizottság plénuma is, az a hely, ahol behatóan, komolyan meg kell vitatni valamennyi életbevágóan fontos kérdést. És természetesen különösen fontos volt, hogy éppen így haladjon a kongresszus előkészítése.

A beszámolási és választási kampány menete megmutatta: pártunk tagjai hallgattak a Központi Bizottság felhívására, támogatták azt. A beszámoló és vezetőség-választó gyűlések az esetek többségében a nagyfokú aktivitás légkörében zajlottak le. Az alapszervezetekben, az üzemi pártszervezetekben és pártcso-

portokban a kommunisták 96 százaléka vett részt ezeken a gyűléseken. Mintegy tízmillió ember szólalt fel a vitákban.

Ezeknek a felszólalásoknak a tartalma arról tanúskodik, hogy a kommunisták felelősséget éreznek munkájukért, mindazért, ami a pártban és az országban történik. A gyűlések, konferenciák és kongresszusok résztvevői igényesen értékelték a választott pártszervek tevékenységét. Bírálták a mulasztásokat és a fogyatékoságokat. Sok értékes javaslat hangzott el.

Pontosan ez jelenti a párt kollektív bölcsességét. Ez a párt egységes akarata, ebben jut kifejezésre a kommunisták tömörülése a Központi Bizottság köré.

A kommunista párt életének megszeghetetlen normája a *demokratikus centralizmus*. Ez pedig megköveteli egyebek között a legszorosabb kapcsolatot a központ és a területek között, a párt vezető szervei és a párttagok között. Mégpedig kétoldali kapcsolatot.

Óriási jelentősége van a *dolgozók leveleinek és javaslatainak*, mint a párt eleven tömegkapcsolatai csatornájának. A dolgozók, határtalanul bízva a pártban, nyílt szívvel fordulnak hozzá a társadalmi élet, a munka és a mindennapi élet legégetőbb kérdéseivel, őszintén megosztják vele elgondolásaikat és gondjaikat, bírálják a meglevő fogyatékoságokat. A Központi Bizottság nagy jelentőséget tulajdonít a levelekkel folyó munkának és annak, hogy a levelekre idejében reagáljanak. A beszámolási időszakban ez a munka lényegesen javult, amit nem csekély mértékben elősegített a levelezési osztály megalakítása a Központi Bizottság apparátusában.

A leveleken elgondolkodva — naponta körülbelül másfél ezer érkezik az SZKP Központi Bizottságába — nem tudom elhallgatni, hogy sajnos sok levél komoly helyi mulasztások mutatója. A dolgozók által felvetett kérdéseket igen gyakran a vállalatok vezetői, a körzeti és városi szervezetek is megoldhatnák, és nekik is kell megoldaniuk. Az állampolgárok leveleinek, kéréseinek és panaszainak gondos, figyelmes kezelését mindegyik pártmunkásnak, mindegyik vezetőnek kötelessége úgy tekinteni, mint a nép, a párt iránti kötelességet.

Hangsúlyozom: a nyílt, becsületes levelek kezelését. Ami pedig a különféle névtelen rágalmakat illeti, a párt álláspontja erre vonatkozóan ismeretes: ezeknek ne legyen helye életünk-

ben! Azoknak, akik igazságos, tárgyyszerű bírálattal lépnek fel, nincs okuk arra, hogy rejtve maradjanak.

A párt demokratikus életének elmaradhatatlan eleme a *párton belüli információ*. Az SZKP Központi Bizottsága széles körben és operatíván tájékoztatta a helyi pártszerveket, a kommunistákat a bel- és külpolitika, a szervezési és az ideológiai munka kérdéseiről. Ugyanakkor az SZKP Központi Bizottsága és valamennyi pártbizottság ma már aktívabban használja fel a pártalapszervezetektől érkező információt. Ez az információ segít figyelembe venni a közvéleményt, konkrétabb képet alkotni a dolgok állásáról helyi szinten.

Igen fontos dolog valamennyi szovjet állampolgár tájékoztatása a párt életéről. A nyilvánosság a pártszervezetek munkájában hatékony eszköz a párt tömegkapcsolatainak megszilárdítására. Sokat teszünk ebben a vonatkozásban, de egyet s mászt még bizonyára javítani lehetne.

Az SZKP XXV. kongresszusának útmutatásai ösztönözzék a *bírálat és önbírálat további kibontakozását* a pártban.

Továbbra is messzemenően el kell mélyíteni ezt a pozitív tendenciát, valamennyi pártszervezetben meg kell honosítani az önbírálat, a fogyatékoságokkal szembeni engesztelhetetlenség szellemét.

A leghatározottabban vissza kell utasítani minden olyan kísérletet, hogy a bírálatért üldözzenek valakit. Álláspontunkat ebben a kérdésben világosan rögzíti a párt szervezeti szabályzata. Ezt az álláspontot tükrözi a Szovjetunió alkotmánya is. Semmiféle engedékenységet a kritika elfojtói iránt — ezt követeli mind a párt-, mind az állami törvény!

Az utóbbi időben jelentősen megváltoztak azok a körülmények, amelyek között valamennyien élünk és dolgozunk. Más lett a szovjet ember. Gazdagodtak ismeretei, növekedett műveltsége, jelentősen megnövekedtek szellemi igényei.

Ugyanakkor bővült az ideológiai területen dolgozók rendelkezésére álló eszköztár is. A' mindennapi információ megbízható csatornái a 380 millió példányban megjelenő lapok és folyóiratok. Hetvenötmillió televízió képernyője világosodik ki naponta országunkban. Márpedig ez azt jelenti, hogy több tízmillió családnak van lehetősége arra, hogy naponta megkapja a szükséges

tájékoztatót a párt politikájáról, mind újabb ismereteket szerezzon, szellemileg gazdagodjék.

Másrészt megnövekedett az osztályellenség propagandaeszközeinek aktivitása, fokozódtak kísérletei, hogy bomlasztó hatást gyakoroljon a szovjet emberek tudatára.

Figyelembe vesszük-e kellőképpen mindezeket az új jelenségeket és körülményeket? Teljes mértékben felhasználjuk-e propagandánk óriási lehetőségeit? Erre a kérdésre csak egy választ lehet adni: nem, még nem teljes mértékben.

Ebből kiindulva a párt Központi Bizottsága megfogalmazta az *ideológiai, politikai-nevelő munka javításának feladatait*. E feladatokat az SZKP Központi Bizottsága 1979. április 26-i határozata tartalmazza. Ez hosszú távra érvényes dokumentum.

Voltaképpen az ideológiai munka számos területének átépítéséről — igen, ez nem nyelvbotlás —, pontosan az átépítéséről van szó. El kell érniünk, hogy az ideológiai munka tartalma sokkal időszerűbbé váljék, formái pedig megfeleljenek a szovjet emberek mai igényeinek és szükségleteinek.

Igen fontos, hogy a propaganda ne kerülje meg a kényes témákat, ne féljen érinteni az úgynevezett nehéz kérdéseket. Pártunk politikája világos. És mi készek vagyunk válaszolni bármely kérdésre, amelyet a szovjet emberek felvetnek. Ezt bátrabban kell végezni, szem előtt tartva, hogy ha mi nem adunk választ ezekre a kérdésekre, akkor országunk ellenségei igyekeznek majd ezt kihasználni a szocializmus megrágalmazására.

És még egy dologról szólnék. Az egész ideológiai-nevelő munka legyen élénk és érdekes, sablonos frázisok és elcsépelt kész formulák halmaza nélkül. A szovjet ember művelt, kulturált ember. És amikor üres, bürokratikus nyelven kezdenek beszélni hozzá, és általános frázisokat hangoztatnak, ahelyett, hogy az élettel, a reális tényekkel való konkrét kapcsolatról beszélnének, akkor egyszerűen elzárja a televíziót vagy a rádiót, félreteszi az újságot.

Pártunk nagy bizalommal viseltetik a szovjet újságírók sok-ezres csapata iránt, nagyra becsüli nem könnyű munkájukat. Természetesen valamennyien érdekeltek vagyunk abban, hogy tömegtájékoztatói és propagandaeszközeink mindig a párt és a nép véleményének igazi szószólói legyenek.

Minden egyes újság- vagy folyóiratcikket, minden egyes tévé- vagy rádióműsort úgy kell tekinteni, mint komoly beszélgetést az emberekkel, akik nemcsak a tények igaz és hatékony ismeretetését várják, hanem azok beható elemzését és felelős értékelését is. Reméljük, hogy a szovjet újságírók sajtónk sokmillió aktívájával együtt mindig magas fokú társadalmi aktivitást és felelősségérzetet fognak tanúsítani, a pártos újságírás lenini elveit és hagyományait követve!

Az elismerés szavai illetik azoknak — kommunistáknak és pártonkívülieknek — a hatalmas seregét is, akik a párt gondolatait, a párt politikáját magyarázzák az embereknek. Ezek az előadók, propagandisták és agitátorok a munkájukat rendszerint önkéntes alapon végzik, feláldozva szabad idejüket. Hasznos és a nép számára szükséges dolgot művelnek. Köszönet nekik!

Ugyanakkor ezen a területen is van min gondolkodnunk. Nem merevedtek-e meg nálunk túlságosan a politikai tömegmunka formái? Hiszen egy dolog az, amikor az emberek még nem voltak kellőképpen képzettek, műveltek. És más dolog a mai szovjet emberhez szólni. Ezen bizonyára el kell gondolkodni, mégpedig alaposan. Mindenkinnek, de az ideológiai munkásnak a legnagyobb mértékben kell hogy érzéke legyen az új iránt.

A beszámolási időszakban sok figyelmet szenteltünk a *párt-oktatásnak*.

A pártoktatás rendszerében csaknem 23 millió ember vesz részt. Gyakorlatilag mindenütt bevezették az egységes politikai napot. Össz-szövetségi tudományos-gyakorlati konferenciákat rendeztek az utóbbi években az élenjáró tapasztalatok kicserélésére, a nevelő munka területén folyó alkotó kutatások céljából Moszkvában, Leningrádban és Kijevben, Minszkben és Baku-ban, Tbiliszipben és Cseljabinszkban. E tevékenység további megélénkítését segítette elő az ideológiai munkások össz-szövetségi tanácskozása, amelyet 1979 októberében tartottak meg.

Vannak példáink a pártoktatás alkotó módon való megszervezésére számos termelőkollektívában, például Moszkvában, Leningrádban, Szverdlovszkban és a Donyec-medencében. Méltó elismerést kaptak a társadalmi és a természettudományok módszertani problémáiról a Novoszibirszi Tudományos Központban rendezett szemináriumok.

A pártoktatásban a fő kérdés minden bizonnyal e munka eredményessége. Mit akarunk elérni? Mi azt akarjuk, hogy a pártpolitika egybeolvadjon a tömegek tevékenységével, hogy a pártoktatás megtanítsa az embereket, Lenin szavaival szólva, „úgy cselekedni, ahogyan azt a kommunizmus valóban megköveteli”. (Lenin Összes Művei. 41. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 288. old.) Más szóval arról van szó, hogy a gyakorlatban érjük el a párt eszmei-elméleti, politikai-nevelő, szervezési és gazdasági munkájának egységét. Ez a mi célunk. De nem mindenütt és nem mindig ez a helyzet.

Ma még számos pártiskolában és szemináriumon az elméleti képzést nem kapcsolják össze eléggé az embereket foglalkoztató időszerű társadalmi és termelési problémák megoldásával. Nem számolták még fel a formalizmus és az iskolásdi megnyilvánulásait, márpedig ez csökkenti a hallgatók érdeklődését az elméleti oktatás iránt.

Határozottan arra kell törekedni, hogy ne ragadtassák el magukat a szemináriumi hallgatók számának túlzott bővítésével, hanem erőteljesen munkálkodjanak az oktatás, elsősorban a pártoktatás minőségének javításán. Ez a feladat csak akkor oldható meg, ha alaposabban végezzük propagandistáink kiválasztását, képzését és idejében való tájékoztatását.

Hiszen a propagandista a pártoktatás rendszerének központi alakja. Sok tekintetben tőle függ, milyenek lesznek a szemináriumok, a politikai iskolák és egyetemek: olyanok, ahol néha az unalom uralkodik, ahol csak „letudják” a megszabott órákat, avagy ellenkezőleg, mindenütt a párt eleven gondolatának és szavának igazi központjaivá válnak. A párt ideológiai, propagandista aktívájától függ elsősorban az emberek viszonya a pártoktatáshoz. Az embereknek maguknak kell vonzódniuk a pártoktatáshoz, hogy közösen vitassák meg a párt elméletének és politikájának időszerű problémáit, választ kapjanak a mindenkit foglalkoztató kérdésekre és gyarapítsák eszmei-elméleti „poggyászukat”.

A párt ideológiai, propagandista aktívája elsőrendű szerepet játszik abban, hogy továbbfejlesszük a tömegek marxista—leninista képzését és nevelését, alkotó aktivitását a kommunista építés feladatainak megoldásában.

A marxista—leninista párt nem teljesítheti szerepét, ha nem fordít kellő figyelmet mindannak megértésére, ami történik, az élet új jelenségeinek értékelésére, a marxista—leninista elmélet alkotó fejlesztésére. Mi mindig rendkívül fontosnak tartottuk ezt a feladatot, és nagy figyelmet szenteltünk megoldásának a beszámolási időszakban is.

A XXV. kongresszus után a párt elméleti fegyvertára több fontos megállapítással és következtetéssel gyarapodott. Abból, amit az elmélet területén végeztünk, mindenekelőtt meg kell említenem a fejlett szocializmus koncepciójának kidolgozását. Erre a koncepcióra támaszkodva a párt pontosította és konkretizálta programcéljaink megvalósításának útjait és határidőit, hosszú távú történelmi időszakra meghatározta a stratégiát és a taktikát.

Az utóbbi évek pártdokumentumai és tudományos kutatásai feltárják az érett szocializmus különböző oldalait. Olyan munkák láttak napvilágot, amelyek elemzik a szocializmus világméretű tapasztalatát, feltárják a világforradalmi folyamat törvényszerűségeit. Vannak meglehetősen jó tanulmányok a nemzetközi munkásmozgalom történetéről, a kapitalizmus általános válságának és az állammonopolista kapitalizmus fejlődésének jelenlegi szakaszáról. Komoly lépések történtek a jelenkori nemzetközi kapcsolatok tanulmányozásában.

Nagy munkát végeztünk, és ez elismerést érdemel. De a társadalomtudományok területén korántsem kelt minden megelégedést. Nem küzdötték még le a skolasztikus teoretizálásra való hajlamot, amiről a XXV. kongresszuson is szó volt. A filozófusok meglehetősen gyakran inkább a már bebizonyított dolgokat bizonygatják, ahelyett, hogy feltárnák az élet új jelenségeinek értelmét. Nem kevés megoldásra váró probléma halmozódott fel a szocializmus politikai gazdaságtanában. Több figyelmet kívánnak a tudományos-technikai forradalom társadalmi következményei. Mélyebben és merészebben kell elemezni a társadalom politikai életének jelenségeit. Kevéssé tanulmányozzák még a közvéleményt.

És ez csupán egy része azoknak a kérdéseknek, amelyekkel foglalkoznunk kell.

A Központi Bizottság szükségesnek tartja, hogy a kongresszus

elé terjesszen megvitatásra még egy nagy, az egész párt számára jelentős kérdést.

A beszámolási időszakban az országban végbement valamennyi átalakulás, a nemzetközi szintéren végrehajtott valamennyi akciónk a pártprogram célkitűzéseinek megfelelően valósult meg. Az SZKP jelenleg érvényben levő programja egészében helyesen tükrözi a társadalmi fejlődés törvényszerűségeit. Elfogadása óta azonban húsz év telt el.

Ez alatt az idő alatt nagy tapasztalatot szereztünk a Szovjetunióban folyó szocialista és kommunista építőmunkában. Ez a tapasztalat cáfolhatatlanul tanúsítja, hogy haladásunk a kommunizmus felé a fejlett szocialista társadalom szakaszán keresztül vezet. Ez, mint már megállapítottuk, szükségszerű, törvényszerű és történelmileg hosszú időszak a kommunista társadalmi forma kialakulásában. Ezt a következtetést a párt az utóbbi években vonta le és dolgozta ki, és ezt megfelelő formában tükröznie kell a pártprogramnak.

A programban nyilván világosan fel kell tárni a népgazdaságunk szerkezetében végbement változásokat is, hangsúlyozni és pontosítani kell a hosszú távú feladatokat.

Magától értetődik, hogy ennek során abból a lenini útmutatásból kell kiindulnunk, mely szerint a program csak az alapelveket határozza meg, lehetetlen és aligha kell előre látni benne a részleteket.

A nemzetközi életben szintén sok új, elvileg fontos jelenség és folyamat mutatkozik.

A szocialista világban ilyen folyamat a testvéri országok szakadatlan közeledése, a gazdasági integráció fejlődése. Nyilvánvalóan le kell vonni a tanulságokat a szocialista országok fejlődésének útján felmerülő nehézségekből is.

A párt programjában tükrözni kell a nemzetközi élet olyan fontos elvi jelentőségű tényeit is, mint az imperializmus gyarmati rendszerének felszámolása, a fiatal államok — közülük sok a szocializmus irányában való fejlődését tűzi ki céljául — megnövekedett politikai szerepe a világban.

Magától értetődik, hogy fel kell tárni a kapitalizmus világában mutatkozó egyes új jelenségek értelmét, egyebek között a kapitalizmus általános válsága jelenlegi szakaszának sajátossá-

gait, a katonai-ipari komplexum, a multinacionális vállalatok szerepének jelentős növekedését.

Pártunk óriási tapasztalatot szerzett a békéért, a nemzetközi feszültség enyhítéséért folyó harcban. Ennek eredményeként gazdagodott a békés egymás mellett élés elmélete is és gyakorlata is.

Az elmondottak figyelembevételével nyilvánvalóan szükséges módosításokat és kiegészítéseket tennünk az érvényben levő programban. Ha ez a javaslat támogatásra talál a kongresszusi küldötteknél, akkor meg lehet bízni a Központi Bizottságot az SZKP programja új megfogalmazásának előkészítésével.

Az idő rendkívül gyorsan halad. A jelenlegi kongresszuson meg kell vitatnunk a párt terveit a tizenegyedik ötéves tervidőszakra, és távolabb kell tekintenünk — az 1990-es évig. Tulajdonképpen attól, amit ezekben a napokban elhatározunk, nagymértékben függ majd hazánk arculata a huszadik század végén, a harmadik évezred küszöbén.

A huszadik század több változást hozott, mint bármely azt megelőző évszázad. És egyetlen ország sem járult hozzá jelentékenyebben ezekhez a változásokhoz, mint a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége — a Nagy Október hazája, a győztes szocializmus első országa. Immár hetedik évtizede ragyogja be hazánkat a legyőzhetetlen lenini zászló!

Nincsen olyan ország vagy országcsoport, olyan eszmei vagy politikai áramlat, amelyre ne hatott volna bizonyos mértékben a szocializmus. Ez a huszadik század végének realitása.

Nem könnyen születik az új élet. Nehéz, olykor gyötrelmes a társadalmi haladás útja. De annál jelentősebbek, annál jobban domborodnak ki a szocialista társadalom vívmányai, annál magasztosabbak építőinek és védelmezőinek hőstettei.

Kommunista pártunknak, a szovjet kommunistáknak irigylésre méltó szerep jutott osztályrészül, mégpedig az, hogy jelen lehetnek az élet szocialista átalakításának forrásainál. Nekünk jutott az a megtisztelő küldetés, hogy megvédjük a békét.

Célunk magasztos: a kommunizmus. És minden munkasiker, a hősi tettek minden éve közelebb visz ehhez a célhoz. Sok tenni-valónk van még. Nagy, bonyolult feladatokat kell megoldanunk, de mi megoldjuk azokat.

A szovjet emberek magabiztosan tekintenek a jövőbe. Ám derűlátásuk nem a sors kegyeltjeinek önhittsége. Népünk tudja, hogy mindent, amivel rendelkezik, saját munkájával teremtet meg, saját vérével védett meg. És mi azért vagyunk derűlátók, mert bízunk országunkban, népünkben. Azért vagyunk derűlátók, mert bízunk pártunkban, tudjuk, hogy az út, amelyet a párt mutat — az egyetlen helyes út!

Tisztelet és dicsőség a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a kommunizmust építők pártjának!

Továbbra is erősödjék és virágozzék nagy hazánk, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége!

Éljen a béke!

Éljen a kommunizmus!

KÁDÁR JÁNOSNAK, AZ MSZMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA ELSŐ TITKÁRÁNAK FELSZÓLALÁSA

Kedves elvtársak!

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében tisztelettel köszöntöm a Szovjetunió Kommunista Pártja XXVI. kongresszusának küldötteit és minden résztvevőjét. Teljes sikert kívánok a kongresszus nagy fontosságú munkájához, amely lelkesíteni fogja és új erővel tölti el mindazokat, akik világszerte a szocializmus és a béke ügyéért küzdenek. Átadom önöknek és az önök személyében a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép testvéri üdvözlését és legjobb kívánságait.

Mély benyomást tett ránk a Központi Bizottság beszámolója, amelyet Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs ismertetett. A Lenin alapította párt és a forradalmi élcsapatát hiven követő szovjet nép munkája nyomán hatalmas politikai, gazdasági és kulturális eredmények születtek. Elmondható, hogy a XXV. kongresszus határozatait végrehajtva jelentősen megnövekedett a Szovjetunió belső szilárdsága, gazdasági, tudományos ereje, honvédő képessége, nemzetközi tekintélye és befolyása. A tizenegyedik ötéves terv előirányzatai jelzik, hogy a most kezdődő évtized újabb fontos szakasz lesz a kommunizmus anyagi-műszaki alapjainak kiszélesítésében, a társadalmi viszonyok fejlődésében, az emberek életkörülményeinek javításában, az új ember formálásában. A magyar kommunisták nevében szívből gratulálunk szovjet barátainknak a nagyszerű eredményekhez, és teljes sikert kívánunk a kommunista jövőt formáló terveik valóra váltásához.

A szélsőséges, imperialista körök nem titkolt szándékai szerint, a NATO vezető köreinek konkrét lépései nyomán az utóbbi években megtorpant az enyhülés folyamata, éleződött a nemzet-

közi helyzet, ismét hallhatók a hidegháborús idők hangjai, felerősödött a szovjetellenesség, az antikommunizmus. Sajnos, a hidegháborús körök malmára hajtja a vizet a kínai vezetők jelenlegi külpolitikája is.

Az imperialisták a szavakat kiforgatva értelmükből, egyirányú utcának minősítik a békés egymás mellett élés politikáját, rágalmazzák a Szovjetunió és a többi szocialista ország bel- és külpolitikáját, terrorizmussal vádolják a szabadságukért küzdő népeket. Valójában arról van szó, hogy az emberi társadalom fejlődésének törvényei senkinek a szubjektív óhajától nem függenek, az elnyomottak fel akarnak szabadulni, a népek nem mondanak le nemzeti függetlenségükről, a társadalmi fejlődés terén elért vívmányaikról, törvényes jogaikról; az emberiség nem hajlandó saját sírját megásni a fegyverkezésben milliárdokat kereső monopóliumok profitjáért.

A Szovjetunió szándékai és törekvései egyértelműek és világosak. A történelem már számtalanszor bebizonyította, hogy a Szovjetunió, amely örködik saját maga és szövetségesei biztonságán, a haladásért, a nemzeti függetlenségért küzdő erők támasza, egyidejűleg a népek békéjének védelmezője. Itt, a kongresszuson Brezsnyev elvtárs új, nagy horderejű javaslatokat és kezdeményezéseket ismertetett, amelyekkel mi a magunk részéről teljes mértékben egyetértünk. Ezek ismételten bizonyítják, hogy a Szovjetunió kész tettekkel hozzájárulni a nemzetközi biztonság megszilárdításához, a béke megőrzéséhez. Mindezt a Szovjetuniót a népek tisztelete övezi.

A jelenlegi helyzetben különösen fontos az önállóan tevékenykedő kommunista és munkáspártoknak a közös ügyért érzett felelőssége, a marxizmus—leninizmus elvein nyugvó internacionalista összefogása. A Magyar Szocialista Munkáspárt a maga részéről ennek előmozdítására törekszik. A kommunisták, az összes haladó, békeszerető erő együttműködése biztosíthatja és biztosítani is fogja a fegyverkezési örület, az imperialisták népellenes mesterkedéseinek visszaszorítását és kudarcát.

A magyar nép helyesli a Magyar Szocialista Munkáspárt múlt év márciusában megtartott XII. kongresszusának határozatait, és azok megvalósítását tettekkel támogatja. Tovább haladunk a kipróbált lenini úton, a szocializmus és a béke útján. Népünk a párttal összeforrvá, szocialista nemzeti egységben, a szélesedő

és mélyülő szocialista demokrácia feltételei között eredményesen folytatja a fejlett szocialista társadalom építését. Tudjuk, hogy sok és bonyolult problémán kell még úrrá lennünk, de bizalommal tekintünk előre, mert bízunk a szocializmus ügyét tudatosan magáénak valló, dolgozó nép alkotó, teremtő erejében.

Építőmunkánkban éppen úgy, mint általános nemzetközi tevékenységünkben, támaszkodunk a szocialista közösség, a Varsói Szerződés szervezetében, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában egyesült országok együttműködésében rejlő hatalmas erőre. Bővítjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, és a békés egymás mellett élés tisztességes normáinak betartásával készek vagyunk a kölcsönösen előnyös kapcsolatok bővítésére a fejlett kapitalista országokkal is. Külpolitikai törekvésünk legfőbb célja — szövetségeseinkkel együtt — a fegyverkezési verseny megfékezése, a feszültség csökkentése, a béke védelme, egy nyugodtabb világ megteremtése. Európában a helyes utat a helsinki jó kezdet folytatásában látjuk. Ezzel összefüggésben a most Madridban folyó tárgyalások — valamennyi résztvevő érdekében álló — konstruktív befejezését kívánjuk.

A baráti szocialista országokkal megvalósuló szoros együttműködésben különleges jelentőséget tulajdonítunk a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja, a magyar és a szovjet nép sokoldalú kapcsolatainak, megbonthatatlan barátságának, amelynek erősítésében kiemelkedő érdemei vannak a szovjet és a nemzetközi kommunista mozgalom kimagasló harcosának, népünk nagyra becsült, igaz barátjának, Leonnyid Iljics Brezsnyev elvtársnak. A magyar kommunisták, dolgozó népünk őrzi, gondosan ápolja s tovább mélyíti a történelmi magyar—szovjet barátságot.

A Szovjetuniót és a Magyar Népköztársaságot, a szocialista közösség országainak népeit összeköti céljaink és alapvető érdekeink azonossága. Közös örömeink, gondjaink is. Mindnyájan tudjuk, hogy összefogásunk, egységünk, együttműködésünk meghatványozza erőinket, ezért minden igyekezetünkkel annak bővítésére törekszünk. Az utóbbi hónapokban sokan és sokat foglalkoznak a lengyelországi eseményekkel. Ellenségeink a szocializmus pozícióinak gyengülését várják. Pártunk, a magyar nép, lengyel testvérpártunkkal, a szocializmus lengyel híveivel szolidáris. Bízunk abban, hogy a Lengyel Egyesült Munkáspárt

vezetésével a lengyel nép megtalálja a nehéz helyzetből a szocialista kibontakozást. Ahogy lengyel elvtársaink maguk is megfogalmazták: Lengyelország a szocialista országok családjának tagja volt, s az is marad.

Kedves elvtársak, szovjet barátaink!

A kongresszus eddigi munkája is fényesen bizonyítja, hogy a szovjet kommunisták mai nemzedéke méltó örököse a bolsevikok lenini nemzedékének, a szovjet nép eredményesen viszi tovább a Nagy Október diadalmas ügyét.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar nép nevében újabb kiemelkedő sikereket kívánok a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a kommunista társadalom építésében, a XXVI. kongresszus határozatainak megvalósításában, a béke megvédésében.

Éljen a testvéri szovjet nép és dicső kommunista pártja!

Éljen a magyar és a szovjet nép megbonthatatlan barátsága!

Éljen a kommunizmus és a béke!

A SZOVJET NÉPGAZDASÁG FEJLŐDÉSÉNEK FŐ IRÁNYAI AZ 1981–1985-ÖS ÉVEKRE ÉS AZ 1990-IG TERJEDŐ IDŐSZAKRA

Nyikolaj Tyihonov előadói beszéde

Küldött elvtársak!

Alkotó légkörben, a tárgyszerűség és az összeforrottság jegyében folytatja munkáját a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXVI. kongresszusa. A kongresszus küldöttei, pártunk, az egész szovjet nép történelmi jelentőségű dokumentumként fogadták a Központi Bizottság beszámolóját, amelyet Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs, az SZKP Központi Bizottsága főtitkára terjesztett elő.

Brezsnyev elvtárs rendkívül behatóan jellemezte a Központi Bizottság sokrétű tevékenységét, a pártnak és a népnek azt a hatalmas munkáját, amely az ország gazdasági erejének és biztonságának erősítésére, a szovjet emberek életének javítására, a béke megőrzésére és megszilárdítására irányul.

A kongresszusi beszámoló kiemelkedő hozzájárulás a marxista—leninista tanítás fejlesztéséhez és gazdagításához, tudományos megalapozása a párt fő irányvonalának a fejlett szocializmus időszakában. Ragyogóan tárja fel azoknak a céloknak nagyságát, azokat a nemes eszményeket, amelyeket a kommunisták Lenin alapította pártja választott.

A beszámolóban megtestesül pártunk bölcsessége, az ország sorsáért érzett magas fokú felelőssége, a kommunisták 17 millió seregének, valamennyi szovjet embernek egységes akarata. A kongresszus által cselekvési vezérfonalként egyöntetűen jóváhagyott beszámoló új feladatok megoldására mozgósítja a pártot és a népet, s a kommunista építőmunka lelkesítő, új távlatait nyitja meg.

Pártunk belpolitikai és nemzetközi irányvonala kiállta az idő próbáját, az élet igazolta. Teljes joggal mondhatjuk: ez az irányvonal az egyedüli helyes, lenini irányvonal.

Ennek az irányvonalnak kimunkálásában és megvalósításában kiemelkedő szerepet tölt be Leonyid Iljics Brezsnyev. A párt és a nép Leonyid Iljicsben bölcs és kipróbált vezetőjét látja, aki biztosan vezeti hatalmas hazánkat a kommunizmus felé.

Minden ötéves tervidőszakban nagyobbakká és bonyolultabbakká válnak feladataink. Erről tanúskodik a párt Központi Bizottsága által a XXVI. kongresszus elé terjesztett tervezet a Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlődésének fő irányairól az 1981—1985. évekre és az 1990-ig terjedő időszakra.

A tervezetet a XXIV. és a XXV. kongresszus, valamint az SZKP Központi Bizottsága plénumainak határozataiból kiindulva állították össze.

A dokumentum értékeli a Szovjetunióban megvalósuló kommunista építés gyakorlatát, figyelembe veszi más szocialista országok tapasztalatát, összegezi a tizedik ötéves tervidőszak eredményeit, meghatározza a fejlesztés feladatait az új ötéves tervidőszakra és az 1990-ig terjedő időszakra, intézkedések rendszerét dolgozza ki ezek megvalósítására.

A tervezetet áthatja a szovjet ember jólétéről, szocialista hazánk további felvirágoztatásáról és hatalmának szilárdításáról való gondoskodás. Az anyagi termelés fejlesztése és hatékonyságának növelése, a tudomány és a technika előrehaladása, a külgazdasági kapcsolatok elmélyítése és a népgazdaság irányításának tökéletesítése egyaránt erre irányul.

A tervezet lelkiismeretes és tárgyyszerű megvitatása a sajtóban, a dolgozók kollektíváiban, a párttaggyűléseken és a pártkonferenciákon, a szövetséges köztársaságok kommunista partjainak kongresszusain kifejezésre juttatta a szocialista demokrácia életerejét, a párt és a nép megbonthatatlan egységét.

A tervezet országos megvitatása során értékes javaslatokat és kiegészítéseket tettek, amelyek gazdagítják ezt a fontos okmányt.

A fő irányok tervezete nagy visszhangra talált külföldön is. Barátaink a létező szocializmus eszméi és gyakorlata diadalának újabb meggyőző bizonyosságát látják benne. Osztoznak velünk a munkában aratott győzelmek feletti örömeinkben és szívből újabb sikereket kívánnak a szovjet embereknek.

A nyugati politikai és üzleti körök számos reálisan gondolkodó képviselője is kiemeli terveink békés irányzatát, a pártnak

és a szovjet népnek azt a rendíthetetlen törekvését, hogy tartós béke legyen a Földön.

Ami az ellenségnek a szovjet népgazdaság állítólagos „válságáról” hangoztatott koholmányait és a szocialista gazdálkodási rendszer elleni kirohanásait illeti, ezeket maga az élet cáfolja meg.

A kapitalista társadalommal, annak éles szociális ellentéteivel, munkanélküliségével, válságaival és hanyatlásával, a növekvő fegyverkezési hajszával a szocializmus a társadalom politikai és eszmei egységét, a dolgozó emberekről való gondoskodást, a szocialista gazdálkodási rendszer és a tervgazdálkodás előnyeit, a fegyverkezési hajszá megfékezésének politikáját helyezi szembe.

A szocialista és a kapitalista világnak ebben a szembenállásban a szocializmus mellett szól a népgazdaság stabil növekedése, a nép jólétének és kultúrájának töretlen emelkedése, a marxista—leninista eszmék igaza, a társadalmi igazságosság, a magas fokú humanizmus, a tényleges demokratizmus és szocialista életmódunk, amelynek jelszava: mindent az emberért, az ember javára. A jövő a szocializmusé!

I. A gazdaság fejlődése és a népjólét növekedése a tizedik ötéves tervidőszakban

Az ország gazdasági és szociális fejlődésének iránya a tizedik ötéves tervidőszak éveiben maradéktalanul megfelelt az SZKP XXIV. és XXV. kongresszusán kidolgozott irányvonalnak. Gyakorlati megvalósításával dinamikusan fejlődött a szovjet társadalom életének valamennyi oldala.

Emelkedett a népjólét, növekedett az ország termelési és tudományos-műszaki potenciálja. Még szilárdabbá vált a nép társadalmi-politikai és eszmei egysége, erősödött a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség szövetsége, valamennyi nemzet és nemzetiség megbonthatatlan barátsága, elmélyült a szocialista demokrácia.

A fejlett szocializmus társadalmának nagy vívmányait a Szovjetunió új alkotmánya rögzíti.

Kibővült és gazdagodott a Szovjetunió együttműködése a testvéri szocialista országokkal.

Rendkívül nagy a szovjet állam nemzetközi tekintélye, s óriási befolyása van a világ fejlődésére.

Megelégedéssel jelenthetjük ki: a tizedik ötéves terv pártunk és népünk kiemelkedő eredményeinek ötéves terve volt. Újabb lépést tettünk a kommunista építés útján. És erre méltán lehetünk büszkéek.

Áttérve az ország fejlődését jellemző konkrét mutatókra, elsősorban arra kell utalnom, hogy az eltelt öt év alatt számottevően megnövekedtek gazdaságunk méretei, s magas abszolút termelési növekményeket értünk el. A kilencedik ötéves tervidőszakhoz viszonyítva a nemzeti jövedelem 400 milliárd rubellel, az ipari termelés értéke pedig 717 milliárd rubellel nőtt.

A többi iparágnál gyorsabb ütemben fejlődött a vegyipar és a petrokémiai ipar, az elektronika, az automatizálási eszközök és vezérlő rendszerek gyártása, a műszer- és a gépkocsigyártás. Növekedett a korszerű berendezések előállítás.

588 milliárd rubel értékben helyeztek üzembe állóalapokat. Felépült több mint 1200 nagy iparvállalat.

Tovább fejlődött a fűtőanyag-energetikai komplexum. Jó nyersanyagbázis és korszerű gépgyártás birtokában jelentős lépést tettünk az atomenergetika fejlesztésében. Folytatódott a Szovjetunió egységes energetikai rendszerének kiépítése, amely jelenleg már 220 millió főt meghaladó lakosságú területre terjed ki. Létrejött az ország egységes földgázellátó rendszere — a fő gázvezetékek hossza a két utóbbi ötéves tervidőszak alatt 64 000 kilométerrel nőtt, vagyis megkétszereződött.

Brezsnyev elvtárs a XXV. kongresszus szónoki emelvényéről igen meleg szavakkal szólt azokról a nagyszerű emberekről, akik Nyugat-Szibéria zord természeti viszonyai között igazi munkahőstettet vittek véghez: létrehozták és üzembe állították az ország legnagyobb fűtőanyag-energetikai bázisát. A szibériaiak, a párt ilyen magas értékelésétől fellelkesülve, a XXV. és a XXVI. kongresszus közötti időben több mint a kétszeresére növelték a kőolaj-kitermelést (beleértve a földgázkondenzátumokat is), és 4,3-szeresére a földgáz kitermelését. Ez a haza javára

véghezvitt újabb hőstett, méltó ajándék a XXVI. kongresszusnak.

A tizedik ötéves tervidőszakban nagyszabású intézkedéseket valósítottunk meg a mezőgazdaság további fellendítésére. A mezőgazdaság fejlesztésére több mint 170 milliárd rubelt fordítottunk Iparunk teljesebb mértékben elégíti ki a falu igényeit mezőgazdasági gépekkel és műtrágyával. Tovább fejlődtek az olyan szakosított ágazatok, mint a falusi építés, a talajjavítás és a vízgazdálkodás, valamint az állattenyésztésben használatos és a takarmánytermesztési gépek gyártása és a mikrobiológiai ipar.

A mezőgazdaság anyagi bázisának szilárdulása és több fontos szociális-gazdasági intézkedés megvalósítása jó alapot teremt a termelés növeléséhez.

Annak ellenére, hogy öt év közül háromban kedvezőtlenül alakultak az időjárási viszonyok, a mezőgazdasági termelés évi átlagban 9 százalékkal nőtt. A gabona évi átlaghozama először érte el a 205 millió tonnát, és a kilencedik ötéves tervidőszakhoz viszonyítva több mint 23 millió tonnával nőtt. A gyapot évi termelési átlaga több mint egymillió tonnával emelkedett. 1980-ban csaknem 10 millió tonna gyapotot takarítottunk be. Többet termelünk más mezőgazdasági termékfajtákból is.

A párt következetesen megvalósította a nép anyagi és kulturális színvonalának emelését célzó irányvonalát. Nőtt az egy főre jutó reáljövedelem. Az ötéves tervidőszak végére a lakosság mintegy felének egy családtagra jutó havi jövedelme több mint 100 rubel, míg 1970-ben csupán a lakosság 18 százalékanak volt ilyen jövedelme.

A munkások és alkalmazottak átlagbére csaknem 16 százalékkal, a kolhoztagoknak a közös gazdaságból származó jövedelme pedig 26 százalékkal nőtt. Emeltük a dolgozók egyes kategóriáinak munkabérét olyan fontos ágazatokban, mint a vas- és a színesfémkohászat, a szén- és a textilipar, az építőipar, a mezőgazdaság és a vasúti közlekedés. Végrehajtottuk a fizetések és a munkabérek emelését a népgazdaság nem termelési ágazatában is.

Nagyarányú lakásépítés folyt. Több mint 50 millió szovjet embernek javultak meg a lakáskörülményei a tizedik ötéves tervidőszakban.

A társadalmi fogyasztási alapokból nagyobb összegeket fordítottunk a közoktatásra, a közegészségügyre, a nyugdíjasok anyagi ellátására és más szociális intézkedésekre. Javult a kolhoztagok, a rokkantak és több népgazdasági ág dolgozóinak nyugdíjellátása. Számos pótlólagos kedvezményt vezettünk be a Nagy Honvédó Háború veteránjai számára. Mindez arról tanúskodik, hogy a munka embereit és a háború hőseit nálunk tisztelet, közmegbecsülés, a kommunista párt és a szovjet állam állandó gondoskodása övezi.

Valamennyi vívmányunk a nép hatalmas munkájának, minden testvéri köztársaság dolgozói áldozatos erőfeszítésének eredménye, mindazok eredménye, akik a mindennapi életben valóban történelmi tetteket visznek véghez, a haladás újabb magaslataira emelik az országot.

És mi, kommunisták, büszkék vagyunk hős munkásosztályunkra, dicső kolhozparasztságunkra, tehetséges népi értelmiségünkre.

Büszkék vagyunk arra, hogy Lenin pártjának, a kommunizmusnak ügye nálunk az egész nép ügye lett. Ez erőnk és legyőzhetetlenségünk forrása. A szovjet nép a lenini párt vezetésével magabiztosan halad a kommunista építés útján.

A párt, méltóképpen értékelve a tizedik ötéves tervidőszakban elért eredményeket, látja a nehézségeket és a fogyatékosságokat is. Elsősorban arról van szó, hogy nem sikerült a megszabott mértékben emelni a munka termelékenységét, az egyes népgazdasági ágazatok gyorsabb fejlesztését, nem sikerült leküzdenünk a beruházások szétforgácsoltságát.

Nem mindig jó gazda módjára használtuk fel az erőforrásokat. Ezt élesen vetette föl a Központi Bizottság beszámolója és a delegátusok felszólalása is.

A népgazdaságban előfordult nehézségek, fogyatékosságok és szűk keresztmetszetek fő oka — ahogyan arra a Központi Bizottság beszámolója rámutatott — az, hogy még nem küzdöttük le teljesen a tehetetlenség, a megszokás, az olyan hagyományok visszahúzó erejét, amelyek abban az időszakban alakultak ki, amikor nem annyira a munka minőségi, mint inkább mennyiségi oldala állt előtérben.

A párt által támasztott követelmények lényege most az, hogy maximálisan kihasználva a szocialista gazdasági rendszer elő-

nyeit, az óriási gazdasági lehetőségeket és tartalékokat, áttérjünk az intenzív termelésre, a hatékonyság növelésére és a munka minőségének javítására. Ez lehetővé teszi, hogy a gazdasági építésben elért sikerekre támaszkodva biztosítsuk a népgazdaság további fejlődését a tizenegyedik ötéves terv időszakában s az azt követő években, és sikeresen oldjuk meg azokat a feladatokat, amelyeket a kongresszus jelöl meg.

II Az ország gazdasági, szociális fejlesztésének fő feladatai a tizenegyedik ötéves tervidőszakban

A nyolcvanas évekbe lépve pártunk az ország gazdasági és szociális fejlesztésének tudományosan megalapozott programját terjeszti elő. Ezt a programot elméletileg és politikailag sokoldalúan indokolta meg az SZKP Központi Bizottsága kongresszusi beszámolója, s a program konkrét formában jut kifejezésre a Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlődésének az 1981—1985. évekre és az 1990-ig terjedő időszakra szóló fő irányai tervezetében.

Az új ötéves tervidőszak feladatait a tízéves távlati tervvel összehangolva határoztuk meg. Ez lehetővé teszi, hogy biztosítsuk a folyamatosságot a gazdaságpolitika megvalósításában, helyesen jelöljük ki a közelebbi és a távolabbi elérendő szinteket, meghatározzuk a gazdaság kulcsproblémái megoldásának útjait és módszereit. Ez fontos lépés tervezésünk további tökéletesítésében.

A párt a tizenegyedik ötéves tervidőszak fő feladataként tűzi ki a szovjet emberek jóléte további növelésének biztosítását. Ennek alapja a népgazdaság dinamikus fejlesztése, a tudományos-műszaki haladás meggyorsítása, a gazdaság átállítása az intenzív fejlődésre, az ország termelési potenciáljának ésszerűbb felhasználása, az összes erőforrásokkal való messzemenő takarékoság és a munka minőségének javítása.

A legfontosabb népgazdasági ágak fejlődésének fő céljai a tizenegyedik ötéves tervidőszakban a következők:

	1976—1980-ban (százalék)	Növekedés 1981— 1985-ben a fő irá- nyok tervezete szerint (százalék)
Ipari termelés	24	26—28
Ebből		
„A” szektor	26	26—28
„B” szektor	21	27—29
Mezőgazdasági termelés (évi átlagtermelés)*	9	12—14
Vasúti teherforgalom	6	14—15
Beruházások*	29	12—15
Az állami és szövetkezeti keres- kedelem kiskereskedelmi áruforgalma	24	22—25

* Az előző ötéves tervhez viszonyított növekedés

A fenti adatokat értékelve, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az új ötéves tervidőszakra a gazdaság fejlesztésének egyenletes, stabil ütemét irányozzuk elő. Ez biztosítja, hogy a nemzeti jövedelem fogyasztásra és felhalmozásra fordítandó része 18—20 százalékkal növekedjék.

A NÉP ANYAGI ÉS KULTURÁLIS SZÍNVONALA EMELÉSÉNEK PROGRAMJA

A kommunista párt politikájának és egész gyakorlati tevékenységének legmagasabb célja mindig a nép javáról történő gondoskodás volt s az marad a jövőben is.

A tizenegyedik ötéves tervben a párt széles körű intézkedéseket irányoz elő a népjólét következetes emelésére, az egyén sokoldalú fejlődéséhez, a magas termelékenységű munkához, a szovjet emberek egészségvédelméhez és üdültetésének javításához, a közoktatás, a tudomány és a kultúra fejlesztéséhez szükséges kedvezőbb feltételek megteremtésére, mindarra, ami szocialista életmódunkat alkotja.

Emelni kívánjuk a fogyasztási alap részarányát a nemzeti jövedelemben. Az egy főre jutó reáljövedelem 16—18 százalékkal

növekszik. A dolgozók életszínvonalának emelésére irányuló intézkedések közül különösen nagy jelentőségű, hogy teljesebben fogjuk kielégíteni a lakosság különféle árucikkek és szolgáltatások iránti fizetőképes keresletét. Az állami és szövetkezeti kereskedelem áruforgalma 22—25 százalékkal nő.

Kidolgozás alatt áll és megvalósításra kerül az élelmiszer-program, valamint a közszükségleti cikkek gyártása fejlesztésének programja. Ez lehetővé teszi, hogy javítsuk az ellátást húsból, tejből, gyümölcsből és más élelmiszerekből. A lakosság többet vásárolhat különféle pamut-, gyapjú-, selyem- és lenszövetekből, valamint az ezekből készült cikkekből, fehérneműből és felső kötöttáruból, gyermekruházati, kulturális rendeltetésű és háztartási cikkekből. Bővítjük, illetve felújítjuk a közszükségleti cikkek választékát, javítjuk minőségüket, többet bocsátunk a fogyasztók rendelkezésére az új, divatos, valamint az olcsó és jó minőségű árucikkekből. Emellett továbbra is biztosítani kívánjuk az alapvető élelmiszerek és más cikkek stabil állami kiskereskedelmi árát. Sokat kell tennünk a kereskedelmi, közétkeztetési és szolgáltató vállalatok, az egész szolgáltatási szféra fejlesztése és munkája tökéletesítésének érdekében. Állandóan tanulmányozni kell, hogyan elégíthetők ki teljesebb mértékben a fogyasztók igényei.

Tovább nőnek a lakosság pénzjövedelmei is. A munkások és az alkalmazottak havi átlagbére 13—16 százalékkal növekszik. Emellett biztosítani kell, hogy a munkabér nagyobb mértékben függjön a kollektíva és minden egyes dolgozó munkájának eredményétől. A feltételek létrejötte és az erőforrások felhalmozódása mértékében előirányozzuk a minimális bérek havi 80 rubelre való emelését, valamint a munkások és az alkalmazottak munkabérének és fizetésének emelését — elsősorban a népgazdaság termelő ágazataiban.

Más központi intézkedéseket is meg akarunk valósítani: az Urálban és Kazahsztán egyes vidékein körzeti együtthatók alapján módosítva szabjuk meg azoknak a munkásoknak és alkalmazottaknak a bérét, akik korábban nem így kaptak bért. Folyamatos munkaviszonyért járó bérpótlékot vezetünk be a Távol-Kelet déli körzeteiben és Kelet-Szibériában, és emeljük az éjszakai műszakpótlékokat egyes ágazatokban.

Az új béremelési intézkedések megvalósítására 1985-ben mintegy 10 milliárd rubelt fordítunk.

A kolhoztagok munkájának díjazása 20—22 százalékkal emelkedik. A háztáji gazdaságokból származó jövedelmek figyelembevételével a kolhoztagok keresete szorosan megközelíti majd a munkásokét és az alkalmazottakét.

Nagy gyakorlati jelentősége van minden szovjet család szempontjából azoknak a széles körű intézkedéseknek, amelyeket államunk a társadalmi fogyasztási alapok felhasználásával valósít meg. 1985-ben ezek az alapok elérik a 138 milliárd rubelt, ami egy négytagú családra számítva, átlag 2000 rubelt tesz ki. A párt Központi Bizottsága és a kormány új intézkedésrendszert dolgozott ki és tart célszerűnek megvalósítani a tizenegyedik ötéves tervidőszakban és az azt követő években az anyák és a serdülő nemzedék életkörülményeinek javítása érdekében. Ebből a célból növekedni fog a gyermekes családoknak és a fiatal házasoknak nyújtandó állami segítség. Az említett intézkedések célja a gyermekes családok jövedelmének emelése, ezek, s különösen a fiatal családok jóléti és lakáskörülményeinek javítása, az óvodák és bölcsődék hálózatának továbbfejlesztése. El akarjuk érni, hogy minden család igénybe vehesse a gyermekintézmények szolgáltatásait, továbbá azt, hogy növekedjék az anyák szabad ideje, s javuljanak a gyermeknevelés körülményei.

Az első szakaszban — az előttünk álló ötéves tervidőszakban — több mint 9 milliárd rubelt tervezünk fordítani a gyermekes családok állami segélyezését növelő intézkedésekre, amelyeket fokozatosan fogunk bevezetni az ország különböző körzeteiben. Ezeknek az eszközöknek a felhasználásával az 1981—1983-as években részlegesen fizetett gyermekgondozási szabadságot akarunk bevezetni az anyák számára a gyermek egyéves korának eléréseig. A továbbiakban ezt a szabadságot a gyermek másfél éves koráig hosszabbítjuk meg.

Tervezzük az egyszeri állami segélyek bevezetését gyermek születése esetén — az első gyermek után 50 rubel, a második és a harmadik gyermek után 100 rubel összegben. A két-, illetve többgyermekes dolgozó nők évi szabadságát a gyermekek 12 éves koráig 3 nappal kívánjuk meghosszabbítani. A gyermekeiket egyedül nevelő anyák számára előirányozzuk a gyermek után járó havi segély összegének emelését.

A gyermekekről és az anyákról való gondoskodás országunkban valóban állami fontosságú ügy. A Központi Bizottság és a Minisztertanács új határozata ismételten meggyőzően bizonyítja, hogy pártunk és államunk rendíthetetlenül követi a lenini útmutatást: „Mindazt, ami a legjobb — a gyermekeknek.”

Az új ötéves tervidőszakban megjavítjuk a megérdemelt pihenésre vonuló nyugdíjasok életkörülményeit, emeljük a minimális öregségi és rokkantsági nyugdíjat a munkások, az alkalmazottak és a kolhoztagok esetében, továbbá a családfenntartó elvesztése miatti nyugdíjat, s egyes korábban megállapított nyugdíjakat. Újabb intézkedéseket tervezünk a Nagy Honvédő Háború résztvevőinek ellátására.

Az ötéves tervidőszakban az állam pótlólag csaknem 6 milliárd rubelt fordít a lakosság szociális ellátására:

Az előzetes számítások szerint a gyermekes családoknak nyújtott állami segély növelése és a nyugdíjak emelése eredményeként mintegy 50 millió szovjet állampolgár jövedelme fog növekedni.

Társadalmunk jellemző vonása az emberek egészségéről való gondoskodás. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban új orvosi rendelőintézeteket és kórházakat adnak át, s javul az egészségügyi intézmények ellátása orvosi műszerekkel és berendezésekkel. Nagyobb figyelmet fordítunk a betegségek megelőzésére, a lakosság és elsősorban a gyermekek szűrővizsgálataira.

Napjainkban előtérbe kerül az orvosi ellátás minőségének emelése, ezt pedig az határozza meg, hogyan alkalmazzák a gyógyászatban a tudományos-műszaki vívmányokat, a diagnosztika és a terápia korszerű módszereit, valamint a hatékony gyógyszerkészítményeket. Az egészségügyi ellátás színvonala természetesen óriási mértékben függ az orvosok, az ápolónők és a segédszemélyzet szakmai ismereteitől, tapasztalatától, figyelmességétől és emberi melegségétől mindazok iránt, akik segítségre szorulnak. Szükséges, hogy az egészségügyi szervek, az egészségügyi intézmények kollektívái összpontosított figyelmet fordítsanak a szakképzettség emelésére és azoknak a nemes erkölcsi tulajdonságoknak kinevelésére, amelyek nélkül elképzelhetetlen az egészségügyi dolgozók magasztos hivatása.

Tovább fejlődik és tökéletesedik a dolgozók üdültetésének megszervezése, a belföldi és külföldi turizmussal kapcsolatos

szolgáltatás. Bővülnek a szülők és gyermekeik együttes üdülésének és gyógykezelésének lehetőségei.

A szovjet emberek mindennapi életében még nagyobb szerephez jut a testnevelés és a sport. A lehető legjobban kell kihasználni a meglevő sporttelepeket és sportlétesítményeket, függetlenül attól, hogy melyik sportegyesület tulajdonában vannak. Erről a tanácsoknak, a minisztériumoknak és főhatóságoknak, a gazdasági szervezeteknek, a szakszervezeteknek, a Komszomolnak és a sportszervezeteknek kell gondoskodniuk.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban, csakúgy, mint az előző években, nagy arányokban folytatjuk a lakásépítést. Öt év alatt 530—540 millió négyzetméter lakóterületet akarunk építeni. Elsősorban a gazdaságilag újonnan hasznosított körzetekben és a falvakban kell sok új lakóházat építeni. Befejezzük az áttérést a jobb beosztású és kivitelezésű lakások típussterv szerinti építésére. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban az új állami lakások elosztásának elve az, hogy minden család külön lakást kapjon.

A tervezet intézkedések egész rendszerét irányozza elő a közoktatás fejlesztésére és arra, hogy emelkedjék a szocialista kultúra és művészet szerepe a szovjet emberek szellemi életének gazdagításában.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a kádereképzés minősége javításának és annak, hogy több szakembert képezzünk a tudomány és a technika új területei számára. A fő- és középiskolák, a szakmunkásképző tanintézetek feladata, hogy állandóan tökéletesítsék az oktatási módszereket, a serdülő nemzedékben fejlesszék a társadalmi kötelességtudatot, a kommunista világnézetet.

A szellemi igények teljesebb és sokoldalúbb kielégítését hivatottak elősegíteni a televízió, a rádió és a könyvkiadás fejlesztésére, valamint a közművelődési intézmények munkájának javítására irányuló intézkedések.

A következő évek szociális fejlesztési programjáról szólva hangsúlyozni kell, hogy az különös figyelmet fordít a munkakörülmények javítására, a kétkezi, alacsony szakképzettséget igénylő és nehéz fizikai munka nagymértékű csökkentésére és az ilyen munkát végzők munkakörülményei megkönnyítésére. Az anyagmozgató, valamint a raktári munkák gépesítésének fej-

lesztése lehetővé teszi, hogy 1985-ben e munkálatoknál 1,5—2 millió ember munkáját takarítsuk meg.

A munka az ember élettevékenységének fő területe, s fontos, hogy állandóan gazdagítsuk tartalmát, fokozzuk alkotó jellegét.

Az emberről, az ember szükségleteiről és igényeiről való konkrét gondoskodás, amint azt Brezsnyev elvtárs hangsúlyozta, gazdaságpolitikánk alfája és omegája. A lenini párt egész tevékenységének fő értelme az, hogy mindenkor a dolgozó nép jobb életéért és boldogságáért harcolt, munkálkodott. A szovjet emberek jól tudják, hogy így lesz ez a jövőben is.

A TERMELÉS HATÉKONYSÁGÁNAK NÖVELESE A LEGFONTOSABB GAZDASÁGPOLITIKAI FELADAT

A népjólét emelésének nagy és sokoldalú programját csakis az anyagi termelés fejlesztése, hatékonyságának növelése alapján tudjuk megvalósítani.

A termelés hatékonyságának messzemenő fokozása a jelenlegi gazdasági fejlődés elvi alapja, a kommunizmus építése mai szakaszának legfontosabb gazdaságpolitikai feladata.

Történelmi méreteinél, jelentőségénél és következményeinél fogva a szovjet népgazdaság átállítása az intenzív fejlődésre, joggal állítható egy sorba azzal a mélyreható átalakítással, amit az ország arculatát gyökeresen megváltoztató szocialista iparosítás jelentett.

Mint Brezsnyev elvtárs rámutatott, a gazdaság intenzifikálását célzó feladatok megoldásának, a kisebb ráfordításokkal és erőforrásokkal elérhető jobb termelési eredmények biztosításának kell alárendelni mindent: a tudományos-technikai fejlesztés meggyorsítását, a társadalmi termelés szerkezetének tökéletesítését, a tervezés és az irányítás javítását, a gazdálkodás színvonalának emelését. Az a körülmény, hogy a Központi Bizottság így vetette fel a kérdést, kongresszusunkon egyértelmű helyeslésre talált. Támogatja ezt az egész párt, az egész szovjet nép.

A nyolcvanas években be kell fejeznünk az áttérést az intenzív gazdálkodásra, meg kell valósítanunk a szocialista termelés hatékonyságának további növelését célzó intézkedéseket. A ti-

zenegyedik ötéves terv új, nagylépést jelenthet és kell is hogy jelentsen ebben a folyamatban.

A kongresszus elé terjesztett dokumentum kidolgozásakor abból indultunk ki, hogy teljesebben kell felhasználni a szovjet emberek több nemzedéke által létrehozott hatalmas termelési potenciált.

Az új ötéves terv jellemző vonása, hogy előirányozza: a végtermékek előállítása gyorsabb ütemben nőjön, mint a munkaerő- és anyagi ráfordítások, ezen belül a beruházások. Továbbá intézkedéseket vázol fel valamennyi meglevő erőforrás legésszerűbb felhasználására.

A gazdasági növekedés fő tényezője a munka termelékenységének fokozása. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban biztosítani kell a munka termelékenységének 17—20 százalékos növekedését. Ebből kell hogy származzon a nemzeti jövedelem gyorsapodásának legalább 85—90 százaléka. Előirányozzuk a termelékenység növekedési ütemének a tizedik ötéves tervhez képest jelentős fokozását az iparban, az építőiparban, a vasúti közlekedésben és a mezőgazdaságban.

A munkatermelékenység növekedése (százalékban)

	1976—1980	1981—1985 a fő irányok tervezete szerint
Az iparban	17	23—25
A mezőgazdaságban (társadalmi termelés, évi átlagban számítva, az előző ötéves tervhez képest)	15	22—24
Az építőiparban	11	15—17
A vasúti közlekedésben	0,5	10—12

Valamennyi ágazatban meg kell teremteni a magas termelékenységű munka feltételeit, messzemenően meg kell gyorsítani a komplex gépesítést és automatizálást, következetesen be kell vezetni a munkaszervezés brigádformáját, tökéletesíteni kell a normamegállapítást és fokozni a munkabér ösztönző szerepét. Úgy kell megszervezni a munkát, hogy a vállalatok a termelés növelését a dolgozók stabil, sőt csökkentett létszáma mel-

lett érvük el. Figyelmet kell fordítani a munka ésszerűbb felhasználására a nem termelő szférában.

Amint azt a Központi Bizottság beszámolója kiemelte, az előttünk álló időszakban különösen fontos a termékek anyagigényességének csökkentése, a nyersanyag, a fűtőanyag, az energia, a fém, a cement, a műtrágya és más anyagok takarékos felhasználása. Feltétlenül számolni kell azzal, hogy a nyersanyag-, a fűtőanyag- és az energiahordozó-kitermelés volumenének a jelenlegi szinten tartása, s még inkább növelése egyre költségesebbé válik. Ezeket a szükségleteinket kénytelenek vagyunk az északi és keleti körzetek gyéren lakott, nehezen megközelíthető területeiről biztosítani. Minden egyes tonna kőolaj, szén és fém megtakarításából egyre nagyobb haszon származik, az ésszerűtlen felhasználásukból keletkező kár pedig mind érezhetőbbé válik. Ám egyelőre még nem mindig tudunk jó gazda módjára bánni az anyagi értékekkel, még nagyok a veszteségeink.

Az új ötéves tervidőszakban itt gyökeres javulást kell elérni. Bevezetjük az összes erőforrások felhasználásának szigorú korlátozását. Valamennyi minisztérium, szövetségi köztársaság és vállalat számára takarékosági feladatokat állapítunk meg. Az új ötéves tervidőszak éveiben biztosítani kell, hogy a népgazdaságban egyezményes fűtőanyagra átszámítva 160—170 millió tonna fűtőanyagot és más energetikai erőforrást takarítsunk meg. A gépgyártásban és a fémmegmunkálásban csökkenteni kell a vas és acél hengereltáru fajlagos fogyasztását legalább 18—20 százalékkal, az acélcsöveket 10—12 százalékkal, a színesfém hengereltárukat pedig 9—11 százalékkal. Megfelelő feladatokat tűzünk ki a faanyagokkal, a cementtel és más anyagokkal való takarékoskodás terén.

Különösen meg kell gyorsítani a fémhulladékok jobb hasznosításával összefüggő kérdések megoldását. Ennek kapcsán tervbe vettük, hogy ahol sok fémhulladék képződik, ott ezt a másodlagos nyersanyagot felhasználó, kisebb kohászati üzemeket építünk.

A fűtőanyagokkal, nyersanyagokkal, anyagokkal, munkaerővel és pénzügyi eszközökkel való takarékosági feladatokat a minisztériumoknak és főhatóságoknak, a vállalatoknak és a szervezeteknek minimálisaknak és kötelezően teljesítendőeknek kell tekinteniük.

A gazdaság valamennyi szintjén, minden ágazatában ki kell dolgozni és be kell vezetni az erőforrásokkal való takarékosági intézkedéseket, beleértve a korszerű technika, a kevés hulladékkal járó, illetve hulladékmentes technológiák alkalmazását és a progresszív tapasztalatok elterjesztését. Termelésünk méreteit tekintve ez nemcsak a társadalmi munka és a természeti kincsek megtakarításának nagy tartaléka, hanem az anyagi erőforrások termelése és az irántuk mutakozó szükségletek egyensúlyának elengedhetetlen feltétele is.

A tizenegyedik ötéves terv egyik kulcsfeladata a termelési állóalapok teljesebb és hatékonyabb kihasználása. Növekedésük gyors ütemben folyik, kihasználásuk hatékonysága viszont számos esetben alacsonyabb a kelleténél. A meglevő berendezések gyakran nem teljes kapacitással működnek. A gépgyártásban a fémmegmunkáló berendezések műszakegyütthatója 1,35. Lassan újulnak meg az állóalapok a termelővállalatoknál, sőt több esetben az új berendezés, műszaki-gazdasági jellemzőit tekintve, alig különbözik a már működőtől, viszont sokkal többbe kerül annál.

Nem elég ésszerűen használják fel az állóalapokat számos kolhozban és szovhozban. Gyakori eset, hogy a rossz üzemeltetés és karbantartás következtében gyorsan tönkremegy a technika, s azt leírják, holott még nem telt le a normatívában megállapított használati ideje.

Negatívan hat a hatékonyságra és a többi gazdasági mutatókra az új termelési kapacitások üzembe helyezésének az elhúzóda.

Erőteljesen kell fokoznunk a beruházások hatékonyságát. A bruttó nemzeti jövedelemnek az ötéves tervidőszakra előirányzott növelését s a bővített újratermelés feltételeinek létrehozását a beruházásoknak az előző öt évinél kisebb abszolút és viszonylagos növekménye mellett kell biztosítani. Még határozottabban kell megvalósítani a Központi Bizottság útmutatásait arra vonatkozóan, hogy erélyesen harcoljunk a beruházások szétforgácsolódása ellen, hogy a beruházásokat az ipari és mezőgazdasági termelés legfontosabb területeire, az üzembe helyezés előtt álló építkezésekre összpontosítsuk, s lerövidítsük az új objektumok építésének időtartamát.

Külön kell szólnom a termelővállalatok rekonstrukciójára és műszaki fejlesztésére irányuló beruházásokról. Az e célra fordított összegek átlagosan háromszor olyan gyorsan megtérülnek, mint az új építkezésekkel létesített hasonló termelési kapacitások, s csökken a munkaerő-szükséglet is. A feladat az, hogy nagyobb összeget fordítsunk a felújításokra, s növeljük részarányukat a beruházások volumenében. A Szovjetunió Állami Tervbizottsága, a minisztériumok és főhatóságok, a szövetségi köztársaságok minisztertanácsai az ötéves terv feladatainak kidolgozása-kor újra és újra tüzetesen vizsgálják meg ezeket a kérdéseket.

A hatékony gazdaság a termékek kiváló minőségét, valamint fogyasztási és műszaki-gazdasági jellemzőinek javítását is jelenti. Az utóbbi évek során ebben a vonatkozásban némi haladás mutatkozott, ez azonban nem elégíthet ki bennünket. Javítani kell az összes ipari és mezőgazdasági termékek minőségét, szüntelenül fel kell újítani és bővíteni választékukat a tudományos-technikai haladás mai szükségleteinek és a lakosság növekvő igényeinek megfelelően. Lényeges szerepet kell betöltenie a termelés minőségirányítása komplex rendszerének, a kész gyártmányok, a komplettáló termékek, az anyagok és nyersanyagok szabványai és műszaki előírások javításának.

A hatékonyság és a minőség irányába tett fordulatot a párt szervesen összekapcsolja a termelés tökéletesítését célzó munkával a korszerű tudomány és technika eredményeinek alapján. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban azt a feladatot tűzzük ki, hogy meggyorsítsuk a termelés technikai korszerűsítését, valamint minél gyorsabban fejlesszünk ki és alkalmazzunk mindennütt elvileg új technikát és anyagokat, széleskörűen használjuk fel a nagy termelékenységgű energia- és anyagmegtakarító technológiát.

A műszaki rekonstrukció üteme mintegy másfélszeresére növekszik. Itt nem szabad megtérni, hogy a vállalatok elavult gyártmányokat állítsanak elő, amelyek alkalmazása nem biztosítja a munka termelékenységeinek jelentős növelését. Meg kell szigorítani a gépek és berendezések műszaki színvonala értékelésének rendszerét. Az elavult berendezések gyártásának megszüntetése érdekében esetleg meg kell állapítani a legfontosabb termékfajták előállításának végső határidejét, s hatékonyabb szankciókat kell bevezetni az elavult modellek gyártása esetén.

A modern termelés fejlesztésében még inkább erősödik a tudomány szerepe. A fő irányok tervezete feladatul tűzi ki a tudományos kutatások hatékonyságának fokozását, a tudomány és a technika vívmányai bevezetési idejének jelentős lerövidítését, az alap- és alkalmazott kutatások, valamint a termelés közötti kapcsolat elmélyítését. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája, a Szovjetunió Tudományos és Műszaki Állandó Bizottsága, a minisztériumok és a főhatóságok kötelessége, hogy ésszerűen használják fel a kutatásra előirányzott összegeket, a kiemelt területekre összpontosítsák azokat, tökéletesítsék a tudományos intézmények tevékenységének egybehangolását, a tudományos eredmények gyorsabb bevezetésére törekedjenek. Ki kell szélesíteni a komplett célprogramok kidolgozását és megvalósítását. Ez lehetővé teszi a tudósok, a termelési szakemberek, a tervező szervek és a minisztériumok dolgozói erőfeszítéseinek egyesítését, a legfontosabb tudományos-technikai problémák megoldása érdekében. Tovább fejlődnek a tudomány és a termelés összekapcsolásának olyan hatékony formái, mint a tudományos-termelési egyesülések. Válgják mindegyik ilyen egyesülés az új, kiváló minőségű termékek tervezésének és gyártásának, a termelés technológiája és szervezése tökéletesítésének központjává.

Nagyarányúak és bonyolultak a hatékonyság és a minőség emelésére irányuló feladatok, de meggyőződésünk, hogy a gazdasági szervek, a pártszervezetek, a tanácsok, a szakszervezetek, a Komszomol, a dolgozó közösségek kitartó és céltudatos munkájával sikeresen megbirkózunk velük!

AZ ANYAGI TERMELÉS ÁGAZATAI FEJLESZTÉSÉNEK KULCSKÉRDÉSEI

A fő irányok tervezete meghatározza az anyagi termelés ágazatai fejlesztésének, a népgazdasági szerkezet tökéletesítésének és a termelőerők jobb telepítésének útjait. Ismertetek néhányat közülük.

A tizenegyedik ötéves terv elvi sajátossága, hogy az ipar „B” szektorához tartozó ágazatok termelése gyorsabb ütemben fejlődik, mint az „A” szektorhoz tartozó ágazatoké.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban a következő méretekben számítjuk növelni a közszükségleti cikkek gyártását:

	Mértékegység	1980	1985	Növekedés 1981—1985- ben, száza- lékban
Élelmiszeripari termékek Ezen belül: Állami erőforrások nyersanyagából származó hús (beszá- mítva az 1. kategó- riájú termékeket)	milliárd rubel	100	123—126	23—26
Állami erőforrásokból származó állati zsiradék	millió tonna	8,3	11,1	34
Állami erőforrásokból származó növényi zsiradék	ezer tonna	1276	1595	25
Állami erőforrásokból származó teljestej- termékek normál tejre átszámítva	ezer tonna	2457	3790	54,2
Könnyűipari termékek Ezen belül:	millió tonna	24,87	28,3	14
Szövetek	milliárd rubel	100	118—120	18—20
Kötöttáru	milliárd négyzetméter	10,7	12,7	19
Bőr lábbeli	millió darab	1622	2060	27
Kulturális és háztar- tási cikkek	millió pár	744,3	830	11,5
	milliárd rubel	43,5	61,0	legalább 1,4-szeres növekedés

Nagy jelentőségű a „B” szektor fokozott fejlesztése. A párt- és tanácsi szerveknek, a minisztériumoknak és főhatóságoknak, a vállalatok vezetőinek, a dolgozó kollektíváknak mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy biztosítsák a közszükségleti cikkek termelésének bővítését és minőségük lényeges javítását. Fontos, hogy ezen a téren kezdeményezőkézséget és állhatatosságot tanúsítsunk, hogy teljesebben aknázzuk ki mind a könnyű- és élelmiszeriparban, mind a nehéziparban rejlő összes le-

hetőségeket és tartalékokat. A közszükségleti cikkek gyártásának növeléséhez jobban fel kell használni a helyi erőforrásokat is. A jó minőségű, tetszetős kivitelű — az emberek közérzetét javító — termékek előállítása mindazok becsületbeli kötelessége, szakmai igényességének kérdése, akik a lakosság számára gyártanak árucikkeket.

A népgazdaság fejlesztésében, a jó eredmények elérésében az ipar báziságazatai — a villamosenergia-termelés, a kohászat, a vegyipar és a gépgyártás — töltenek be meghatározó szerepet.

Az ipar báziságazatai legfontosabb termékfajtáinak a tizenegyedik ötéves tervidőszakra előirányzott termelésnövelését a következő adatok jellemzik:

	Mértékegység	1980	1985	Növekedés 1981—1985- ben, száza- lékban
Villamos energia	milliárd kwó	1295	1550—1600	20—24
Kőolaj (beleértve a földgáz- kondenzátumot)	millió tonna	603	620—645	3—7
Földgáz	milliárd köbméter	435	600—640	38—47
Szén	millió tonna	718,4	770—800	7—12
Hengerelt vasáru (kész)	millió tonna	103	117—120	14—17
Gépek és berendezések	milliárd rubel	179	250	legalább 1,4-szeres növekedés
Műtrágyafélék ható- anyagban	millió tonna	104	150—155	44—49
100 százalékos táp- anyagra átszámítva	millió tonna	24,8	36—37	45—49
Szintetikus gyanták és műanyagok	millió tonna	3,64	6—6,25	65—72
Műrostok és műszálak	ezer tonna	1176	1600	36
Cement (a gazdaságközi szervezetek termelése nélkül)	millió tonna	124	140—142	13—15

Az ország gazdasági potenciáljának fejlesztését számos vonatkozásában az ásványi és nyersanyag-erőforrások állapota határozza meg. Az új ötéves tervidőszakban még kitartóbban folytatjuk a geológiai feltárásokat. Bármilyen nagyok is természeti

erőforrásaink készletei, kötelességünk, hogy szakadatlanul keressük kiaknázásuk és takarékos felhasználásuk legcélszerűbb módjait.

A tizenegyedik ötéves terv az első szakasz lesz a Szovjetunió energetikai programjának megvalósításában, amelyet most dolgoznak ki Leonyid Iljics Brezsnyev kezdeményezésére. Ebben elsődleges fontosságú a gázipar kiemelt fejlesztése, mindenekelőtt Nyugat-Szibériában, ahol biztos nyersanyagbázisa van. Az új ötéves tervben éppen Nyugat-Szibériában irányozzuk elő a földgáztermelés egész növekedésének elérését.

Nagy és bonyolult feladatokat kell megoldaniuk a tizenegyedik ötéves tervidőszakban az olajipar dolgozóinak.

A villamosenergia-termelés főképpen a nukleáris üzemanyag, a vízenergia és az ország keleti szénkészletei révén fog növekedni. 1981—1985 folyamán az atom- és a vízerőművek biztosítják majd a villamosenergia-termelés növekedésének több mint 70 százalékát, az európai országrészben pedig csaknem 100 százalékát. Nagy hőerőművek építését tervezzük annak az olcsó szénnek a bázisán, melyet a kanszk-acszinszki és az ekibasztuzi medencében külszíni fejtéssel bányásznak ki.

A következő években a nagyvárosok központi hőellátása elvileg új irányzatának megvalósítását tervezzük. Több nagy kapacitású hőerőmű építéséről van szó: ezek közül mindegyik képes biztosítani egy-egy sokezres lakosú város hőellátását, mégpedig a környezet szennyezése nélkül.

Fontos népgazdasági jelentősége lesz annak, hogy az Állami Tervbizottság, a Szovjet Tudományos Akadémia, a Tudományos és Műszaki Állami Bizottság, a Szénbányászati Minisztérium, más minisztériumok és főhatóságok idejében és átfogóan oldják meg a kanszk-acszinszki szénkészletek bázisán a folyékony fűtőanyag termelését. Aktívabb munkát kell kifejteni az új és hatékony energiaforrások felkutatása és ésszerűbb felhasználása terén.

A fűtőanyag- és energiatermelés további növelése, a fűtőanyag-energetikai mérleg tökéletesítése lehetővé teszi a villamosítás színvonalának lényeges emelését a népgazdaság valamennyi ágazatában és a mindennapi életben.

A kohászat fejlesztésében még határozottabban valósítjuk meg a fém minősége alapvető javításának, illetve a fémtermé-

kek hatékony fajtái kibocsátása növelésének irányvonalát. Az egyik fő feladat az, hogy biztosítsuk a hengerelt vasáru felhasználásának csökkentését az ipar és az építőipar végtermékegyeségeire számítva. Ez a feladat a hengereltáruk választékának szélesítésével és minőségének javításával oldható meg; a fogyasztók számára pedig a minimális megmunkálást igénylő idomvas mennyiségét kell növelni. Számottevően növekszik majd a fémporok gyártása, ezek felhasználása nagy hatékonyságú a népgazdaságban.

Ezen intézkedések révén, valamint a gépek konstrukciójának és a fémmegmunkálás technológiájának tökéletesítésével, a vegyi és más szerkezeti anyagok szélesebb körű alkalmazásával 1985-ben a gépgyártásban 8 millió, az építőiparban pedig 2 millió tonna hengerelt vasáru takarítható meg.

A fémtermékek minőségének javítása céljából folytatni kell a kohászati vállalatok alapos műszaki korszerűsítésére és a progresszív technológiák bevezetésére irányuló munkát.

A fémtermékek minőségének javítása egy része a szerkezeti anyagok javítását célzó gyökeres változások általánosabb problémakörének. A szerkezeti anyagok mérlegében növekszik az alumínium, valamint más színesfémek és a precíziós ötvözetek részaránya. Tovább fejlődik a félvezetők, a szupertiszta, illetve egyéb különleges minőségű anyagok gyártása. Növekszik a műanyagok, a ragasztott fakonstrukciók, a farostlemezek, a karton, valamint más vegyipari, fémegmunkáló, cellulóz- és papíripari termékek előállítás.

A népgazdaság műszaki korszerűsítése és átállítása intenzív vágányokra rendkívül komoly feladatok elé állítja a gépipart. A KB dokumentumának tervezete minimum 1,4-szeres terméknövekedést irányoz elő a gépiparban a tizenegyedik ötéves tervidőszakra. Növekszik a termelés az energetikai, nehézipari, közlekedési, vegyipari, kőolajipari és mezőgazdasági gépgyártásban, a szerszámgépiparban, a műszergyártásban, az elektrotechnikai iparban, a könnyű- és az élelmiszeripari gépgyártásban.

Fokozódik magának a gépgyártásnak a hatékonysága a technológia továbbfejlesztése, a szakosítás elmélyítése és a fémmegmunkáló berendezésállomány szerkezete tökéletesítése révén. Nagyobb figyelmet kell fordítani a gépipari rendeltetésű termékek gyártásának fejlesztésére és koncentrációjára.

De a legfontosabb természetesen a gépipari termékek korszerűsítése és minőségének javítása. Teljesebb mértékben kell kielégíteni a gépek és berendezések iránti szükségletet a termelés gépesítése és automatizálása céljából a népgazdaság valamennyi ágazatában.

Jelentősen növekszik a miniatűr elektronikus vezérlőgépeknek mint a fő technológiai berendezések alkotórészének a gyártása, továbbá a műszerek és a különböző ellenőrzési rendszerek és eszközök előállítása. Növekszik a gépegységek és berendezések fajlagos kapacitása, élettartama, üzembiztossága és hatékonysága. Több automata manipulátort (ipari robotot) fogunk gyártani.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban jelentős lépést kell tenni a kőolaj-, a földgáz-, a könnyű-, az élelmiszeripar és más iparágak műszaki korszerűsítése terén. Alapjában véve befejeződik az építési és talajjavítási munkálatok komplex gépesítését szolgáló géprendszerek kifejlesztése. Kibővül a mezőgazdasági géprendszerhez tartozó technikai eszközök sora.

Tervbe vettük olyan, nagyobb teljesítőképességű gépek kifejlesztését és gyártását, amelyek lehetővé teszik a nyersanyag-, a fűtőanyag- és az energetikai erőforrások maximális megtakarítását. Így például a kohászat, a vegyipar és más iparágak másodlagos energiaforrásainak jobb kihasználása érdekében tervbe vettük, hogy 1,6-szeresére emeljük a hulladékhasznosító kazánok gyártását. 1,9-szeresére nő a dízelmotoros tehergépkocsik gyártása, ami jelentős üzemanyag-megtakarítást fog eredményezni.

A gépgyártásról lévén szó, szeretnék kitérni még egy kérdésre. Ez az ágazat nemcsak arra hivatott, hogy korszerű gépeket állítson elő, hanem arra is, hogy aktívan elősegítse a gépek hatékony üzemeltetését a fogyasztónál. Ehhez az szükséges, hogy a gépgyártó vállalatok széleskörűen vegyenek részt a bonyolult berendezések összeszerelésében az építés során, és intézkedések történjenek az említett berendezések műszaki karbantartásának és centralizált vállalati javításának radikális tökéletesítésére, valamint a vállalatok, a kolhozok és a szovhozok pótalkatrész-igényeinek teljesebb kielégítésére.

Az új ötéves tervidőszakban folytatódik az egységes agrár-
ipari komplexum ágazatainak összehangolt, kiegyensúlyozott

fejlesztését célzó munka. E komplexum fejlesztésére és tökéletesítésére a népgazdasági beruházások csaknem egyharmadát irányozzuk elő, s ennek nagyobb részét közvetlenül a mezőgazdasági termelés fellendítésére fordítjuk. Ezt a mezőgazdaságnak az élelmezési probléma megoldásában betöltött szerepe teszi szükségessé.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban a következő mértékben irányozzuk elő a mezőgazdasági termelés növekedését:

	Mérték- egység	1976—1980. évi átlag- termelés	1981—1985. évi átlag- termelés	Az évi átlagtermelés növekménye 1981—1985- ben (százalék)
Gabona	millió tonna	205,0	238—243	16—19
Cukorrépa	millió tonna	88,4	100—103	13—16
Napraforgó	millió tonna	5,32	6,8	28
Nyersgyapot	millió tonna	8,9	9,2—9,3	3—4
Hús (vágósúlyban)	millió tonna	14,8	17—17,5	15—18
Tej	millió tonna	92,6	97—99	5—7
Tojás	milliárd darab	63,1	72	14
Zldség	millió tonna	26,0	29,4	13
Gyümölcsök és bogyós gyümölcsök	millió tonna	9,4	11,5	22
Gyapjú	ezer tona	460	470—480	2—4

A mezőgazdasági termelés növelésének feladatai igen feszítettek. Teljesítésük érdekében arra van szükség, hogy jelentős mértékben javítsuk meg az előirányzott erőforrások felhasználását, biztosítsuk a mezőgazdasági termelés további növekedését és hatékonyságának emelését.

A legfontosabb feladatok közé tartozik a gabonatermesztés növelése, a takarmánytermelés gyökeres javítása, s ennek alapján az állattenyésztés fejlesztése, úgyszintén intézkedések megvalósítása a mezőgazdasági termékek veszteségének csökkentésére és minőségének javítására.

A mezőgazdasági termékek egy főre jutó növekménye kétszer nagyobb lesz, mint az előző ötéves tervidőszakban volt. Hogy megoldjuk ezt a feladatot, jobban kell kihasználni a földet, emelni kell a mezőgazdasági termelés koncentrációjának és szakosításának színvonalát, folytatni kell a mezőgazdaság anyagi-

műszaki bázisának erősítését, s átállítását ipari alapokra és progresszív technológiára. Az a feladat, hogy emeljük a mezőgazdasági munkálatok gépesítésének színvonalát, elsősorban az állattenyésztési telepeken.

A kolhozokban és a szovhozokban az ötéves tervidőszak során a munka energiaellátottságát 1,5-szeresére, a termelési állóalappal való ellátottságot pedig 1,4-szeresére növeljük. Több új gépet szállítunk. Jelentősen bővül a kolhozok és a szovhozok ellátottsága nagy teljesítményű traktorokkal és gépkocsikkal. Az új ötéves tervidőszakban javítani kell a mezőgazdasági gépek minőségét — ez a kérdés jelenleg sok gondot okoz —, el kell érni, hogy a gépek megfeleljenek a legmagasabb követelményeknek.

Iparunk állandóan fokozza a műtrágya és a növényvédő szerek termelését és szállítását a kolhozoknak és szovhozoknak. A tizenegyedik ötéves tervidőszakban a műtrágyagyártás csaknem 1,5-szeresére fog növekedni. A vegyipari dolgozók kötelesek gondoskodni arról, hogy növekedjen a koncentrált és kevert műtrágyák termelése. Egyidejűleg javítani kell a műtrágyafelhasználás és -elosztás gyakorlatát. Itt a legfontosabb az, hogy biztosítsuk a legnagyobb hatásfokot, s elérjük, hogy azok a gazdaságok, amelyek több műtrágyát kapnak, ennek megfelelően növeljék a mezőgazdasági termékek előállítását és eladását. A Szovjetunió Állami Tervbizottsága, a mezőgazdasági minisztérium, a szövetségi köztársaságok minisztertanácsai kötelesek megvizsgálni ezt a kérdést, és az országos érdekek figyelembevételével megtalálni a helyes megoldást.

Egy ilyen vizsgálat bizonyára helyes lenne a talajjavítás céljaira előírányzott eszközök felhasználásában is.

Az állattenyésztés takarmánybázisáról szólva hangsúlyozni kell a takarmánygabona-készletek hatékonyabb felhasználásának nagy jelentőségét. Az új ötéves tervben előírányozzuk a fehérje és más tápanyagok arányának növelését a takarmánymérlegben. Ezt úgy tervezzük elérni, hogy gyorsabb ütemben növeljük a hüvelyeseknek és más, gazdag fehérjetartalmú növényeknek, valamint a mikrobiológiai szintézis termékeinek termelését, kiküszöböljük a takarmányfélék tápanyagveszteségeit és fejlesztjük a takarmánytermelő ipart.

Külön szeretnék kitérni a mezőgazdasági termékek tárolásának kérdésére. A termeléstől a fogyasztóig vezető úton még mindig vannak gabona-, zöldség-, burgonya-, hús- és tejveszteségek. Jelentős mennyiségű műtrágya és takarmány is kárba vész. Tervbe vettük, hogy a termékek tárolási feltételeinek javítására és a veszteségek csökkentésére az új ötéves tervben 15 milliárd rubel beruházást fordítunk, azaz 1,6-szer annyit, mint az előző ötéves tervben. Ezeket az összegeket gabonátárolók, hűtőházak, zöldség- és takarmánytárolók, valamint más létesítmények építésére fordítjuk.

A veszteségek elleni küzdelem sikere azonban óriási mértékben függ a munkaszervezéstől, a munka eredményével kapcsolatos tudatos, gondos magatartástól. Ezt az elsők között kell szem előtt tartanunk.

A mezőgazdaság fellendítésében fontos szerep jut a tudománynak. A tudósoknak a talaj termőképessége és a termés hozam nagyarányú növelésére, valamint a vetőmagtermesztés javítására kell összpontosítaniuk erőfeszítéseiket.

Nagy hozamú gabona-, gyapot-, cukorrépa- és napraforgófajtákat kell létrehozni és gyorsabban elterjeszteni, s az állatok tenyésztulajdonságainak és termelékenységének javítása érdekében tökéletesíteni kell a fajtanemesítő munkát.

Mezőgazdaságunk termelési potenciálja óriási mértékben növekedett. Most különösen fontos, hogy jó gazda módjára bánjunk ezzel, hogy biztosítsuk az agráripari komplexum fejlesztésére fordított eszközök felhasználásának maximális hatékonyságát. Ez elsősorban a falusi dolgozóknak, valamint a mezőgazdasági termékek tárolásával, szállításával, feldolgozásával és a fogyasztóhoz való továbbításával foglalkozó társágzatok dolgozóinak szervezettségétől, kezdeményezőkézségétől és felelősségtudatától függ. S természetesen itt is sok múlik a gépipari dolgozókon, akiknek az a feladata, hogy nagy termelékenységű technikával lássák el az agráripari komplexum valamennyi ágazatát.

A hús, a tej, a burgonya és más termékek termelését növelni kell olyan tartalékokból, mint az állampolgárok háztáji gazdaságai, a vállalatok és intézmények kisegítő gazdaságai.

A tizenegyedik ötéves tervidőszakban tovább fejlődnek a termelési infrastruktúra ágazatai. Elsőrendű fontosságú feladat, hogy megszüntessük a vasúti közlekedés elmaradását a népgazdasági szükségletektől. A Központi Bizottság dokumentumának tervezete előírja a vasúti közlekedés anyagi-műszaki bázisának jelentős megszilárdítását. Az e célra fordítandó beruházások több mint 1,3-szeresükre növekednek. Megnövekszik a villamos és motoros mozdonyok parkja. Nagymértékben fejlődik, s a nyolcvanas években megháromszorozódik a konténeres és a darabáru-szállítás.

A Szovjetunió Állami Tervbizottsága, az Állami Anyag- és Műszaki Ellátási Bizottság, a Közlekedési Minisztérium, a minisztériumok és főhatóságok kötelesek jelentősen javítani a szállítási folyamat irányítását, arra törekedve, hogy csökkenjen a szállítási távolságok átlaga és megszűnjenek az ésszerűtlen teherszállítások.

A Közlekedési Minisztériumnak határozottan emelnie kell az üzemeltetés megszervezésének színvonalát, meg kell valósítani a ki- és berakodás, valamint a karbantartás komplex gépesítését. Fokozni kell a közlekedési sebességet a vasútvonalakon, s biztosítani a rakományok akadálytalan eljuttatását a fogyasztókhoz.

A közlekedés valamennyi ágazatában számos új utas- és teherszállítási útvonalat adnak át a forgalomnak. Tervbe vettük csaknem 12 000 kilométer kőolajtermék-vezeték megépítését; ez ötszöröse annak, amit a tizedik ötéves tervidőszakban helyeztek üzembe. Az Északi-sarkvidék nyugati térsége a Vilkickij-szorosig egész évben hajózható lesz.

A teher- és utasszállításban növekedni fog a gépkoesi-közlekedés és a folyami közlekedés szerepe. Folytatjuk a szilárd burkolatú műutak hálózatának építését, elsősorban Szibériában, a Távol-Keleten és az OSZSZSZK nem fekete földű övezetében. Tervbe vettük a folyami közlekedés kikötőgazdaságának megerősítését Szibéria és a Távol-Kelet körzeteiben. Ezek a körzetek az e célra előírányzott összes beruházásoknak csaknem a felét kapják meg. Ezáltal az intenzíven hasznosított körzetek biztos közlekedési útvonalakhoz jutnak az Északi-sarkvidék tengerein, a BAM megépített szakaszain és a szibériai folyókon.

A légi közlekedés új, gazdaságos és kényelmes repülőgépekkel gazdagodik. A távolsági és helyi légi vonalakon bővül a repülőterek hálózata, s javul ellátásuk a szállítási folyamatokat és a repülőgépek kiszolgálását biztosító gépekkel és automatákkal.

Intézkedéseket teszünk, hogy javuljon az összes közlekedési ágazat munkájának koordinálása és együttműködése a népgazdaság más ágazataival.

Jelentősen fejlesztjük a hírközlést, biztosítjuk a lakosság teljesebb ellátását hírközlési szolgáltatásokkal. A lakosság használatában levő telefonkészülékek száma 1,4-szeresére növekszik.

Az ország gazdasági teljesítőképességének növekedése döntő mértékben függ a nagyberuházások, az építőipari tevékenység helyzetétől. A párt Központi Bizottsága megkülönböztetett figyelmet fordít e népgazdasági ágazat állapotának javítására. Az új ötéves tervidőszakban magas követelményeket támasztunk az építőkkel és a tervezőkkel szemben. Kötelességük, hogy kiváló minőségben, hatékonyan és gyorsan tervezzenek és építsenek, minden objektumot a kitűzött határidőre adjanak át, s hogy azok minden vonatkozásban korszerűek legyenek.

Még kitartóbban kell küzdeni az anyagi és munkaerőforrásoknak a legfontosabb népgazdasági építkezésekről való elvonása, az építési határidők elhúzódása ellen, tovább kell csökkenteni az egyidejűleg épülő objektumok számát.

1980-ban sikerült megfékezni a befejezetlen beruházások számának növekedését, 1983-ra pedig feladatul tűzzük ki ezek normatív szintre való leszállítását.

A Szovjetunió Állami Tervbizottsága, a minisztériumok és főhatóságok, a szövetséges köztársaságok minisztertanácsai kötelesek határozottabban eljárni, az állami érdekeket szigorúan szem előtt tartani minden új építkezés megindoklásánál. Végérvényesen meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, amikor csak azért utalják ki a beruházási összegeket és az anyagi erőforrásokat valamelyik körzetnek, mert ott kialakult építőipari szervezetek vannak. Sőt mi több, e vállalatok és építőipari bázisok hálózatát új építkezéseink kiszélesedő területi megoszlásának kell meghatároznia.

A minisztériumok kötelesek gondoskodni arról, hogy az építkezések koncentrálásának körzeteiben növekedjen a területi építő-szerelő szervezetek kapacitása, fejlesszék és jobban használ-

ják ki a mozgó építőipari egységeket, és mindenütt honosítsák meg az építőipari termelés haladó formáit. Nem csökkenthetjük az építés ipari jellegének fokozására irányuló erőfeszítéseket.

A párt- és szovjetszervek, a népi ellenőrzési bizottságok kötelesek állandóan ellenőrizni az építőipari termelés kérdéseit, határozottan gátat vetni a szűk helyi és hivatali érdekek előtérbe helyezésének és az eszközök szétforgácsolásának, növelni a gazdasági vezetők felelősségét a létesítmények határidőre történő átadásáért és minőségéért.

Az új ötéves tervidőszakban és hosszabb távon folytatódik a termelőerők telepítésének tökéletesítése mind a már kialakult, mind az új körzetekben. Tervezzük a termelőerők komplex fejlesztésének és szakosításának erősítését, s intézkedéseket teszünk a kölcsönös gazdasági kapcsolatok ésszerűsítésére. Tervszerűen és fokozott ütemben fogjuk kiaknázni az ország északi és keleti körzeteinek természeti kincseit. E körzetek, mint már említettem, egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert az ország fűtőanyaggal, energiával és ásványi nyersanyaggal való ellátásában.

Fejlesztani fogjuk az olyan területi termelési komplexumokat, mint a nyugat-szibériai, a szajáni, az angara—jenyiszeji, a tyimano—pecsorai, a dél-jakutföldi, a pavlodar—ekibasztuzi, a dél-tádzsik stb. Ezek kialakításában új szakasz kezdődik, amelyre az lesz jellemző, hogy az iparágak egész rendszerének, ágazatoknak és kisegítő üzemágaknak egész komplexuma jön itt létre és fejlődik. Ily módon Nyugat-Szibériában a tobolszki és a tomszki gyárak első üzemegységeinek beindítása az ország legnagyobb olajvegyészeti bázisa létrehozásának kezdetét jelenti. Ebben a körzetben kőolaj-, gáz- és vegyipari berendezéseket gyártó üzemek és más objektumok építését tervezzük. A kísérő gázt teljesebben felhasználó üzemek létesítése ebben a körzetben lehetővé teszi, hogy a gázvesztiséget öt év alatt mintegy harmadára csökkentsük.

E hatalmas térség gazdasági sorsának fordulópontja lesz a Bajkál—Amur vasútvonal építésének befejezése. A BAM építői nagy nehézségeket leküzdve jelentős munkát végeztek: túlteljesítették a tizedik ötéves terv feladatait.

Több száz kilométernyi utat raktak le, új városokat és településeket építettek, több tucat termelési objektumot létesítettek. Ezáltal jó alapot biztosítottak a soron következő feladatok elvégzéséhez, ahhoz, hogy az új ötéves tervben beinduljon az átmenő forgalom a Bajkál—Amur vasútvonal egész hosszában, 1986-ban pedig teljes mértékben befejeződjék a vasútvonal építése.

Engedjék meg, hogy a párt Központi Bizottsága és a szovjet kormány nevében szívből jövő elismerésemet fejezzem ki az építőknek, a vasutasoknak, a vállalatok kollektíváinak, Komszomolunknak, mindenkinek, aki részt vesz e gigászi építkezésben!

Természetesen ahhoz, hogy a BAM-övezet természeti erőforrásait aktívan bevonjuk a népgazdaság vérkeringésébe, nem elegendő egy év. Az Állami Tervbizottságnak azonban a minisztériumokkal, a főhatóságokkal, az Oroszországi Föderáció minisztertanácsával közösen már most aktívabban kell munkálkodnia egy olyan átfogó program előkészítésén, amely intézkedik a BAM-övezet igen gazdag kokszolható szén-, vasérc-, színes- és ritkafém-lelőhelyeinek, a többi között az egyedülálló udokáni rézlelőhelynek, a Bajkálon túli, a dél-jakutföldi és a távol-keleti faipari nyersanyagkészleteknek hasznosításáról. Ennek a programnak meg kell alapoznia és meg kell határoznia a BAM-övezetben levő természeti kincsek gazdasági vérkeringésbe való bevonásának sorrendjét, elő kell irányoznia e hatalmas térség fejlesztése racionális irányítási rendszerének a létrehozását és más kérdések megoldását. Jól átgondolt, pontosan megfogalmazott programmal kell rendelkezünk ahhoz, hogy a legrövidebb időn belül maximálisan megtérüljenek az állam által a vasútvonal építésére fordított jelentős eszközök.

Az új ötéves tervidőszakban tovább fejlődik valamennyi testvéri köztársaság gazdasága és kultúrája. A köztársaságokra vonatkozó feladatokat a Központi Bizottság dokumentumának külön fejezete fogalmazza meg. Nem ismételtem meg ezeket, csak azt jegyezném meg, hogy ezeknek a feladatoknak a kiindulópontja a szövetséges köztársaságok komplex és arányos gazdaságfejlesztésének összekötése az országos munkamegosztásból származó előnyökkel. A kitűzött feladatok teljesítése meggyorsítja a szövetséges köztársaságok gazdasága átfogó fejlesztésének és egymáshoz közelítésének folyamatát az egységes népgaz-

dasági komplexum keretein belül. Ez a gazdaságpolitika teljes mértékben megfelel a párt lenini nemzetiségi politikája elveinek is.

Így tehát az új ötéves tervidőszakban nagy munkát kell végeznünk a népgazdaság valamennyi ágazatának és minden gazdasági körzet további fejlesztéséért. A párt Központi Bizottsága és a kormány nem kételkedik abban, hogy a bányászok, a kohászok, a kőolaj- és a földgázkitermelők, a gépgyártók, a könnyű- és az élelmiszeripar, valamint a mezőgazdaság dolgozói, az építők, a tudósok, a mérnökök és a technikusok, valamennyi köztestvérség, terület és körzet dolgozói alkotó és áldozatos munkájukkal sikeresen megoldják az új építőfeladatokat!

III. A külgazdasági kapcsolatok fejlődése

A szovjet állam tevékenységének egyik fontos iránya a más országokkal fenntartott gazdasági és műszaki-tudományos kapcsolatok szélesítése, a kölcsönösen előnyös nemzetközi munkamegosztás lehetőségeinek kiaknázása.

Természetesen figyelmünk középpontjában a szocialista államokkal folytatott együttműködés volt és marad. A testvéri országok gazdasági és műszaki-tudományos kapcsolatai a közös érdekek szilárd alapjára épülnek, mély és átfogó jellegűek. Sikeresen üzemelnek az olyan nagy integrációs objektumok, mint a Barátság kőolajvezeték, a Béke energiarendszer, a Testvériség és a Szövetség gázvezeték. Már magukban ezekben az elnevezésekben is tükröződik az új típusú gazdasági kapcsolatok lényege — olyan kapcsolatoké, amelyekre a testvéri együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás a jellemző. A jövőben tovább tökéletesítjük népgazdasági terveink összehangolását más KGST-tagországgal, mélyítjük a szocialista gazdasági integrációt. Ebben fontos eszközét látjuk a szocializmus világgazdasági pozíciói erősítésének és annak, hogy a szocialista országok megvédjék magukat a tőkés világgazdaságban megnyilvánuló kedvezőtlen tendenciák hatásától. A Szovjetunió és a KGST-tagországok

kölcsönös kereskedelmének volumene nagymértékben növekedni fog.

Gazdasági együttműködésünk ezekkel az országokkal olyan nagy fontosságú problémák megoldására összpontosul, mint az energetika fejlesztése, a fűtőanyag- és nyersanyagellátás, ezek ésszerű felhasználása; a gépgyártás műszaki színvonalának és a végtérkép minőségének emelése, a legkorszerűbb gép- és berendezéstípusok előállításában megvalósuló kooperáció elmélyítése; a közszükségleti cikkek választékának bővítése és minőségének javítása. Erre irányulnak a KGST-tagországok által az 1990-ig terjedő időszakra közösen kidolgozott hosszú távú együttműködési célprogramok.

Az új ötéves tervidőszakra egyezményeket kötöttünk atomerőmű-berendezések, nehéz- és egyedi szerszámgépek, számjegyvezérlésű szerszámgépek, traktorok, mezőgazdasági erőgépek, bányászati és egyéb gépek gyártásának szakosítására és termelési kooperációjára. A Szovjetunió területén integrációs alapon olyan nagy vállalatok épülnek majd, mint a hmelnyickiji atomerőmű, ércdúsító kombinátok, vasötvözetgyárak és mások. Egyidejűleg a Szovjetunió részt vesz több fontos termelési objektum építésében a testvéri országokban.

Együttműködésünket a fejlődő országokkal igazságos és egyenjogú alapokra építjük. Ezt szolgálja a kereskedelem, valamint közreműködésünk ipari és mezőgazdasági objektumok építésében, a szakemberek képzésében és a hosszú távú ipari kooperációra épülő egyezmények megvalósítása.

A Szovjetunió továbbra is állást foglal a tőkésországokkal való szilárd, kölcsönösen előnyös kapcsolatok építése s e kapcsolatoknak a kölcsönös kötelezettségek szigorú betartása alapján történő bővítése mellett. Kellőképpen méltányoljuk, hogy sok tőkésország és azok üzleti körei konstruktív módon közelít meg a nemzetközi gazdasági együttműködés kérdéseit, s kereskedelmünket mindenekelőtt ezekkel az országokkal fogjuk fejleszteni.

Nem a mi hibánk, hogy például az Egyesült Államokkal folytatott kereskedelmünk csökken, illetve pang. Ez az Egyesült Államok politikájának következménye, mely a kereskedelmet az egyenjogú nemzetközi együttműködés érdekeitől idegen politikai célokra használja fel. Ami a Szovjetuniót illeti, mi készek

vagyunk fejleszteni gazdasági kapcsolatainkat az Egyesült Államokkal is, egyenjogú, kölcsönösen előnyös alapon.

Külgazdasági tevékenységünknek még nagyobb mértékben elő kell segítenie népgazdaságunk berendezés-, technológia-, nyers- és alapanyag-szükségleteinek, valamint a lakossági közszükségleti cikkek keresletének kielégítését. A tervező és gazdálkodó szervek feladata, hogy szüntelenül munkálkodjanak a külgazdasági kapcsolatok hatékonyságának növelésén a munka- és az anyagi erőforrások megtakarítása, a műszaki haladás meggyorsítása és az időmegtakarítás érdekében.

A Szovjetunió irányvonala a nemzetközi gazdasági együttműködés széles körű fejlesztésére változatlan marad. Ez elvi irányvonalunk, amely a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban azt tükrözi, hogy a szovjet külpolitika céltudatosan törekszik a béke megőrzésére, az enyhülés és a népek közötti kölcsönös megértés elmélyítésére.

IV. Következétesen emeljük az irányítás és a gazdálkodás színvonalát

Az utóbbi években a XXV. kongresszus határozatainak megfelelően nem keveset tettünk azért, hogy tökéletesítsük a gazdasági mechanizmust, javítsuk az ipar, a mezőgazdaság és az építőipar irányításának formáit és módszereit. Az ipari és termelési egyesülések létrehozása alapján megvalósul a két- és háromlépcsős irányítási rendszerre való áttérés. Kibővítettük a minisztériumok jogkörét és funkcióit. Néhány minisztériumot újjászerveztünk, s a népgazdasági szükségletekből kiindulva újakat hoztunk létre. Pártunk az irányítás és a gazdasági mechanizmus további javításában látja a társadalmi termelés növelésének és hatékonysága fokozásának elengedhetetlen feltételét. Pártunk Központi Bizottsága és a kormány intézkedések komplexumát dolgozta ki a gazdasági mechanizmus tökéletesítésére, valamint annak érdekében, hogy a mechanizmus nagyobb mértékben szolgálja a hatékonyság és a minőség fokozását. Előirányoztuk a tervezési munka javítását, a gazdasági önelszámó-

lás megszilárdítását, az anyagi és az erkölcsi ösztönzés fokozását.

A minisztériumoknak és főhatóságoknak, a gazdasági vezetőknek állhatatosan kell harcolniuk a kidolgozott intézkedések maradéktalan végrehajtásáért, az egyesüléseknek és a vállalatoknak az új gazdálkodási feltételekre való sikeres átállásáért.

Ez nagy munkát igényel minden szinten — a Szovjetunió Állami Tervbizottságában és más központi gazdasági szerveknél, a minisztériumokban és a főhatóságoknál, magukban az egyesülésekben és a vállalatoknál. Ezen a téren a késlekedés és a passzivitás semmiképpen sem igazolható.

A gyakorlat azt mutatja: még nem mindegyik ágazatban használták fel teljes mértékben annak lehetőségeit, hogy az irányítási rendszer javítása révén fokozzák a termelés hatékonyságát. Figyelmesen elemezni kell az egyesülések szervezési elveit és működési mechanizmusát, tisztázni kell, hogy mindenütt megvalósul-e a termelés szükséges koncentrációja és szakosítása. Elég megalapozottsággal határozták-e meg az egyesülések és az összetételükbe tartozó termelési egységek jogait és kötelezettségeit? Világos, hogy az egyik jogainak lecsökkentése és a másik jogainak túlzott növelése nem segíti elő az eredményes munkát. Pedig olykor ilyesmi is tapasztalható a gyakorlatban. Az eddig szerzett tapasztalatokra támaszkodva, a tizenegyedik ötéves terv feladataihoz mérten pontosítani kell a kidolgozott keretsémákat. Ki kell küszöbölni mindazt, ami hátráltatja a fejlődést, akadályozza a haladást, és tág teret kell nyitni mindannak, ami a legjobb, ami kiállta az élet próbáját.

A leghatékonyabb szervezési struktúrák létrehozását folytatva kitartóan kell megvalósítani a hivatali elszigeteltség leküzdésére, az ágazati és a helyi irányítás rugalmasabb összehangolására, a célprogramok teljesítésére irányuló intézkedéseket.

Elsődleges intézkedéseket dolgoztunk ki és valósítunk meg, hogy a nyugat-szibériai kőolaj- és gázipari komplexumot egységes egésként irányítsuk. Bizonyára ezt az utat kell követnünk más ágazatközi és területi programok kialakításánál és végrehajtásánál is. Annak érdekében, hogy helyesen hangoljuk össze az ágazati és területi elveket a hatékony gazdálkodás kérdéseinek, valamint a szovjet emberek munka- és életkörülményei további javításával összefüggő kérdéseknek a megoldásá-

ban, intézkedéseket tettünk a tanácsok szerepének növelésére a gazdasági építésben. A tanácsok végrehajtó szerveinek teljes mértékben élniük kell jogaikkal.

Az irányítás legfőbb alapja a népgazdaság tervezése. Az egész tervezési munkát minőségileg új színvonalra kell emelnünk, és ez mindenekelőtt az Állami Tervbizottságra vonatkozik. Most minden eddiginél jobban kell összpontosítania figyelmét a kulcsfontosságú távlati kérdések megoldására, az optimális ágazatközi és területi arányok meghatározására. Nemrég az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatot hozott az Állami Tervbizottság munkájának javításáról. Ez a határozat arra irányul, hogy erősítsük a komplex szemléletet az egymással összefüggő népgazdasági ágazatok és a gazdasági körzetek fejlesztésének tervezésében, valamint a nagy jelentőségű gazdasági és társadalmi kérdések megoldásában. Ennek alapján növelni kell e központi tervezési szerv szerepét a munkaerő-, a nyersanyag- és a pénzügyi erőforrások ésszerű felhasználásának biztosításában, az ágazatok és a gazdasági körzetek fejlesztése elsőbbségének meghatározásában, a népgazdasági arányok tökéletesítésében, a műszaki-tudományos felfedezések és kutatások eredményeinek gyorsabb realizálásában.

Az ország társadalmi-gazdasági fejlődése kongresszusunkon kidolgozott irányvonalának a közeljövőben az ötéves terv részletes és konkrét feladataiban kell testet öltenie.

A Szovjetunió Állami Tervbizottságának, a minisztériumoknak és főhatóságoknak, a szövetségi köztársaságok minisztertanácsainak e munka során biztosítaniuk kell, hogy a tervben vázolt mutatók szigorúan és feltétlenül megfeleljenek a kongresszusunkon elfogadásra kerülő dokumentumban kitűzött feladatoknak. Kormányunk feladatának tekinti, hogy feltétlenül eleget tegyen ennek a követelménynek. Arra kell törekednünk, hogy a realista, jól kiegyensúlyozott terv a XXVI. pártkongresszus határozatai megvalósítására vonatkozó egész elkövetkező munkánknak szilárd alapja legyen.

A kiegyensúlyozottság erősítéséről külön is szeretnék szólni. A népgazdaság különböző láncszemeiben keletkező aránytalanságok és hiányok nem csekély gazdasági kárt okoznak, megnehezítik a hatékonyságért és a minőségért folyó küzdelmet. A tervek tudományos megalapozottságának fokozása, a tervezés

célprogramos és kiegyensúlyozott módszereinek szélesebb körű alkalmazása, az erőforrások hasznosításának progresszív normatívái — mindezeknek a népgazdaság kiegyensúlyozottságát kell szolgálniuk.

A kiegyensúlyozottság nagymértékben attól függ, hogy minden termelési egyesülés és vállalat, mindegyik iparág teljesíti-e határidőre és a kellő választék biztosításával a termelési és szállítási tervet. Ezt kell elősegítenie a szerződéses kötelezettségek teljesítése érdekében végzett vállalati munka értékelési rendjének is. Nagyobb követelményeket kell támasztanunk a gazdasági vezetőkkel szemben a terv- és szerződési fegyelem megtartásáért.

Van még egy, nem is jelentéktelen tartalékunk több erőforrás hiányának megszüntetéséhez, vagy legalábbis csökkentéséhez. Ez a termelési készletekkel való helyes gazdálkodás. Nem fogadhatjuk el, hogy számos vállalat a normatívákon felül tart magánál berendezéseket, nyers- és alapanyagokat, különösen fémeket, holott másoknak azokból nincs elegendő. A küldöttek felszólalásukban, valamint a szövetségi köztársaságok kommunista pártjainak kongresszusain, a beszámoló és választó konferenciákon, a sajtóban joggal bírálták az anyagi-műszaki ellátásban mutatkozó hiányosságokat. Növelni kell a Szovjetunió Állami Anyag- és Műszaki Ellátási Bizottságának és helyi szerveinek szerepét és felelősségét az anyagi erőforrások kezelésében és azok ésszerű felhasználásában. Az Állami Anyag- és Műszaki Ellátási Bizottságnak a gazdasági körzetekben meglevő lerakatait nem tekinthetjük egyszerű raktáraknak. Azoknak kell előkészíteniük és osztályozniuk az anyagokat, s operatíván, a szükséges választékban és komplettálásban kell ellátniuk a fogyasztókat.

A gazdaság tervirányítását szilárdítva, tovább kell fejlesztenünk az önelszámolást az ötéves tervfeladatok és a hosszú távú gazdasági normatívák alapján, tökéletesítenünk kell az árképzést, a hitelrendszert és a pénzügyeket, aktívan kell alkalmazni a gazdasági ösztönzők egész rendszerét. A továbbiakban át térünk az új nagykereskedelmi árakra és tarifákra, s ezzel fokozzuk szerepüket a műszaki-tudományos haladás meggyorsításában, a termékek minőségének megújításában és javításában, az anyagi erőforrások takarékos felhasználásában, valamint

megteremtjük a vállalatok normális önelszámoló tevékenységéhez szükséges feltételeket.

Egyik időszerű problémánk a termékek önköltségének csökkentése. Helyre kell állítani e mutató jelentőségét a termelés rentabilitásának fokozásában, a gazdasági tevékenység értékelésében.

Az irányítási mechanizmus tökéletesítésének szükségessége nyomatékosan megköveteli, hogy mélyrehatóan megváltoztassuk a vezető gazdasági káderek tevékenységének tartalmát, módszereit és stílusát, átalakítsuk mentalitásukat. Ma egy gazdasági vezetőnek jól el kell tudnia igazodni a termelés műszaki-tudományos alapismereteiben, értenie kell a termelés szervezéséhez és a közgazdaságtanhoz, ismernie kell a nagyfokú munkatermelékenységért és a jó termékminőségért folytatott harc módszereit. A magas színvonalú szakmai ismeretek mellett széles eszmei-politikai látókörrrel kell rendelkeznie, s tudnia kell bánni az emberekkel. Rendkívül fontos, hogy a gazdasági vezető rátermett legyen, fel tudja ismerni a távlatokat, rendelkezék tetterővel és állhatatossággal, szocialista vállalkozó szellemmel. A párt nevelte gazdasági vezetők ezrei a hozzáértő gazdálkodás példaképeül szolgálhatnak. Ezek, Lenin szavaival élve, igazi szervezők, józan ésszel és gyakorlati érzékkel rendelkező emberek. De vannak olyan gazdasági vezetők is, akik minden erejüket arra fordítják, hogy minél kisebb tervfeladatot és minél nagyobb erőforrásokat kapjanak, hogy — úgynevezett objektív okokra hivatkozva — módosítsák a tervet. Ilyen „vállalkozó szellemre” nincs szükségünk. A kongresszuson joggal beszéltek a minisztériumok, a főhatóságok, az egyesülések és a vállalatok vezetőinek a rájuk bízott ügyért és a munka eredményeiért viselendő fokozott felelősségéről, valamint arról, hogy határozottan vissza kell szorítani a szűk helyi és hivatali érdekek előtérbe helyezésének tendenciáit, fokozottabban kell ellenőrizni a fölöttes szervek utasításainak és a saját határozatoknak a végrehajtását.

A tizenegyedik ötéves tervidőszak feladatainak teljesítése az a kritérium, amelynek alapján a gazdasági káderek szakmai és politikai tulajdonságait fogjuk értékelni, valamint azt, hogyan tudnak újszerűen dolgozni, fordulatot tenni a termelés intenzívvé tétele irányában, hogyan tudják biztosítani a termelés ha-

tékonyságának és minőségének javítását. Biztosak vagyunk abban, hogy a gazdasági kérdéseink becsülettel igazolják a párt és a nép bizalmát!

A hatékony szocialista gazdálkodás elképzelhetetlen úgy, hogy ne támaszkodnánk a tömegekre, ne viselkednénk igazi gazdaként az üggyel kapcsolatban, s ne rendelkeznenk megfelelő gazdasági kulturáltsággal, minden dolgozó kiváló minőségű munkájával. Ez pontosságot, szervezettséget követel, és nem tűri a hanyagságot, a fegyelemsértést. Mindenütt rendet kell teremteni, szigorúan felelősségre kell vonni a lelkiismeretlen dolgozókat, fel kell zárkóztatni az elmaradókat — ebben szintén nagy lehetőségek rejlenek a termelési eredmények javítására.

Nagy gazdasági és társadalmi jelentősége van ma annak, hogy fokozottabban bevonjuk a munkásokat, az alkalmazottakat és a kolhoztagokat a termelés irányításába, hogy emeljük a legnagyobb tömegszervezet, a szakszervezetek szerepét mindazon kérdések megoldásában, amelyek a termelésre, a dolgozók munka- és életkörülményeire és pihenésére vonatkoznak. Most, az ötéves tervidőszak legelején, még nagyobb lendületet kell adni a szocialista munkaversenynek, a tömegek egész országra kiterjedő, s arra irányuló mozgalmának, hogy ésszerűen hasznosítsák az erőforrásokat, csökkentsék a különféle veszteségeket és hulladékokat, az improduktív kiadásokat, felszámolják a rossz gazdálkodást és a pazarlást. A munkaidő minden órájának, a nyersanyag minden kilogrammjának, az energia valamennyi kilowattórájának, a beruházások minden rubeljének maximális hatékonysággal kell szolgálnia közös ügyünket. A párt-, a tanácsi, a szakszervezeti és a Komszomol-szervezeteknek figyelmen kívül kell kezelniük az eddig szerzett tapasztalatokat, különös tekintettel a kongresszus tiszteletére indított munkaverseny tanulságait. Össze kell foglalniuk és népszerűsíteniük kell az élenjárók kiváló eredményeit. Nem kétséges, hogy a tizenegyedik ötéves tervidőszakot kiemelkedő eredményekkel hajtja végre hős munkásosztályunk, kolhozparasztágunk és népi értelmiségünk!

Küldött elvtársak!

Az eltelt tíz ötéves tervidőszak jól szolgálta a kommunizmus építésének és a béke megszilárdításának nagy ügyét, a szovjet

emberek életkörülményeinek javítását. Ezeket a célokat szolgálja új, tizenegyedik ötéves tervünk is.

A megvitatásra önök elé terjesztett „A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlődésének fő irányai az 1981—1985. évekre és az 1990-ig terjedő időszakra” című tervezet kifejezi egész népünk alapvető érdekeit, a szovjet társadalom további sokoldalú fejlődésének szükségleteit.

Az alkotás és a béke, amely elválaszthatatlan egymástól, határozza meg terveink lényegét. A mai bonyolult nemzetközi helyzetben, amikor aktivizálódtak az imperializmus reakciós és agresszív erői, a Szovjetunió, mint azt Leonyid Iljics Brezsnyev hangsúlyozta, mindent megtesz annak érdekében, hogy megvédje és megszilárdítsa a békét, hogy megakadályozzon egy új világháborút, s megbízhatóan szavatolja a szovjet emberek békés teremtő munkáját.

Továbbra is nagy figyelemmel kísérjük az ország védelmének megszilárdítását. Nem lehet kétséges: dicső fegyveres erőinket minden szükségességgel ellátjuk ahhoz, hogy megbízhatóan szembeszegüljenek az imperialista erőknek a katonai fölény megszerzésére irányuló kísérleteivel.

Pártunk és népünk büszke az elért, kimagasló eredményekre, és magabiztosan tekint a jövőbe.

További megfeszített alkotó munka vár ránk a kommunizmusért, a békéért.

A nagy Lenin mondotta: ahhoz, hogy óriási építőmunkát végezzünk, kellő tudatosságot, eszmeiséget, önfeláldozást és állhatatosságot kell tanúsítanunk.

A forradalmi harc és az új élet építésének egész hősi útja megmutatta, hogy ezeket a nagyszerű tulajdonságokat testesíti meg lenini pártunk, a szovjet nép — a nagy alkotó, harcós és építő nép!

A kommunizmus magasztos eszményeitől áthatott, a párt által irányított és szervezett tömegek eleven alkotó munkája szilárd biztosítéka annak, hogy az SZKP XXVI. kongresszusának történelmi jelentőségű határozatait eredményesen megvalósítjuk.

Éljen a párt és a nép megbonthatatlan egysége!

Éljen a szovjet nép!

Dicsőség a Szovjetunió Kommunista Pártjának!

LEONYID ILJICS BREZSNYEV ZÁRSZAVA

Elvtársak! Megtartotta első ülését a kongresszuson megválasztott, új összetételű Központi Bizottság. A Központi Bizottság a teljes egység és összeforrottság légkörében lezajlott plénumán egyhangúlag megválasztotta pártunk vezető szerveit.

Engedjék meg, küldött elvtársak, hogy őszinte köszönetet mondjak azért a megbecsülésért és magas fokú bizalomért, amelyben részesítettek azzal, hogy ismételten egyhangúlag megválasztottak a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárává.

A plénium egyhangúlag megválasztotta a Politikai Bizottság tagjait és póttagjait, a Központi Bizottság titkárait, a Központi Bizottság mellett működő Pártellenőrző Bizottság és a Központi Revíziós Bizottság elnökét.

Az SZKP Központi Bizottságának újonnan megválasztott tagjai és póttagjai, a Központi Revíziós Bizottság tagjai engem bízta meg azzal, hogy tolmácsoljam köszönetüket a kongresszusi küldötteknek az irántuk tanúsított bizalomért. Nagyra értékeljük ezt a bizalmat, jól tudjuk, milyen felelősség hárul ránk, és biztosítjuk önöket, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk a kongresszus által megszabott történelmi feladatok sikeres teljesítéséért. Ezt a párt, a nép iránti köteletségünknek tekintjük.

Kongresszusunk a pártunkat hatalmassá és legyőzhetetlenné tevő egység és összeforrottság jegyében végezte munkáját. Engedjék meg, hogy biztosítsam önöket: a párt újjáavasztott vezető szervei gondosan megőrzik és tovább erősítik valamennyi győzelmünk zálogát, pártunk sorainak egységét!

Nyolc napon át megfeszített ütemű munka folyt ebben a tereben. Összegeztük az utóbbi években megtett út eredményeit,

megosztottuk egymással örömeinket és keserőségeinket, közösen jelöltük ki a jövő terveit.

Teljességében érzékelhettük a párt és az ország előtt álló feladatok nagyságát és összetettségét.

Minden erőnket két egymással szorosan összefüggő területre kívánjuk összpontosítani. Az egyik a kommunista építés, a másik a béke megszilárdítása. Ez az a két feladat, amelyet a kongresszus a kommunisták és az egész nép elé tűzött. Ez a feladat most a párthatározatok nyelvén fogalmazódott meg.

Ma már többet és jobban látunk, mint tegnap. Tudjuk, mi megy nálunk rendben, és hol kell szembenéznünk nehézségekkel. A kongresszus átfogó, összetett képet adott az ország sikeres fejlődéséről, a nemzetközi politika bonyolult változásairól.

A kongresszus jóváhagyta a jövőre vonatkozó elvi és ugyanakkor konkrét célokat. Most erőfeszítéseinket e célok elérésére kell összpontosítanunk. A küldöttek az őket delegáló pártszervezetekbe visszatérve be kell hogy kapcsolódjanak a kongresszuson hozott határozatok gyakorlati végrehajtásáért folyó hatalmas munkába. Mindenekelőtt azt kell szem előtt tartaniuk, hogy biztosítsák a tizenegyedik ötéves terv hiánytalan végrehajtását.

Mi szükséges ehhez? Elsősorban magas fokú felelősségérzet és szilárd, valóban kommunista, tudatos fegyelem. De ugyanilyen nagy szükség van a gondolatok szárnyalására, az új megoldások szakadatlan keresésére, s ezen új megoldások támogatására. Új kezdeményezésekre van szükségünk mindenhol, és minden kérdés megoldásában. Biztosak vagyunk abban, hogy a kongresszus alkotó energiája gazdagítani fogja minden dolgozókollektíva, minden körzet, terület, köztársaság és az egész ország munkáját.

A szovjet emberek kongresszusi munkaversenyben aratott győzelmeiről szóló sok ezer jelentés ünnepélyes tisztelgés volt a kongresszus előtt, és hatalmas támogatást jelentett munkájához. Új eredményekkel, új, dicső győzelmekkel örvendeztették meg hazánkat az üzemek és villamos erőművek dolgozói, a falusi dolgozók, állattenyésztők, építőmunkások, a szállításban dolgozók, a tudomány és a kultúra munkásai. Valamennyi küldött-társam nevében őszinte elismerésemet szeretném tolmácsolni a kongresszust megelőző munkaverseny valamennyi résztvevőjé-

nek magasztos, hazafias lelkesedéséért, a párt és az egész nép gondolatai, céljai és tettei egységének e nagyszerű kinyilvánításáért!

Kifejezően tanúsítja ezt az a sok százezer levél is, amelyben különböző szervezetek, dolgozókollektívák és szovjet állampolgárok tolmácsolták jókívánságaikat, s kívántak sok sikert a kongresszus munkájához. Valamennyiünk nevében őszinte köszönetet mondok e levelek íróinak!

A szovjet emberek tudják, a párt jelszava: mindent a szovjet ember javára, mindent az ember nevében. Tudják, és éppen ezért forrón támogatják a párt politikáját. De tudjuk azt is, hogy semmit sem érhetünk el könnyedén. Az életkörülményeket maguknak a szovjet embereknek a megfeszített munkájával javíthatjuk. Az érett szocializmus a legnagyobb lehetőségeket biztosítja minden egyes állampolgár képességeinek teljes kibontakoztatásához. Feladatunk az, hogy éljünk is ezzel a lehetőséggel. És mi képesek vagyunk a szabad, tudatos, önmagunkért és társadalmunkért végzett munkára!

Úgy vélem, szilárdan bízhatunk abban, hogy a kongresszus által kijelölt feladatokat nem csupán teljesítjük, hanem túl is teljesítjük! A XXVI. kongresszus ismét megmutatta, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja hatalmas, egészséges, érett kollektíva. A kommunisták társadalmunk megingathatatlan támaszai, s a nép igazi forradalmi élcsapatát alkotják.

A múlt és a jelen tapasztalatai alapján jól tudjuk, hogy a társadalom vezető erejének szerepét nem lehet automatikusan betölteni. Ezért meg kell dolgozni, ezt a szerepet a dolgozók érdekeiért vívott szakadatlan munkával kell biztosítani. A vezető szerep annál szilárdabb, minél erősebbek a pártot a néphez fűző kötelékek, s a párt minél inkább átérzi a néptömegek igényeit, gondjait.

A párt ereje a néppel való egységben van!

A nép ereje pedig a párttal való egységben, a párt vezető szerepében van!

Kongresszusunk egész munkája, s a kongresszuson elfogadott valamennyi dokumentum ismét bebizonyította, hogy nemzetközi tevékenységünk fő területe, államunk fő külpolitikai célja a béke megőrzése volt és marad.

Külpolitikai programunk az enyhülés folytatásának és elmélyítésének, a fegyverkezési hajsza beszüntetéséért vívott küzdelemnek a programja.

Pártunk ismételten bebizonyította, hogy a szovjet népnek nemcsak vágya, hanem politikai akarata is mindent megtenni a békéért — a szilárd, megingathatatlan békéért. Nemcsak harcolni akarunk a békéért, de rendelkezünk e harc pontos, szilárd programjával is.

A Szovjetunió Kommunista Pártja történetében még soha nem képviseltette magát egyetlen párttanácskozásunkon sem annyi kommunista, munkás- és más forradalmi párt, mint a XXVI. kongresszuson. Harcostársainknak itt a kongresszuson, a Moszkvában s más városokban megtartott gyűléseken elhangzott felszólalásai tovább erősítették a társadalmi haladás megállíthatatlanságába, a világ forradalmi átalakulásának szükségszerűségébe vetett hitünket.

Őszintén hálásak vagyunk azokért az elismerő szavakért, amelyeket pártunkról, országunkról mondtak. Biztosak lehetnek abban, kedves elvtársak, hogy a Lenin útmutatásaihoz hű szovjet kommunisták a jövőben is rendíthetetlenül kitartanak pártunk kipróbált, internacionalista irányvonala mellett.

A külföldi elvtársak valamennyi felszólalását áthatotta a béke és az emberiség haladása nevében megvalósuló egység szükségességének gondolata. E két fogalom napjainkban megbonthatatlan kapcsolatban áll egymással. A béke — a haladás meghatározó feltétele az emberi tevékenység minden területén. Meggyőződésünk: *ha a kommunisták, a forradalmárok, valamennyi józan gondolkodású erő teljes mértékben felismeri a reá háruló felelősséget és egységesen lépnek fel, akkor a béke ellenségeinek tervei egészen bizonyosan kudarcot vallanak.*

Pártunk, amióta Lenin megalapította, biztosan halad a szocializmus és a kommunizmus építésének a nagy Lenin által kijelölt útján.

Az eltelt időben sokszor megjósolták elkerülhetetlen bukásunkat. Sokszor próbáltak arra kényszeríteni bennünket, hogy megtagadjuk kitűzött céljainkat. Ellenségeink sokszor próbáltak meggyőzni bennünket arról, hogy hibáztunk, hogy helytelen úton járunk...

S mi történt? — Ezeknek az embereknek a legtöbbszörét azóta elfeledték. A szocializmus pedig él, fejlődik, s töretlenül halad előre! És mi nem egyszerűen hisszük, hanem szilárdan tudjuk: *legfőbb célunkat is elérjük, felépítjük a kommunista társadalmat!*

Ez meggyőződésünk, mert hiszünk eszméink szent igazságában. Meggyőződésünk, mert ismerjük népünk kimeríthetetlen hatalmát. Meggyőződésünk, mert tudjuk: pártunk marxista—leninista irányvonala az igazi irányvonal!

Haladjunk bátran előre a kommunizmushoz vezető úton!

Erősödjék tovább a kommunista párt és a szovjet nép megbonthatatlan egysége!

Erősödjék tovább a szocialista közösségnek, földünk valamennyi forradalmi erejének egysége!

Dicsőség lenini pártunknak!

Éljen a nagy szovjet nép!

Éljen a béke!

Éljen a kommunizmus!

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA VEZETŐ SZERVEI

Az SZKP Központi Bizottságának főtitkára

Leonyid Iljics Brezsnyev.

Az SZKP KB Politikai Bizottságának tagjai:

Leonyid Brezsnyev,
Jurij Andropov,
Konsztantyin Csernyenko,
Mihail Gorbacsov,
Viktor Grisin,
Andrej Gromiko,
Andrej Kirilenko,
Gyinmuhamed Kunajev,
Arvid Pelse,
Grigorij Romanov,
Vlagyimir Scserbickij,
Mihail Szuszlov,
Nyikolaj Tyihonov,
Dmitrij Usztyinov.

Az SZKP KB Politikai Bizottságának póttagjai:

Gejdar Alijev,
Pjotr Gyemicsev,
Tyihon Kiszeljov,
Vaszilij Kuznyecov,
Borisz Ponomarjov,
Saraf Rasidov,
Eduard Sevardnadze,
Mihail Szolomencev.

Az SZKP Központi Bizottságának titkárai:

Leonyid Brezsnyev (főtitkár),
Konsztantyin Csernyenko,
Vlagyimir Dolgih,
Mihail Gorbacsov,
Ivan Kapitonov,
Andrej Kirilenko,
Borisz Ponomarjov,
Konsztantyin Ruszakov,
Mihail Szuszlov,
Mihail Zimjanyin.

*Az SZKP Központi Bizottsága mellett működő Pártellenőrző
Bizottság elnöke*

Arvid Pelse.

Az SZKP Központi Revíziós Bizottságának elnöke

Gennagyij Szizov.

TARTALOM

A Központi Bizottság beszámolója, Leonyid Iljics Brezsnyev
előadói beszéde 5

- I. Az SZKP nemzetközi politikájáról 7
- II. Az SZKP gazdaságpolitikája a fejlett szocializmus időszakában 40
- III. A szovjet társadalom politikai és szellemi fejlődése
és a párt feladatai 66
- IV. A párt — a szovjet nép élcsapata 86

Kádár Jánosnak, az MSZMP Központi Bizottsága első titkárának
felszólalása 102

A szovjet népgazdaság fejlődésének fő irányai az 1981—1985-ös évekre
és az 1990-ig terjedő időszakra. Nyikolaj Tyihonov előadói beszéde 106

- I. A gazdaság fejlődése és a népjólét növekedése
a tizedik öt éves tervidőszakban 108
- II. Az ország gazdasági, szociális fejlesztésének fő feladatai
a tizenegyedik öt éves tervidőszakban 112
- III. A külgazdasági kapcsolatok fejlődése 136
- IV. Következésképpen emeljük az irányítás
és a gazdálkodás színvonalát 138

Leonyid Iljics Brezsnyev zárszava 145

A Szovjetunió Kommunista Pártja vezető szervei 150

12,- Ft